

CĂRȚILE CIVILIZAȚIEI ROMÂNEȘTI

lecturi esențiale

**TUDOR
ARGHEZI**

VERSURI

EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

TUDOR ARGHEZI

Versuri

LECTURI ESENȚIALE

Coordonatorul colecției: NICULAE GHERAN

Coperta colecției: SERGIU GEORGESCU

Redactor: MARIANA AVANU-MARCU

© EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Aleea Alexandru, nr. 38, sectorul 1

71273 București

ROMÂNIA

Tel.: 230.25.43

Fax: 230.75.59

E-mail: editura@icr.ro

ISBN 973-577-404-6

TUDOR ARGHEZI

Versuri

Ediție și cronologie de
MITZURA ARGHEZI și TRAIAN RADU

Postfață de ION SIMUȚ

EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

București • 2004

Textele ediției de față sunt reproduse după volumul Tudor Arghezi *Opere, I. Versuri*, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, colecția „Opere fundamentale”, Editura Univers Enciclopedic București, 2000, ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu. Prefață de Eugen Simion.

CRONOLOGIE

1880 Epitaful scris de Tudor Arghezi (Ion N. Theodorescu) și dăltuit pe lespede de mormântului său din Mărțișor ne certifică ziua exactă a nașterii și obârșia sa oltenească: „Născut în București, la 21 mai 1880, cu origini părintești în Gorj“.

Într-adevăr, bunicul pe linie paternă, Tudor Cojocaru, era originar din Târgu Cărbunești, județul Gorj, localitate pe care a părăsit-o în adolescență, stabilindu-se la Craiova. Legat de locul natal, Tudor Cojocaru își va adopta mai târziu patronimicul Cărbunescu, iar nepotul va împrumuta prenumele bunicului. Tatăl poetului, Nae Theodorescu, s-a născut la 7 ianuarie 1859, în Craiova, fiind unicul copil al lui Tudor Cojocaru și al Bălașei, născută în Craiova. După moartea tatălui, Nae Theodorescu se mută, împreună cu mama sa, la București, în suburbia Cișmelei, Șoseaua Kiseleff, unde va practica meseria de cofetar, iar după câțiva ani își va înregistra propria firmă de „comersant“.

Tudor Arghezi s-a socotit întotdeauna a fi de spiță oltenească și era mândru de originile sale gorjenești. Slăbiciunea pentru Oltenia și pentru olteni se regăsește în nenumărate pagini din scrierile sale.

Despre mama sa, Maria, al cărei nume se află consemnat în certificatul de naștere al poetului – certificat controversat și chiar contestat de unii istorici și critici literari, datorită unor date eronate – nu există nici un alt document oficial care să-i certifice numele și care să conțină minime date biografice. Așa se face că, de-a

lungul anilor, problema ascendenței materne, iar în anii '80 și a celei paterne, a stârnit numeroase controverse, făcând obiectul unor complicate și disputate dezbateri în presa de specialitate, rămase însă fără o finalizare certă, mai ales în ceea ce o privește pe Maria Theodorescu. Din puținele date ce se desprind din scrierile lui Tudor Arghezi, din și mai puținele însemnări autobiografice existente, precum și din cele ceva mai numeroase și mai nuanțate consemnări existente în corespondența către mama sa, publicată în 1982, aflăm că Maria Theodorescu era femeie simplă, știutoare de carte, provenind dintr-o familie de țărani. Zgârcit cu destăinuirile, Tudor Arghezi s-a declarat întreaga viață un dușman al biografismului și s-a străduit să-și învâluie biografia, acolo unde s-a putut, în taine „legate cu peceti juruite“, mai cu seamă pentru perioadele nefericite ale vieții – copilăria și adolescența.

În anul 1883, Nae Theodorescu își abandonează familia, recăsătorindu-se. Copilul rămâne în grija exclusivă a mamei, care, neavând nici o altă sursă sigură de venit, depinde numai de banii trimiși de tatăl copilului.

Viața plină de privațiuni materiale, precum și lipsa căldurii unei ambianțe familiale l-au marcat profund pentru tot restul vieții și, pe drept cuvânt, l-au determinat să-și repudieze copilăria și să o caracterizeze drept „cea mai amară vârstă a vieții“ și să declare: „N-aș dori să mai fiu o dată copil“.

1887–1891 Este elev al Școlii primare „Petrache Poenaru“, situată în apropiere de Piața Amzei. Numele primului său dascăl, părintele Nicolae Abramescu, revine ca o delicată amintire, ori de câte ori Tudor Arghezi îl va evoca în scrierile sale.

În această perioadă, așa cum a mărturisit mai târziu, l-a „zărit“, pe Calea Victoriei, pe Mihai Eminescu și i-a cunoscut pe P.P. Carp și pe Alexandru Odobescu.

1891–1896 Urmează cursurile Gimnaziului „Cantemir-Vodă“, situația familială obligându-l să locuiască la internatul Liceului „Sfântul Sava“. Îi are printre profesori, la franceză, pe N. Kirilov, „un domn elegant, de o nervozitate excesivă“, descendent din familia matematicianului Kirilov, iar la limba română pe G.O. Gârbea. „Dacă mi-aș recunoaște un părinte adoptiv – în cele gândite și

mâzgălite l-aş numi pe profesorul G.O. Gârbea, care a scris şi el (...). Dar tăria lui nu era în a scrie, ci în a răspândi buna şi admirabila limbă românească, pe care o cunoştea ca nimeni altul. (...) Gârbea mi-a arătat, primul, farmecele limbii noastre.“ Este posibil ca profesorul de limba română să fi intuit talentul literar al elevului său şi să-l fi stimulat, din moment ce îi acordă o atenţie aparte, rămânând să discute după orele de curs şi punându-i la dispoziţie biblioteca din locuinţa sa, din strada Romană, bibliotecă dotată cu multe cărţi rare.

De la vârsta de 11 ani este nevoit să se întreţină singur, dând meditaţii. Vacanţele nu şi le iroseşte, ci îşi găseşte diferite îndeletniciri ce îi vor completa sursele de existenţă. Aşa se face că într-o vacanţă îl găsim angajat „la un pietrar industrial“, al cărui meşteşug mecanic de sculptură „n-avea nici un mister, nici o poezie“.

Din perioada studiilor datează şi prima poezie trimisă revistei socialiste „Lumea nouă“, care îi va răspunde la poştă redacţională: „Mai ştii de unde sare iepurele?“

1896 Anul debutului literar. La 25 iulie, publică în ziarul „Liga ortodoxă“, condus de Alexandru Macedonski, proza *Din ziua de azi*, iar în nr. 9, din 30 iulie, poezia *Tatălui meu*, semnată Ion N. Theodorescu. În acelaşi ziar şi în „Suplimentul literar“ al acestuia va mai publica încă 15 poezii, unele semnate Ion Theo. Cele 16 poezii publicate în „Liga ortodoxă“ şi în „Suplimentul literar“ îi atrag elogiul entuziast al lui Alexandru Macedonski, care, în articolul *Poezie şi poeţi contemporani*, publicat în „Suplimentul literar“ nr. 4, din 10 noiembrie 1896, îi face tânărului debutant o caracterizare superlativă, socotindu-l un viitor artist de mare valoare: „Acest tânăr, la vârsta când eu gângăveam versul, rupe cu o cutezanţă fără margini, dar până azi coronată de cel mai strălucit succes, cu toată tehnica veche a versificării, cu toate banalităţile de imagini şi de idei ce multă vreme au fost socotite, la noi şi în străinătate, ca o culme a poeziei şi artei“.

La cenaclul lui Macedonski, din strada Povernei, pe care-l frecventa de câteva luni, „într-o seară de iunie“ îl cunoaşte şi se împrieteneşte cu Grigore Pişculescu (Gala Galaction), elev la

✧ Liceul „Sfântul Sava“, prietenie care va dura, peste decenii, până la moarte.

Tot din acest an durează amintirile primelor întâlniri cu pictorul Ștefan Luchian, I.L. Caragiale și G. Ibrăileanu. Abia în toamna lui 1896, promovând cele două corijențe, la elină și muzică vocală, devine absolvent a patru clase gimnaziale, însă, nemaivând când să susțină și examenul de capacitate pentru a se înscrie în clasa a V-a liceală, se vede obligat să-și întrerupă studiile.

În decembrie întrerupe și colaborarea la „Liga ortodoxă“, deoarece Alexandru Macedonski „intervenea cu pana“ în manuscrisele tânărului poet.

1897–1899 În primul număr al „Revistei moderne“ (20 iulie 1897) reapare semnătura Ion Theo, sub poezia *Clara noapte*. În nr. 2–3, din 1 septembrie, publică poezia *În regiuni bizare*, iar în nr. 4–5, din octombrie, poezia *Noaptea*.

La 1 februarie 1898 apare primul număr al revistei „Viața nouă“, care reunește în paginile sale semnăturile unor tineri scriitori talentați: Mihail Sadoveanu, Grigore Pișculescu, N.D. Cocea și Ion N. Theodorescu. În nr. 6, din 19 aprilie, publică poemul în proză *Senar*, pe care îl semnează Ion Th. Arghezzi.

(În anul 1956, prin actul nr. 75.108, de schimbare a numelui, acest pseudonim, ortografiat, între timp, Arghezi, depășește aria literaturii, devenind, pentru poet și familia sa, numele oficial.) Începe să fie tot mai preocupat de găsirea unui loc de muncă. În acest scop, solicită conducerii Gimnaziului „Cantemir-Vodă“ eliberarea unui certificat și i se eliberează Certificatul de absolvire nr. 455, datat 19 martie 1898. În vara aceluiași an, va fi, timp de o lună, custode la Expoziția internațională de pictură, organizată de Societatea „Ileana“. Abia către sfârșitul anului, în urma promovării unui examen de chimie, este angajat laborant la fabrica de zahăr din Chitila.

Mediul social în care este obligat să-și desfășoare munca, faptul că lucrează 12 ore numai în schimbul de noapte, inexistența unei perspective de a-și putea continua studiile, precum și lipsa timpului necesar scrisului îl nemulțumesc profund. Cu toate încercările disperate pentru obținerea unui alt post, sau a unei soluții salvatoare, sfârșitul anului 1899 îl găsește tot la fabrica de zahăr.

1900 La începutul lui februarie (5), convins de eșecul condiției de slujbaş, pleacă la mănăstirea Cernica pentru a se călugări.

În ciuda a tot ceea ce s-a scris și s-a afirmat până acum, în legătură cu acest moment al vieții sale, hotărârea de a alege haina monahală nu a avut o motivație mistică și nu a fost rezultatul unor îndelungate deliberări cu sine însuși. Singura explicație a acestui gest disperat constă în lipsa oricărei perspective de a-și putea continua studiile, la care trebuie adăugate și posibilitatea ce i se oferea, de a se putea dedica scrisului, dar și teama de a nu fi luat în armată. Edificator în acest sens este fragmentul din scrisoarea trimisă lui Gala Galaction, la o săptămână (12 februarie 1900) de la venirea în mănăstire. „Ce mai gândesc, ce mai simt, ce-am mai scris? Ceea ce poate cineva să gândească, dacă ploaia îi răscolește sufletul câteva zile în șir și când un vânt, cu brațe de fier, îi zguduie pereții. Ce îți închipui că simt când, în obscuritatea utreniei, văd un zid din spectre negre, intonând imnuri de mântuire, când noaptea mă cuprinde sub catapetesme de tuci? Ce să simți când *tu* trosnești ca un brad uscat, când fiecare fibră a ta ironizează pe cealaltă și când vezi clar că, în fața lui Dumnezeu, te ștergi ca o linie de cărbune? Însă o senzație suverană îți adie gândul că, pe când lumea întreagă, la douăzeci de ani își serbează în dragoste vigoarea bărbătească și primăvara animală, tu întinzi asupra corpului tău rețeaua doliului pacinic, azvârlind sărmanilor viermi un adio! De scris!... Până acum, nimic.“ În *Amintirile ierodiaconului Iosif* explicația este și mai tranșantă: „Călugărirea... nu s-a petrecut cu nici un aparat romantic. Nici îngeri, nici șoapte de peste Oceanul albastru, nici armăsari într-aripați, cu mine călare pe ei. Intrarea mea din cele omenești și deșarte în cele eterne s-a efectuat rapid, într-o căruță, cu geamantanul aruncat în fân“.

Din mărturisirile de mai târziu ale poetului, aflăm că momentul cel mai tulburător, legat de plecarea la mănăstire, a fost despărțirea de mama sa. „Mi-aduc aminte, ca un început al vieții mele noi, pragul casei, cu mama în prag, îmbrățișată, lacrimile ei, în care cădeau mute lacrimile mele. Nu voi putea niciodată să mă lămuresc cum am părăsit-o. Din momentul în care am luat, aproape fără să știu, o hotărâre, hotărârea *mea* mă mișcă hipnotic, ca o poruncă străină, și trebuie să ascult.“

10 iunie. După un noviciat de patru luni, este tuns și înveșmântat în haina monahală, primind numele de Iosif. Naș de călugărie i-a fost Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian. Astfel, în monahism se va numi Iosif Theodorescu. Inițial, la propunerea lui Gala Galaction, hotărâseră de comun acord ca numele monahal să fie Hyeronim, însă a intervenit dorința Mitropolitului de a-i fi naș. Tot Gala Galaction este acela care îl va îndemna să-și ortografieze numele Joseph.

8 septembrie. Este hirotonisit diacon de către Mitropolitul Primat, în Catedrala Mitropolitană.

23 noiembrie. Mitropolitul Iosif Gheorghian îl aduce în București, la secretariatul Mitropoliei, tânărul călugăr-poet bucurându-se de protecția și prețuirea sa. Îl recomandă „Referent de conferențiar pentru religie comparată la Școala de ofițeri“.

1901–1904 Odată îndeplinite condițiile necesare continuării studiilor – independență financiară, timp disponibil pentru studiu și amânarea serviciului militar – diaconul Iosif N. Theodorescu cere Ministerului Instrucțiunii Publice, la 4 mai 1904, aprobarea pentru admiterea „în numărul celor ce depun examene cu preparație în particular“ și este repartizat la „Noul Institut de băieți“ din București, cunoscut, sub numele directorilor lui, „Institutul Clinciu și Popa“. În aceeași lună susține examenul de „mică capacitate“, obligatoriu pentru absolvirea gimnaziului și se înscrie în clasa a V-a.

Paralel cu obligațiile ce-i reveneau ca diacon călugăr, îndeplinite cu conștiinciozitate, în clipele de răgaz ieșea în oraș, se întâlnea la Universitate și în redacțiile unor publicații cu prietenii, cu o parte din foștii colegi de gimnaziu, întreținându-se îndelung despre literatură, despre artă sau dezbătând evenimente politice. În liniștea chiliei sale continuă să scrie versuri, încearcă să traducă *Psalmlui lui David*, tâlmăcește *Cântecul preoților*, după Maurice Magre și *Căinele și flaconul*, după Charles Baudelaire. Își desăvârșește studiul limbii române, după vechile cărți bisericești: *Triodul Mare*, *Agheasmatar*, *Liturghier*, *Ceaslovul* și *Mineele*. Își face regulă de viață din munca zilnică, își cultivă răbdarea, perseverența, abnegația și spiritul de ordine și își însușește sobrietatea în comportament și îmbrăcăminte. Din această

perioadă datează cele mai multe poezii din ciclul *Agate negre* și o parte din cele incluse, mai târziu, în volumul *Cuvinte potrivite*. Anul 1901 marchează începutul unei elevate corespondențe cu Aretia Panaitescu, profesoară de limba română. (Vezi vol. *Autoportret prin corespondență*, Editura Eminescu, 1982.)

În anul 1902 o cunoaște pe Constanța Zissu, licențiată în Științele Naturale, profesoară și poetă, viitoarea mamă a primului copil al lui Tudor Arghezi.

La 15 aprilie 1904 scoate revista bilunară „Linia dreaptă”, împreună cu V. Demetrius, care își asumă direcția, ierodiaconul Iosif neavând dreptul să participe la viața gazetărească. În cele cinci numere ale revistei, Tudor Arghezi publică șapte *Agate negre*, 36 (Sărmanul meu suflet strivit), 3 (În depărtarea noastră, Lio), 31 (Morți în crucea nopții? nu cred), 21 (Trecutul revenind pe alocuri), 32 (Oh, cine-ar zice că pe-aici), 4 (Dar unde merg? prin ce oraș) și 41 (Astăzi soarele prin ceață); articolul *Vers și poezie*, apărut în numerele 2 și 3, sub pseudonim; schița *Lotar*, datată 1902 și *Note despre Salonul de pictură: Tinerimea artistică, Aphorisme du coeur* de Lelia Georgescu, *Istoria lui Ștefan cel Mare* de N. Iorga. *Cuvântul înainte* al primului număr, intitulat *A.B.C.* și semnat Redacțiunea, e scris tot de Tudor Arghezi. „Prin colaborarea lui Tudor Arghezi, «Linia dreaptă» va rămâne în istoria literaturii române un neprețuit periodic, o carte de aur, însemnată cu dăra de foc a geniului. Poezia și poetica argheziană au fost astfel salvate de la pieirea totală: durata unui monument e fixată și păstrată posterității. «Linia dreaptă» e astfel, fără voia lui Tudor Arghezi, primul monument al operei maestrului” (Șerban Cioculescu, *Argheziana*, Editura Eminescu, 1985, p. 162). Colaborează cu proze și versuri (*Agate negre*) la „Revista ideei” a lui Panait Mușoiu.

Rigorile monahale, insatisfacțiile de ordin personal legate de eșecul continuării studiilor, neaderența sa funciară la claustrare, obligativitatea renunțării la sentimentele grave ale iubirii și devoțiunii față de femeie, precum și cenzurarea conduitei sociale, prin interdicțiile participării la viața literară și artistică, îl pun în conflict fățiș cu superiorii ecleziastici. Atunci când o cunoaște pe Constanța Zissu, nonconformismul ce-l caracteriza îl va determina să treacă peste toate aceste bariere și să dea frâu liber

sentimentelor care împlinesc ființa umană, într-un corolar de dragoste și iubire.

1905 La 30 ianuarie se naște la Paris Eliazar-Lotar, fiul nelegitim al lui Tudor Arghezi și al Constanței Zissu. Mama copilului, profesoară, este nevoită să-și ascundă maternitatea și îl lasă la Bondy, lângă Paris, în grija unei doici, ea revenind în țară. Îngrijorat de soarta copilului, rămas „pe un braț străin“, Tudor Arghezi se hotărăște să meargă în Franța, pentru a-i reglementa situația. Însă nu poate pleca imediat, deoarece obținuse aprobarea să dea examene într-un an pentru două clase. După promovarea examenelor în sesiunea din toamnă, întâmpinând din nou refuzul Constanței Zissu de a-și aduce copilul în țară, ia hotărârea de a pleca în străinătate. La 2 noiembrie își prezintă demisia din postul de diacon de la Catedrala Mitropolitană, în același timp solicitând și un concediu de studii. Mitropolitul Iosif Gheorghian îi obține, prin prietenul său, Joseph Baud, de la Catedrala Sf. Iosif din București, o recomandare către rectorul Universității catolice din Fribourg, Elveția.

Abia în ultimele zile ale lunii noiembrie părăsește Bucureștiul, cu destinația Paris, împreună cu mama sa. După îndeplinirea unor formalități greoaie și costisitoare, în cele din urmă reușește să clarifice situația copilului, plecând toți trei spre Zürich, unde drumurile se vor despărți – Maria Theodorescu întorcându-se în țară, cu Eliazar, iar Tudor Arghezi îndreptându-se spre Fribourg. Neavând bacalaureatul absolvit, nu se poate înscrie la Universitatea catolică. Cele două luni petrecute la Fribourg a stat în gazdă la armurierul Theopil Buser.

1906 La 3 februarie îl aflăm instalat la Geneva, preocupat de găsirea soluției salvatoare pentru ieșirea din impas, îngrijorat de soarta celor de-acasă. „Universitatea... am văzut-o; dar știi cât costă taxa *semestrială*? La Medicină 260 lei; la Litere o să aflu poimâine când întâlnesc un agregat la universitate, român, în Științe Naturale. Intenția îmi este să fac universitatea și prepararea de bacalaureat într-același timp, și examenele să se succedă la vreun an de interval. În doi ani aș putea fi licențiat și în trei, cel mult, doctor. De ce râzi? Ce nu-i destul de frumos: Dr. Ion Theodorescu? (...) A trebuit, disperat de căutare, să-i

înciriez o odaie mai scumpă decât cea din Fribourg, către noapte. Nu puteam aștepta într-un hotel, una mai ieftină, care m-ar fi costat, în asemenea condițiuni, îndoit (...) Am deprins la Fribourg soluția cea mai acomodabilă – destul de proastă, bineînțeles – foarte curată a bucătăriei în zece minute. Încui ușile, deschid geamurile, coc, fierb la spirt și până se coace și fierbe mâncarea... e mâncată, din ce în ce mai fiartă; ultima îmbucătură e preparată îndeajuns. Un lucru pe care mi-e imposibil să-l mănânc e laptele, și tocmai ce e mai bun și ieftin în Elveția. M-am căznit și totdeauna am rămas bolnav. (...) Când te mai duci prin București? Mama te-ar ruga ca în ziua când va veni un preot și-o căldare, să dai fuga până la ea să-ți spună două vorbe – și-atunci să-ți pună pe Eliazar în brațe. Dacă știi *Crezul* tot ca mine, n-ar fi rău să-l meditezi. Ai voi?” (Scrisoare inedită către Gala Galaction, datată 3 februarie 1906.)

Ia hotărârea de a se prezenta numai la bacalaureat, nedisponând de suma necesară înscrierii la Universitate.

1907 Se înscrie la Școala de meserii, unde învață meșteșugul de bijutier, care-i va asigura existența și independența. Face deseori drumul între Geneva și Paris, pe o motocicletă greoaie, cu popasuri la Dijon.

1908 Vizitează Londra, cu intenția de a rămâne șase luni, pentru a învăța limba engleză. După o săptămână de ședere, se întoarce în Elveția dezamăgit de „mutismul” general, adoptat de englezi la auzul limbii franceze.

1909 Călătorește în Italia, traversând peninsula până la Messina, cu un sejur mai îndelungat la Roma.

Multe din prozele și versurile publicate la întoarcerea în țară păstrează notate data și locul unde au fost scrise, confirmând că perioada helvetă, cel puțin din punctul de vedere al creației, i-a fost prielnică. Șerban Cioculescu a afirmat chiar că „poetul învață în Elveția și Franța cea mai frumoasă limbă românească”.

1910 După o absență de șase ani, o dată cu publicarea poemului *Rugă de seară*, în nr. 1 al revistei „Viața socială”, de sub conducerea lui N.D. Cocea, numele lui Tudor Arghezi, „poetul cel mai revoluționar al vremii noastre”, cum l-a numit directorul

revistei, reapare în presa românească. Poezia este publicată fără acceptul autorului, fiind reprodusă după un caiet lăsat în păstrare vechiului său prieten. Din același ciclu, *Agate negre*, mai apar în „Viața socială“, *Tăcere, Tu nu ești frumusețea, Stihuri, Dedicatie, Mânăstire, Adolescență*, și poate ar mai fi continuat dacă, la sfârșitul anului, poetul nu ar fi revenit în țară, chemat urgent pentru reglementarea serviciului militar, la recrutare fiind călugăr. În carnetul de drum se află însemnarea: „J'y suis depuis décembre 1910“.

1911–1912 Își reîncepe activitatea literară și publicistică. Împreună cu Th. Cornel redactează *Figuri contemporane din România*. Colaborează la o serie de reviste, printre care „Facla“, „Viața românească“, „Viața socială“, „Teatru“ și „Rampa“, cu poezii, pamflete, cronici dramatice și de artă plastică și recenzii. Polemicile și pamfletele îi aduc celebritatea.

În 1911 se implică în scandalul iscat în Sinod, publicând mai multe articole vehemente, semnate ierodiaconul Iosif N. Theodorescu, în apărarea vrednicului episcop Gherasim Safirin, care, în urma unor intrigi, fusese scos din scaunul episcopal. Participarea la această campanie de presă va duce la sancționarea ierodiaconului Iosif de către Consistoriul întrunit în ședința din 11 octombrie 1911, care, prin actul nr. 403 din 20 octombrie, comunică Mitropoliei sentința nr. 9, în procesul pârâtului Ion N. Theodorescu: „Iosif N. Theodorescu, fost diacon la catedrala Sf. Mitropoliei să fie depus din treapta de ierodiacon și exclus definitiv din tagma monahală“.

Începând cu nr. 46 al revistei „Facla“, din 19 noiembrie 1911, Tudor Arghezi va semna articolele, Ex-ierodiaconul Iosif N. Theodorescu.

La 19 ianuarie 1912, Sinodul validează, ca definitivă, hotărârea consistorială.

În colecția „Biblioteca frumoasă“ publică traducerea romanului *Amintiri din casa morților* de Dostoievski, pe care îl și prefătează. Revăzută pentru ediția de *Scieri*, traducerea a fost reeditată în anul 1991, la Editura „Tudor Arghezi“.

La 4 octombrie 1912 se decide să legalizeze în registrele de stare civilă din țară nașterea fiului său și se căsătorește cu profesoara Constanța Zissu, de care va divorța în 1914, Eliazar rămânând

în grija tatălui. După divorț, mama copilului se stabilește în Constanța, ca profesoară la Școala Normală de Fete. În 1914 va publica un volum de versuri cu titlul *Acuarele*. Moare la 13 mai 1921, de bronhopneumonie, în Spitalul Filantropia din București.

1913 Ca prim-redactor al ziarului „Seara”, al cărui proprietar era Alexandru Bogdan-Pitești, în articolele de fond Tudor Arghezi militează pentru neutralitatea României.

1915 Scoate revista „Cronica”, împreună cu Gala Galaction, directorul literar, afirmându-și aceleași convingeri de condamnare a războiului și cerând rămânerea României pe poziții de strictă neutralitate. Într-unul din numerele revistei va publica poezia *Belșug*, moment de referință pentru lirica argheziană. Revista își încetează apariția la 7 februarie 1916.

La 25 octombrie apare primul număr al ziarului „Libertatea”. Director literar: Gala Galaction. Prim redactor: Tudor Arghezi. Ziarul își va înceta apariția în luna iulie 1916.

1916–1918 La 5 noiembrie 1916 se căsătorește cu Paraschiva Burda, născută la 20 iulie 1890, în Bunești Bucovinei, pe care o cunoscuse în anul 1911, după întoarcerea în țară.

În timpul primului război mondial rămâne în București, fiind încorporat ca soldat auxiliar („completaș”). Colaborează la „Gazeta Bucureștilor”, o anexă a gazetei germane „Bukarester Tageblatt”.

1919 În urma procesului ziariștilor, învinuit de trădare și colaboraționism, Tudor Arghezi este condamnat la 5 ani reclusiune și înțemnițat la Văcărești, împreună cu Ioan Slavici, S. Grossmann, D. Karnabatt și Dem. Theodorescu. La scurt timp primește în penitenciar știrea că fiul său, Eliazar, fugise de acasă. „Disperat de această nouă osândă, adusă la osânda dăruită de Curtea Marțială, m-am plâns atunci frumosului cavalerism al unui adversar, d-lui Iorga, și d. Iorga a intervenit la rege pentru grațierea mea. Tot ce am obținut în mai, cu multă întârziere ierarhică, a fost o eliberare condiționată de 5 zile, inutil supravegheată de un agent, pentru căutarea copilului.”

Cei cinci ziariști condamnați au fost grațiați prin decretul regal nr. 51.392 din 31 decembrie 1919.

Colaborările de la revista „Hiena“ (1919–1921), inspirate din perioada petrecută în închisoare, vor intra, alături de alte proze și versuri, în volumele *Poarta neagră* și *Flori de mucigai*.

1922–1926 Este chemat de I.C. Brătianu, la îndemnul profesorului E.D. Mugur și, mai mult ca sigur, în urma stăruințelor lui Ion Pillat, să conducă revista „Cugetul românesc“. Aici va publica poezie și proză cu tematică variată. În nr. 2 al revistei, Dim. Dumitrescu-Buzău semnează pentru prima dată cu pseudonimul Urmuz, datorat lui Tudor Arghezi. „Cugetul românesc“ își încetează apariția în 1924, cu nr. 2–4 (aprilie–iunie).

În 1923 își asumă conducerea ziarului „Națiunea“, pe care îl scrie singur, aproape în întregime. Dar nici acesta nu a avut o existență prea lungă. În paginile lui a publicat, printre altele, *Amințirile ierodiaconului Iosif*.

Tot în această perioadă colaborează la mai toate publicațiile din țară: „Viața românească“, „Adevărul literar și artistic“, „Lumea“, „Gândirea“, „Lamură“, „Rampa“, „Integral“, „Contemporanul“, „Orizontul“, „Glasul monahilor“, „Cuvântul“, „Clopotul“, „Clipa“ și altele.

La 10 decembrie 1924 se naște Domnica-Mitzura, primul copil al lui Tudor Arghezi și al Paraschivei Arghezi.

La 28 noiembrie 1925 se naște Iosif-Baruțu.

1926 Cumpără un teren de 17.250 m.p. pe dealul Mărțișorului, în vecinătatea închisorii Văcărești, pe care începe să sădească pomi fructiferi și viță de vie. Construcția casei și a anexelor gospodărești, inclusiv a clădirii ce urma să adăpostească tipografia, s-a prelungit timp de peste cincisprezece ani, în funcție de disponibilitățile financiare, devenind o adevărată „fortificație“ a unei familii strâns încheigate.

1927 La vârsta de 47 de ani, după exact 31 de ani de la debut și după aproape 20 de ani de „arghezianism“ în poezie și publicistică, Tudor Arghezi tipărește primul său volum de versuri, *Cuvinte potrivite*. Critica literară, prin reprezentanții ei de marcă — Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu, Mihai Ralea, Șerban Cioculescu, Tudor Vianu, Perpessicius — salută apariția volumului ca pe un eveniment de maximă însemnătate pentru lirica românească, poetul fiind salutat ca „un nou Eminescu“.

1928 La 2 februarie apare revista „Bilete de Papagal“, „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg până azi“, sub direcția lui Tudor Arghezi, deschisă tuturor scriitorilor consacrați (M. Sadoveanu, Gala Galaction, G. Topîrceanu, Adrian Maniu, Ionel Teodoreanu, Al.O. Teodoreanu, Otilia Cazimir), dar și tinerelor talente (Geo Bogza, Radu Boureanu, Emil Botta, Mihai Beniuc, Virgil Gheorghiu, Eugen Ionescu, Maria Banuș ș.a.).

Arta de pamfletar și polemist a poetului și gazetarului atinge culmile ei, Tudor Arghezi impunând, prin revista sa, o nouă specie literară — tableta. Seria întâi a „Biletelor de Papagal“, cu apariție zilnică, se încheie cu nr. 460 din 9 august 1929, în care directorul repetă cererea adresată cititorilor în numărul anterior „să binevoiască a-i acorda o vacanță destinată unui supliment de lucru până la 1 octombrie“, pentru a definitiva volumul în proză, *Amintirile ierodiaconului Iosif*.

Spre deosebire de majoritatea gazetelor și revistelor vremii, „Bilete de Papagal“ nu au fost expresia unui grup politic financiar sau literar. „E adevărat că ziarul meu mi l-am inventat și făcut singur, fără partid, fără amici politici, fără sprijinul cultural și estetic, nici al guvernelor, nici al domnului Aristide Blank“.

1929 În luna decembrie apare volumul *Icoane de lemn*, cu subtitlul *Amintirile ierodiaconului Iosif*, având ca punct de plecare experiența celor patru ani, unsprezece luni și cincisprezece zile de călugărie.

1930 La 15 iunie, reappare, păstrându-și formatul, revista „Bilete de Papagal“, pentru o scurtă perioadă de timp, până la 5 octombrie. În decembrie publică volumul *Poarta neagră*, alcătuit din pamflete, profiluri și poeme, inspirate din perioada detenției la Văcărești.

Începe colaborarea și la „Magazinul“, „Radio și radiofonia“ (fiind unul din susținătorii postului de radio românesc), „Tiparnița literară“.

Familia Arghezi se instalează la Mărțișor: „Cu o satisfacție pe care nu o dă literatura, am bătut câteva mii de lemne cap în cap, ca să ajung să pun pe picioare o clădire de gospodărie, ajunsă la vârf“.

1931 Publică un nou volum de versuri, *Flori de mucigai*, alt moment de referință pentru estetica argheziană, alcătuit din douăzeci și cinci de poeme (patru apărute în „Hiena” și „Adevărul literar și artistic”, iar 21 inedite), inspirate din Văcăreștii anului 1919. Nemulțumit de portretele realizate de Iser și de Pallady, propuse de editură, fiind înzestrat cu talent pentru desen, schițează în fața oglinzii autoportretul, devenit între timp celebru, care însoțește volumul.

Apare al treilea volum de proză, *Cartea cu jucării*, ilustrat de Lucia Demetriade-Bălăcescu. Izvorât din cadrul familial de la Mărțișor, făurit cu osârdie și încăpățănare, poate și ca o compensație pentru copilăria sa nefericită, eden populat, pe lângă eroii principali – Mițu, Baruțu, mama-mare, mama și tătuțu –, și de găze, animale, păsări și flori, precum și din convingerea că „nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe”, volumul s-a bucurat de un succes deosebit.

Revistelor enumerate anterior li se adaugă colaborările la „Realitatea ilustrată”, „Mișcarea”, „Progresul social”, „Secolul”, „Dimineța”, „Arta”.

1933 Apare volumul *Tablete din Țara de Kutu*, o alegorie a situației politice și sociale din România acelor vremuri. Începe traducerea comediilor lui Molière. Colaborează la săptămânalul „Vremea”.

1934 Publică poemul în proză *Ochii Maicii Domnului*, cu subtitlul „roman”, dat de editură.

În colaborare cu profesorul Popescu-Rebus, editează volumul *Cuvinte potrivite... și încrucișate*.

Inițiază colecția „Biblioteca Mărțișor”, în care publică volumul *Poezii*.

Începe colaborarea, cu versuri și proză, și la revistele „Ramuri”, „Revista Fundațiilor Regale” și „Țara Românească”.

Primește Premiul Național de Poezie, împreună cu George Bacovia.

1935 Apare o nouă carte de versuri, a treia, intitulată *Cărticica de seară*. În prima ediție definitivă, îngrijită de autor, din 1936, la numărul inițial vor fi adăugate încă unsprezece poezii, titlul devenind

Stihuri de seară. În celelalte ediții definitive (1940, 1943, 1959, 1962, 1966) titlul va fi din nou schimbat, în *Versuri de seară*.

1936 Apare *Cimitirul Buna-Vestire*, „cel mai frumos roman fantastic din literatura noastră” (Pompiliu Constantinescu).

Editura Fundațiilor inaugurează colecția „Ediții definitive. Scriitori români contemporani” cu volumul Tudor Arghezi, *Versuri*, care cuprinde toate poeziile publicate în *Cuvinte potrivite*, *Flori de mucigai* și *Cărticică de seară*, la care autorul nu face nici o modificare în text și nici în ordinea din sumar și adaugă ciclul inedit *Mărțișoare*. Ediția va fi reeditată, cu adăugiri, în 1940 și 1943. Reeditarea preconizată pentru anul 1948, cu noile adăugiri, este anulată, în urma campaniei la care este supusă opera lui Tudor Arghezi.

În „Revista Fundațiilor Regale” publică ciclul de poezii *Cântece cu gura-nchisă*, încercare a unei experiențe estetice singulare în lirica argheziană: versul alb.

1937 Apare noua serie a revistei „Bilete de Papagal” (seria a treia), cu un alt format și o altă prezentare grafică. După 33 de numere (iunie 1937–februarie 1938), revista este interzisă.

Publică volumul de poeme în proză *Ce-ai cu mine, vântule?* Ilustrații de Lucia Demetriade-Bălăcescu.

1939 Apare un nou volum de versuri, *Hore*.

Se îmbolnăvește foarte grav. Consultat de toate somitățile medicale, nu i se acordă nici o șansă. Este vindecat, în mod miraculos, de doctorul Grigoriu-Argeș. Această împrejurare va fi reflectată mai târziu, în comedia *Seringa*.

Reia colaborarea la revistele literare.

1942 Apare romanul *Lina*, subintitulat poem. Publică poezii în „Claviaturi” și în „Revista română”, pe care le va introduce în *Addenda* ediției definitive, *Versuri*, 1959.

1943 Colaborează și la revistele „Vremea” și „Duminică”.

În zilele de 27 februarie și 6 martie conferențiază la Ateneul Român despre Mihai Eminescu.

În luna iunie, textul va fi editat de Editura „Vremea”, în colecția „Cartea cu vieți ilustre”.

Din aprilie până la finele lunii septembrie, sub egida lui Cocò, la rubrica „Bilete de Papagal“, publică zilnic, în ziarul „Informația zilei“, director Grigore Malciu, câte o tabletă. Joi, 30 septembrie, în numărul 624, datat vineri, 1 octombrie, este publicat cunoscutul pamflet antifascist *Baroane*. Iată ce notează Tudor Arghezi referitor la acest pamflet: „După articolul apărut joi 30 septembrie (cu data de vineri) autorul a fost arestat, a dormit la Poliție și a doua zi a fost transportat la lagărul Târgu-Jiu, unde a stat închis până la 20 decembrie 1943. La 23 august 1944, tot o joie, schimbându-se regimul, la 24, cu data de 25, a reapărut numărul 625, cu articolul *Ne-am întors*. Malciu a ținut să publice din nou *Baroane*. În plus, pe manșeta ziarului, directorul a ținut să publice și pe primul redactor: Tudor Arghezi“.

În lagărul de la Târgu-Jiu, în cabana nr. 5, camera nr. 8, scrie piesa *Seringa*. Trimite la ziarul „Ardealul“ poezia *Letopisești*, care va apărea sub semnătura T. Argeș.

1944 La 26 august, „Informația zilei“ nr. 626 a fost confiscată de poliție, motivul fiind tableta *Schimbare la față*. În legătură cu acest incident, poetul va consemna următoarele: „Numărul de a doua zi, 626, 26 august, a fost confiscat după o vânzare de 30 000 de exemplare. A treia zi n-a mai apărut ziarul. Poliția umblând să-l aresteze, directorul s-a ascuns. Un grup de americani aviatori, din prizonieri puși în libertate, care desinaseră caricaturi după articolul *Baroane*, anul trecut, au venit să cunoască pe autor și au găsit biourourile goale și ușile lăsate date de părete de către Poliție. A patra zi a apărut, după o pauză de o zi, numărul 627 (marți 29 august), reproducându-se articolul *Schimbare la față*, din numărul precedent, confiscat. Am inaugurat un *Calendar de note* la foileton. Prim-redactor afișat, n-am fost consultat asupra articolelor apărute cu declarația că vorbesc în numele redacției întregi. Am rupt legăturile cu gazeta brusc, printr-o scrisoare. Scrisoarea mea a coincis cu interzicerea apariției «Informației zilei» – binevenită, date fiind continuele turburări din guvernul celor patru partide concentrate. Producându-se calomnia, de atunci repetată, că Malciu ar fi fost agent de siguranță, m-am împăcat și m-am solidarizat cu el“.

16 decembrie. Tudor Arghezi scoate ultima serie (a patra) a „Biletelor de Papagal“ (48 de numere), în format de ziar, până

joi 15 februarie 1945. Motivația încetării apariției ziarului ne-o oferă însuși Tudor Arghezi: „Ziarul încetând să apară din pricina unui conflict social între patronii și lucrătorii tipografiei «Viitorul», organizați în comitet de fabrică și în cenzură, situația a durat neîntreruptă și am renunțat la ziar. Surpriză ridiculă: la 24 mai, Ministerul Propagandei mi-a trimis prin Cenzură o punere în vedere că mi-a fost retrasă autorizația“.

1945 Articolele tipărite în seria a patra a „Biletelor de Papagal“, care erau departe de entuziasmul ziarelor ce proclamau noua propagandă culturală, în numele noii democrații, au declanșat reacția vehementă a lui Miron Radu Paraschivescu (*Un impostor: d. Tudor Arghezi*. „România liberă“, nr. 172, 21 februarie 1945), un prim semnal al conspirației, care viza excluderea lui Tudor Arghezi din câmpul literaturii române, datorită refuzului acestuia de a accepta marșul stângii, cât și criticilor aduse derutei istorice în care se găsea societatea românească în acele momente. Articolul nu a avut ecoul scontat, iar interzicerea „Biletelor de Papagal“ a dus la retragerea din publicistică, pentru mai bine de un an, a lui Tudor Arghezi. „Rostul ziarului nostru, apărut din abnegație, sărăcie și răbdare este să scoată în relief nerușinările marelui moment național al speranței și al suferinței pe care îl trăim și să împiedice măcar întinderea mocirlei.“ Colaborează la „Revista Fundațiilor Regale“, „Torța“, „Orizont“ ș.a.

1946 La 12 aprilie reappare „Adevărul“, interzis la 30 decembrie 1937, împreună cu „Dimineața“ și alte ziare de stânga. Tudor Arghezi revine, relansând rubrica *Tablete*, pe care ziarul își va întemeia o bună parte a audienței.

Apar două volume din tabletele publicate în ziare și reviste: *Bilete de Papagal*, Editura Casa Școalelor, și *Manual de morală practică*, Editura Pigmalion, Iași.

Editura de Stat publică în colecția „Biblioteca de buzunar“ volumul *Versuri alese*, având, în loc de prefață, facsimilul unei scrisori a autorului către „Domnii editori“. În sumar au fost incluse 96 de poeme din ediția definitivă de *Versuri*, apărută la Fundația Regală pentru Literatură și Artă.

I se decernează Premiul Național pentru Literatură și Meritul Cultural. Este sărbătorit împreună cu Gala Galaction pentru împlinirea a 50 de ani de activitate.

1947 Temutul polemist, incomod și neschimbat în atitudinea lui, redevine ținta unor atacuri și mai virulente, încercându-se anihilarea sa. Tonul îl dăduse Traian Șelmaru, spre sfârșitul anului 1946, iar în martie 1947 Miron Radu Paraschivescu declanșează din nou, în serial, o distrugătoare campanie, provocată mai cu seamă de tableta *Viața literară* („Adevărul“, nr. 16 796, 23 februarie 1947), în care Tudor Arghezi denunță cenzura, oportunismul și plasarea nonvalorilor în posturi de conducere în viața culturală, pledând pentru independența spiritului, condiție de viață obligatorie pentru scriitor și artist. „[...] tot o porcărie e și viața literară, ba poate că mai rău. De unde începe această viață ca să se poată numi cu drept cuvânt literară? De la ziar și revistă și ea ține până la carte. Întâi nu ți se dă hârtie, adică nu ai de unde o cumpăra: adică ai de unde să cumperi cu prețul împătrit, ceea ce nu-i o viață, ci o moarte literară. Al doilea, trebuie, tu scriitor cunoscut și apreciat, ba câteodată premiat cu titlul de național – și nu numai atât, ci și sărbătorit, să ceri autorizație ca să scrii, cuvintele românești fiind încuiate în lada de fier și cheile stând verigă în buzunarul unor domnișori care au învățat să iscălească exact. Încolo, viața literară e liberă, cu condiția să nu scrii. Autorizația cerută, dacă ai norocul să fii scriitor propriu-zis, și se refuză chiar sprijinită de un Rector și un Ministru.

Singuri au dreptul să le fie acordată profesioniștii de a zecea și a cincisprezecea mână. Apoi presa fiind liberă și condeiul de așijderi, trebuie să ceri voie și de tipar, la cenzură, fiecare slovă trecută din alfabet în scris. Fericirea scriitorului durează neîntrerupt de vreo cincisprezece ani.“

La congresul Uniunii sindicatelor, artiștilor, scriitorilor și ziariștilor, care a avut loc în a doua jumătate a lunii octombrie, atacurile contra lui Tudor Arghezi cunosc o nouă izbucnire. Nicolae Moraru, secretarul sindicatului și lucrător la secția de propagandă a PCR, a oficializat opiniile lui Traian Șelmaru și Miron Radu Paraschivescu, acuzându-l pe Tudor Arghezi că „nu cunoaște noile realități politice și militare rezultate după al doilea

război mondial, că are nostalgia trecutului, a moșierilor și capitaliștilor, a foștilor stăpâni de altădată ai României“.

Editura Socec et Co. SAR tipărește placheta *Țara piticilor*, cu ilustrații de Mitzura Arghezi.

La Editura de Stat îi apare volumul *Una sută una poeme*, „un eveniment literar al vremii“. De fapt, în sumar au rămas o sută de poeme, poezia *Aci, la noi* fiind eliminată de cenzură. Spre mijlocul lunii decembrie, cartea a fost retrasă din librării.

Poziția lui Tudor Arghezi de situare deasupra acerbelor confruntări politice partizane, precum și păstrarea propriei libertăți de expresie aduc după sine supravegherea sa ca scriitor și om al Cetății, atât de către forțele comuniste, cât și de cele de dreapta, aflate în opoziție. Tableta *De Anul Nou*, publicată în nr. 17 050, din 31 decembrie, este ultima colaborare la ziarul „Adevărul“. Între anii 1937–1947, Tudor Arghezi și-a înjghebat o mică tipografie compusă dintr-o mașină plană nr. 12, un Boston, un tighel, o mașină de tăiat hârtie și alte ustensile necesare. În această mică tipografie intenționa să-și publice întreaga operă, meșterul tipograf fiind autorul însuși, iar ucenici, cei doi copii ai săi. Aici s-a tipărit o singură carte: *Drumul cu povești*. În caseta tehnică se menționează următoarele: „Acest caiet de buzunar, întâiul din seria lui, scris de Tudor Arghezi, desinat de Mitzura Arghezi și tipărit de Barutu Arghezi, acasă la ei, în editura autorului, a văzut lumina zilei de Crăciunul anului 1947“. Tipografia va fi confiscată în 1948.

1948 Apariția articolului *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, în „Scânteia“ nr. 1013–1016 din 7–10 ianuarie, semnat de Sorin Toma, determină eliminarea din viața literară a numelui și a creației lui Tudor Arghezi. Familia întreagă a trecut prin momente grele, dar forța morală a scriitorului nu a slăbit nici o clipă, creând celor din jur echilibrul și liniștea necesare. Singurul contact oficial cu literatura rămân traducerile, care vor asigura, alături de fructele grădinii din Mărțișor, existența zilnică. Tălmăcește din limba rusă *Suflete moarte* de Gogol, *Povestiri* de S. Saltîkov-Șcedrin, *Moloh* de Kuprin și *Fabule* de Krîlov, iar din limba franceză *În floarea vieții* de Anatole France.

- 1954 După o lungă absență, reîntră în literatură cu volumul de versuri pentru copii *Prisaca*.
Reîncep colaborările la principalele reviste literare și în presa centrală.
- 1955 Publică volumul de versuri *1907 – Peizaje* și culegerea de publicistică literară *Pagini din trecut*.
La împlinirea vârstei de 75 de ani, este ales membru al Academiei.
- 1956 Apare *Cântare omului*. Acest volum, împreună cu *1907 – Peizaje*, reprezintă rodul anilor în care pana poetului n-a putut străpunge zidul tăcerii.
- 1957 Îi apar *Stihuri pestrițe*, cu ilustrații de J. Perahim, pamflete în versuri și fabule, și volumul de note de călătorie *Din drum...*
- 1958 Apar volumele *Lume veche, lume nouă*, publicistică, versurile pentru copii, *Cartea mea frumoasă*, cu desene de Mitzura Arghezi, iar în colecția „Cele mai frumoase poezii”, *Versuri alese*.
- 1959 Publică ediția bibliofilă *Versuri*, care cuprinde aproape întreaga lirică argheziană.
- 1960 Apar volumele *Tablete de cronicar*, culegere de articole, și *Versuri*, în colecția „Biblioteca pentru toți”.
Academia și Uniunea Scriitorilor îl sărbătoresc la împlinirea vârstei de optzeci de ani.
- 1961 Publică volumul de versuri *Frunze* – inaugurând seria anuală a plachetelor de versuri inedite – și volumul de tablete *Cu bastonul prin București*.
- 1962 Apare primul volum din ediția de autor, *Scrieri*.
- 1963 Este prezent în librării cu placheta *Poeme noi*. Apar volumele 2, 3 și 4 din *Scrieri*.
- 1964 Publică placheta *Cadente* și volumul 5 *Scrieri*.
- 1965 La împlinirea vârstei de 85 de ani, Tudor Arghezi este sărbătorit pe plan național.

Prin Universitatea din Viena i se decernează premiul „Gottfried von Herder“.

Este ales membru al Academiei Sârbe de Științe și Litere.

În acest an apar: placheta *Silabe*, *Cuvinte potrivite*, ediție bibliofilă, în 85 de exemplare, care nu este destinată vânzării, precum și volumele 6, 7, 8, 9, 10, 11 *Scrieri*.

1966 Publică placheta *Ritmuri*, volumul *Răzlete*, culegere de proze, și *Scrieri*, volumul 12.

În revista „Argeș” publică, lunar, un articol, sub același generic de neînlocuit – „Bilete de Papagal”.

La 29 iulie, Paraschiva, soția poetului, se stinge din viață.

Este acceptată donația prin care Tudor Arghezi își exprima dorința ca ansamblul de la Mărțișor, așa cum arăta după aproape cincizeci de ani de strădanie, să fie transformat în muzeu. Casa memorială „Tudor Arghezi – Mărțișor” își va deschide porțile în anul 1974.

1967 Publică placheta *Noaptea*, versuri închinat Paraschivei, și *Scrieri*, volumele 13, 14, 15, 16.

Apare volumul *Litanii*, o selecție de versuri și poeme în proză în memoria Paraschivei.

La 14 iulie, orele nouă seara, Tudor Arghezi se stinge din viață. Este înhumat în grădina casei din Mărțișor, alături de Paraschiva, „soția, sora și prietena de-o viață”.

1968–2004 Apar postum: volumul *Teatru*, plachetele de poezii inedite *Frunzele tale*, *Crengi*, *XC*, *Călătorie în vis*, *Deslușiri*, precum și ediția *Scrieri*, de la volumul 17 la 44.

2000 În colecția „Opere fundamentale”, Fundația pentru Știință și Artă și Editura Univers Enciclopedic încep publicarea operei lui Tudor Arghezi. Au apărut volumele *Versuri I* și *Versuri II*, care cuprind lirica argheziană în integralitate.

2003 Editura Academiei Române și Editura Univers Enciclopedic continuă publicarea creației argheziene în colecția „Opere fundamentale”. Văd lumina tiparului volumele *Opere III, Publicistică* (1896–1913) și *Opere IV, Publicistică* (1914–1918).

MITZURA ARGHEZI și TRAIAN RADU

**Cuvinte potrivite
(1927)**

Testament

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte,
Decât un nume adunat pe-o carte.
În seara răzvrătită care vine
De la străbunii mei până la tine,
Prin râpi și gropi adânci,
Suite de bătrânii mei pe brânci,
Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătâi.
Ea e hrisovul vostru cel dintâi,
Al robilor cu sâricile, pline
De osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întâia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrânii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpâni.

Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n icoane.
Făcui din zdrențe muguri și coroane.
Veninul strâns l-am preschimbat în miere,
Lăsând întreagă dulcea lui putere.
Am luat ocară, și torcând ușure
Am pus-o când să-mbie, când să-njure.
Am luat cenușa morților din vatră
Și am făcut-o Dumnezeu de piatră,
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară
O grămadii pe-o singură vioară,
Pe care ascultând-o a jucat
Stăpânul, ca un țăp înjunghiat.
Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscat-am frumuseți și prețuri noi.
Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte
Și izbăvește-ncet pedepsitor
Odrasla vie-a crimei tuturor.
E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure
Și dând în vârf, ca un ciorchin de negi,
Rodul durerii de vecii întregi.

Întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
Împărechiate-n carte se mărită,
Ca fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Făr-a cunoaște că-n adâncul ei
Zace mânia bunilor mei.

Cântec de adormit Mitzura

Doamne, fă-i bordei în soare,
Într-un colț de țară veche,
Nu mai nalt decât o floare
Și îngust cât o ureche.

Și-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cât chibritul,
Ca-n crâmpeliul lui să-ncapă
Cerul tău și nesfârșitul.

Dă-i un fluture blajin
Și o broască de smarald.
Și-n pădurea de pelin
Fă să-i stea bordeiul cald.

Și mai dă-i, Doamne, vopsele
Și hârtie chinezească,
Pentru ca, mânjind cu ele,
Slava ta s-o zmângălească.

Și când totul va fi gata
S-o mută la ea și tata.

Înviere

Statuia zveltă și-nsemnând, se pare,
Iubire, tinerețe sau credință,
Subt frunza toamnei cenușii dispare,
Întinsă-n șes pustiu velină.

Se mai ghicește mâna ridicată
Spre bolți, cum se ciopli din început.
Un deget cerul fericit l-arată.
Care de stei fusese cunoscut.

Pământul se-așternu peste făptură,
Clipă cu clipă, neînduplecat.
Nemuritoare-n cripta lor obscură,
Tiparele statuii s-au păstrat.

Din drum

Te cânt și-acum din depărtare,
Necunoscut, ascuns și tutelar,
Și-ți mai trimit aleanuri literare,
Cuvinte-n manuscris și de tipar,
Fără să vreau, fragilă cititoare
A stihurilor mele bărbătești,
Să știi, trecând prin timp călare,
Nici cine sunt, nici cine ești.

Copacul, darnic cu găteala lui,
De sus își pierde foi de-argintărie,
Căzând în drumul orișicui,
În suflet sau pe pălărie.

Au, soare, tu, ivindu-te domol,
Nu îți alungi, tu, fulgerile lungi,
Nu-ți verși lumina toată-n gol,
Nepăsător pe cine îl ajungi?

Melancolie

Am luat ceasul de-ntâlnire
Când se turbură-n fund lacul
Și-n perdeaua lui subțire
Îți petrece steaua acul.

Câtă vreme n-a venit
M-am uitat cu dor în zare.
Orele și-au împletit
Firul lor cu firul mare.

Și acum c-o văd venind
Pe poteca solitară,
De departe, simt un jind
Și-aș voi să mi se pară.

Plugule

Plugule, cin' te-a născocit,
Ca să frământă a șesurilor coaje
Și să-nlesnești îndătinata vraje
De-a scoate-n urmă-ți bobul însutit?

Cine ți-a pus cuțitul în pământ
Și a pornit cu soarele întâiul,
Hotărnicind moșiei căpătâiul,
Și dumaticatul socotitu-și-l-a sfânt?

Cine-a purces în ploaie și furtuni
Și a brăzdat în negură și zloată
Șesul blajin și gras, întâiași dată,
Cu blesteme, nădejdi și rugăciuni?

S-a-ndătinat copilul cel pitic
Să are și să strângă avuție.
Osânda și-a schimbat-o-n bucurie,
Clădindu-și slăvi și veacuri cu nimic.

Muntele măslinilor

Munte-ndreptat cu piscul în Tărie
Și neclintit în visul de azur,
Bătut de-a mării veche dușmănie

Cu bici de lanțuri împrejur,
Pândit să crească peste tine
Șesul turtit, flămând de înălțime,
Și să te-ajungă praful care vine
Stârmit de turme și desime;
Munte, cădelniți de izvoare,
Altar de șoimi, sălaș de sori,
Care nu suferi floarea trecătoare
Să te îmbete cu miros de flori –
Tu, în hotarul marilor mistere,
Ești ca un semn de-a pururea putere,
Al vieții noastre cea fără de leac,
Împresuratule de astre !
Sufletul nostru, șubred și sărac,
Nu știe de izvor și roadă.
Nădejdea-ne pribeagă între noi,
Îți lasă urma slabă, ca o roată
Cu spițele de aur, în noroi.

Târziu de toamnă

Prin singurătatea lui brumar
Se risipește parcul, cât cuprinzi,
Învăluit în somnul funerar
Al fumegoaselor oglinzi.

Căci prin mijlòc, bolnàv de mii de ani,
Întunecat în adâncimi un lac e-ntins,
Și sângele, din vii și din castani,
Pe fața ruginie a undelor s-a prins.

Tristețea mea străvede printre arbori zarea,
Ca-ntr-un tablou în care nu-nțelegi:
Boschet sau așteptare oprește-n fund cărarea?
Și liniștea-i ecoul buchetelor pribegi.

Spital de întristare, de căință,
În care-ți plângi iubirea nentâmpată
Și-ți amintești cu dor, cu-o suferință,
Făptura nentâlnită niciodată.

Molifiți, câțiva, s-au întâlnit departe,
Pe când murmurul parcului se roagă...
Se-nchide înserarea ca o carte
Și sufletul în foi, ca o zăloagă.

Psalm

Aș putea vecia cu tovărășie
Să o iau părtașa gândurilor mele;
Noi viori să farmec, nouă melodie
Să găsesc – și stihuri sprintene și grele.

Orișicum lăuta știe să grăiască,
De-o apăs cu arcul, de-o ciupesc de coarde,
O neliniștită patimă cerească
Brațul mi-l zvâcnește, sufletul mi-l arde.

Știu că steaua noastră, ageră-n Tărie,
Crește și așteaptă-n scripcă s-o scobor.

Port în mine semnul, ca o cheazășie,
Că am leacul mare-al morții tuturor.

Pentru ce, Părinte,-aș da și pentru cine
Sunetul de-ospete-al bronzului lovit?
Pâinea nu mi-o caut să te cânt pe tine
Și nu-mi vreau cu stele blidu-nvăluit.

Trupul de femeie, cel îmbrățișat,
Nu-l voi duce ție, moale și bălan;
Numai suferința cerului, păcat
Nu-i cu ea să turburi apa din Iordan.

Vreau să pier în beznă și în putregai,
Ne-ncercat de slavă, crâncen și scârbit.
Și să nu se știe că mă dezmierdai
Și că-n mine însuți tu vei fi trăit.

Seara

Un păianjen, ca un neg,
Umblă lung în șase peri.
Abia-l vezi și e întreg
Cu nevoi și cu dureri.

Vine de la munca lui,
Nu se-nșală de picior.
Îl așteaptă, colo-n cui,
Casa prinsă de urcior.

Nu mă vede, nu mă are,
Nu mă știe de nimic.
De ce-oi fi atât de mare?
De ce-i el atât de mic?

Vânt de toamnă

E pardosită lumea cu lumină,
Ca o biserică, de fum și de rășină,
Și oamenii, de ceruri beți,
Se leagănă-n stihare de profeți.
Rece, fragilă, nouă, virginală,
Lumina duce omenirea-n poală,
Și pipăitu-i neted, de atlas,
Pune gâteli la suflet și grumaz.
Pietrișul roșu, boabe, al grădinii,
Îi sunt, bătuți și risipiți, ciorchinii.
Ploate grele se urzesc treptat
În care frunzele s-au îngropat.
Din învierea sufletului, de izvor,
Beau caprele-amintirilor,
Și-n fluierul de sticlă al cintezii
Se joacă mâțele cu iezii.
Deosibești chemarea pruncului în vânt
Cântată de o voce din pământ.
Născut în mine, pruncul, rămâne-n mine prunc
Și sorcova luminii în brațe i-o arunc.

Marină

Unda-ntinsă, val cu val,
Până-n malul celălalt
Spală-n lapte de opal
Cerul scund și plopul nalt.

Trei sau patru,-n mal, pescari,
Stau de ceasuri fără număr
Muți, ca niște cărturari,
Subt umbrele pân' la umăr.

Peste zare, uriașă,
Creasta-și suie un hotel;
În tot cerul, dat cămașă,
A-mbrăcat azurul el.

Și-i silit și lacul sur
Să-l îmbrace cu lumină
Și să lingă împrejur
Frumusețea lui meschină.

Mâhniri

Trist diaconul Iakint
Și temerile lui nu mint.
Fur și tâlhar întru Hristos,
El printre frați trecu sfios.

Trupu-i bălan, de osândit,
Cu pravila s-a răzvrătit
Și, făcând cruci, bătând mătănii,
Se simte stârv între jigăanii.

Toți sfinții zugrăviți în tindă
Cu acuarelă suferindă,
Ai cinului monahicesc,
Scrutându-l, îl disprețuiesc.

Căci pe când schivnicii cu toții
Se pedepsesc amar, ca hoții,
Cu post uscat și ascultare,
Jertfind în Săptămâna Mare,

La el, azi-noapte, în chilie,
A-ntârziat o fată vie,
Cu sânii tari, cu coapsa fină
De alăută florentină.

Și Dumnezeu, ce vede toate,
În zori, la cinci și jumătate,
Pândind, să iasă, prin perdea,
O a văzut din cer pre ea.

Psalm

Sunt vinovat că am râvnit
Mereu numai la bun oprit.
Eu am dorit de bunurile toate.

M-am strecurat cu noaptea în cetate
Și am prădat-o-n somn și-n vis,
Cu brațu-ntins, cu pumnul-nchis.
Pasul pe marmur, tăcut,
Călca lin, ca-n lut,
Steagul nopții, desfășat cu stele,
Adăpostea faptele mele
Și adormea străjerii-n uliți
Răzimați pe sulii.
Iar când plecam călare, cu trofeie,
Furasem și câte-o femeie
Cu părul de tutun,
Cu duda țâții neagră, cu ochii de lăstun.
Ispitele ușoare și blajine
N-au fost și nu sunt pentru mine.
În blidul meu, ca și în cugetare,
Deprins-am gustul otrăvit și tare.
Mă scald în gheață și mă culc pe stei,
Unde dă beznă, eu frământ scânteii,
Unde-i tăcere, scutur cătușa,
Dobor cu lanțurile ușa.
Când mă găsesc în pisc
Primejdia o caut și o isc,
Mi-aleg poteca strâmtă ca să trec,
Ducând în cârcă muntele întreg.
Păcatul meu adevărat
E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!

Tâlhar de ceruri, îmi făcui solia
Să-ți jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, râvnind în taină la bunurile toate,
Ți-am auzit cuvântul zicând că nu se poate.

Prigoana

Pomiră și norii.

Convoaie duc toamna-n mormânt.
Grămezi de liņolii se sfâșie-n vânt,
În luptă cu corbii, vârtej cu cocorii,
Sosesc în cohorte, se duc în cirezi,
Ca bivolii negri, întinși după coarne,
Năvală de șuier, de suflet și carne –
Și doliul înfașă Tării și livezi.

Din negură fulgerul sare.

L-astupă un munte ce trece
Și-apoi se despică în zece.
Pe culmi zboară spume și valuri de sare,
Cu monștrii de mână aleargă smintite
Femeile slute, cu muget de vite,
Subt biciul din haos ce șerpuie-n zare,
Mănat de gigantul Satan gol, călare.

Mari țeste se-azvârlă din umăr.

De streășini atârnă martiri fără număr.
Statui se răstoarnă în holde de fum.
Se cleatină cerul în drum
Și frigul străpunge golanii
Și băntuie ploaia castanii
Și sufletul geme mușcat de trecut,
Ca fiara, de-o fiară cu pas cunoscut.

Și totul se-ncheagă și-n gol se prăvale
Cu scrâșnet, cu spaimă, cu jale.

În râpi stau la pândă satirii, ciclopii,

Frecându-și spinarea de marginea gropii.
Puternicii beznei și răii pădurii
S-au strâns pentru pradă, ca furii.

Cenușa visărilor

Cenușa visărilor noastre
Se cerne grămezi peste noi,
Precum se coboară pe glastre,
Atinse, petalele-albastre,
De-o găză căzută de sus printre foi.

Se scutură vântul și geme.
Pământul e una cu cerul,
Orașele-s bulgări și gheme,
Ghitare adânci de blesteme,
Și aerul – rece ca fierul.

Pământul e-o moară deșartă
Cu larve cerșind adăpost,
Mișcându-se-n pulberea moartă,
Ce-n haos mereu se deșartă:

Țărâna visării ce-a fost.

Creion

Vino joc de vorbe goale.
Suntem singuri. Ce să-i spun?
Numai gura dumisale
Se aude subt un prun.

Plouă crengile lui rouă.
Cade câte-o picătură,
Una-n păr, găteală nouă,
Una-n gene, alta-n gură.

Floarea mică, iarba toată,
Sub dantela albei rochi,
Spre genunche ridicată,
Plină-i de pândiri de ochi.

Aerul o strânge. Cerul
O dogoare și-o sărută.
Unde trece-n câmp, ca fierul,
Țara caldă face-o cută.

Numai vorbele nu pot
Să-i fi spus un gând de tot.

Numai ochiul meu nu-l poate
Spune nici pe jumătate.

Morgenstimmung

Tu ți-ai strecurat cântecul în mine
Într-o dup-amiază, când
Fereastra sufletului zăvorâtă bine
Se deschisese-n vânt,
Fără să știu că te aud cântând.

Cântecul tău a umplut clădirea toată,
Sertarele, cutiile, covoarele,
Ca o lavandă sonoră. Iată,
Au sărit zăvoarele,
Și mânăstirea mi-a rămas descuiată.

Și poate că nu ar fi fost nimic
Dacă nu intra să sape,
Cu cântecul, și degetul tău cel mic,
Care pipăia mierlele pe clape –
Și-ntreaga ta făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbușiră și norii
În încăperea universului închis.
Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s
Șubrede bârnele, ca foile florii.

De ce-ai cântat? De ce te-am auzit?
Tu te-ai duminat cu mine vaporos –
Nedespărțit – în bolți.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos,
Tu soseai din vieți, eu veneam din morți.

Chemarea

Din pietre sterpe și uscate
Un fir de iarbă s-a ivit,
Și vârful lui în infinit
A cutezat, străin, să cate.

Născut dintr-un crâmpei de soare
Și o fărâmbă de pământ,
Firul gingaș, curat și sfânt,
A-mbobocit și-a dat o floare.

Strivit în ulița măreață,
Secat de drumul de asfalt,
El e de felul cerului înalt,
Care șoptind îi spune și-l învață.

El, mulțumit că drept merinde
I-aduce lapte noaptea în pahar,
Se bucură când și-un țânțar
De moțu-i auriu se prinde.

Inscripție pe paravan

Pe pietrișul roșu-n parc
Zboară pâlcuri frunze roșii
Cu fazanii și cocoșii
Subt al cerurilor arc.

Din fântână bate-n soare
Biciul rece-al apei vii.
Papagalii-n colivii
Se frământă pe picioare.

Norii lungi, în hore pure,
Trec și ei pe calea lumii
Și se coace turta humii
În arșiță și pădure.

Și, cu toamna-nfierbântată,
Joacă sufletul în noi.
Scumpă! care-ai pus altoi
Gura pe durerea toată.

Căci, în parc, pe trepte, jos,
Scoate, dintr-un pai subțire,
Pan, aprins de amintire,
Cântecul lui mincinos.

Psalm

Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!
Copac pribeag uitat în câmpie,
Cu fruct amar și cu frunziș
Țepos și aspru-n îndârjire vie.

Tânjesc ca pasărea ciripitoare
Să se oprească-n drum,

Să cânte-n mine și să zboare
Prin umbra mea de fum.

Aștept crâmpeie mici de gingășie.
Cântece mici de vrăbii și lăstun
Să mi se dea și mie,
Ca pomilor de rod cu gustul bun.

Nu am nectare roze de dulceață,
Nici chiar aroma primei agurizi,
Și prins adânc între vecii și ceață,
Nu-mi stau pe coajă moile omizi.

Nalt candelabru, strajă de hotare,
Stelele vin și se aprind pe rând
În ramurile-ntinse pe altare –
Și te slujesc; dar, Doamne, până când?

De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte
Și de-a rodi metale doar, pătruns
De grelele porunci și-nvățămintе,
Poate că, Doamne, mi-este de ajuns.

În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sânger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării,
Din când în când, câte un pui de înger,

Să bată alb din aripă la lună,
Să-mi dea din nou povața ta mai bună.

Întoarcere în țărână

De prin adâncul nopții vin cocorii
Pe care i-am văzut plecând,
Și cu tăcerea gândului și-a orei
Vorbele lor le-auzi de pe pământ.

Vin înapoi din raiuri fericite
Și lumea-ntreagă-a stelelor străbat,
Vechi credincioși ai turlei părăsite
Și ai bisericii sărace dintr-un sat.

În sufletul bolnav de oseminte
De zei străini, frumoși în templul lor,
Se iscă aspru un îndemn fierbinte
Și-mi simt sculate aripi de cocor.

Descântec

Lacăte, cine te-a închis
La ușa marelui meu vis?
Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul,
Să sfărâme zăvorul
Și să vedem în fundul nopții noastre
Mișcându-se comorile albastre?
Un pas din timp în timp, greoi,
Se-apropie, dar a trecut de noi.
Toți pașii se sfârșesc și pier
Pentru urechea ta de fier.

De-o vână-ntoarsă peste tine
Cred că atârnă din văzduh glicine
Și, de pe bolți, zorele
Și muguri și ciorchini de stele.
Cine va pune-n ușa noastră cheie
O singură scânteie?
Lumina ochiul și-l așază
Și-n încăpere caută să vază.
Lacătul simte și tresare
Cu bezna mea, ca de o sărutare.
Stea, nu poți tu intra-n veriga lui
Și lacătul tăcerii să-l descui?

Lumină lină

Cum te găsești, ușoară zburătoare,
Zăcând aci, pe-o margine de drum,
Și nu dormind într-un polen de floare,
Învăluită-n aur și parfum?

Neascultând de vântul de la stup,
Te-ai aruncat în plasa verde-a zilei
Și darurile-acum, ale zambilei,
Puterile-amorțite ți le rup.

Voind să duci tezaurul de ceară,
Te prăbușiși din drumul cel înalt.
Cine-o să vie, trupul tău de-afară
Să-l caute și-n jur să sufle cald?

Cu aripa-n țărână și în vis,
Strânge la piept comoara ta deplină.
Cât te iubesc, frumoasa mea albină,
Că sarcina chemării te-a ucis!

Poartă cernită

Biata bătrână a murit.
Știa că moare negreșit,
Ca toți bătrânii când se simt că-ngheață
Intrând încet cu mâinile în ceață.

I-am văzut sufletul trecând
În lumea ceealaltă,
Prin plopii vineți, strânși la rând
Și laolaltă.

Un medic îngrijea piciorul stafidit,
O fată mică și o soră grasă.
Parcă un străin a-ncremenit
Între făclii pe masă.

Cățelul a rămas fără bătrână,
Nu-i mai ajunge botul pân' la mână,
Retrasă pentru marea rugăciune
La piept. Iertăciune.

Va fi-mbrăcat în albituri curate
Trupul ei văduv de durere,
Nesimțitor la ceasul jumătate
Care bate după 8 mistere.

Posomorât azi, câinele nu are
Lapte, n-are de mâncare.
S-a întrerupt gospodăria
Și s-au închis dulapul și bucătăria.

Piulița de aramă
Lucește ca un astru solitar,
Și luna și-a făcut un far
Din turla-nvăluită-n scamă.

Inscripție pe o casă de țară

Te-am ridicat pe-o coastă cu izvoare
Și-mprejmuindu-ți liniștea cu aștri,
Te las albind prin pomi, din depărtare,
Cuib fermecat, ca de cocori albaștri.

Din prispa ta vreau să-mi aduc aminte,
Din geamul tău gândi-voi la trecut,
Privind în sus, la pasările sfinte,
Ce-n streășini cuib de-argilă și-au făcut.

Voi îngriji ca-n fiecare seară
Să-ți ardă-n vârf nestinsa noastră stea,
Pe care voi aprinde-o solitară
Cu sufletul și ruga mea.

Iar pentru prunci și ochii-odihnitori
Ai Preacuratei ce ne-nchise drumul,

Vom răspândi prin încăperi parfumul
Care preschimbă inimile-n flori.

Și-ntr-un ungher, vom face din covoare
Un pat adânc, cu perinile moi,
Dacă Isus, voind să mai scoboare,
Flămând și gol, va trece pe la noi.

Creion

O
brajii tăi mi-s dragi
Cu ochii lor ca lacul,
În care se-oglesc
Azurul și copacul.

Surâsul tău mi-i drag,
Căci e ca piatra-n fund,
Spre care-noată albi
Pești lungi cu ochi rotund.

Și capul tău mi-i drag,
Căci e ca malu-n stuf,
Unde păianjeni dorm,
Pe zori făcute puf.

Făptura ta întreagă
De chin și bucurie,
Nu trebuie să-mi fie,
De ce să-mi fie dragă?

Miez de noapte

Întâlnite-n vârful crucii,
Față-n față, steaua, luna,
Se privesc și, câte una,
Stelele deșteaptă nucii.

Și pe-al cerului pieptar
Scapără frumoșii teferi
Sumedenii de luceferi,
Plini de voie și de har.

Din apus la răsărit
Toată iarba de pe cer,
Mică-n bob cât un piper,
A-nflorit și-a tresărit.

Și pe când îmbătrânește
Lumea, jos, printre cotete,
Într-o nouă tinerețe
Zilnic cerul se sporește.

Niciodată toamna...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătăasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.

Casele-adunate, ca niște urcioare
Cu vin îngroșat în fundul lor de lut,
Stau în țărnu-albastru-al râului de soare,
Din mocirla cărui aur am băut.

Pasările negre suie în apus,
Ca frunza bolnavă-a carpenului sur
Ce se desfrunzește, scuturând în sus
Foile,-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul nenteles,
Și cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-și îngroape umbra-n umbra lor, în șes.

Heruvim bolnav

Îngerul meu își mai aduce-aminte
Din fericirile-i de mai nainte.
Cerul la gust i-ajunge ca un blid
Cu laptele amar și agurid,
Stelele lui nu și le mai trimite
Ca niște steaguri sfinte zugrăvite,
Și vântul serii nu-i mai dă îndemn
Cu-aromele-i de vin și undelemn.
Livada, câmpul și-au pierdut și floarea
Și roadele și frunza și culoarea.
Apele negre duc subt cerul cald
Nămoluri fierte, grele, de asfalt.

Oriunde capul caută să-și puie
Locu-i spinos și iarba face cuie.
Cocorii trec Tăria fără el
Și nu-l mai cheamă zborul lor de fel.
Viața veciei, cuibul din ogivă,
Inimii lui ajuns-au deopotrivă,
Ș-ntâia dată simte, cât de cât,
În dumicarea timpului, urât;
Căci neștiută-ncepe să-ncolțească
Pe trupu-i alb o bubă pământească.

Cântare

M-am apărat zadarnic și mă strecor din luptă
În umbra lunii albe, cu lancea naltă ruptă.
Pusei pământ și ape, zăgaze între noi,
Și suntem, pretutindenii, alături, amândoi,
Te întâlnesc pe toată poteca-n așteptare,
Neconținută mută a mea însoțitoare.
Pe la fântâni iei unda pe palme și mi-o dai,
Iscată dintre pietre și timpuri, fără grai.
Ți-ai desfăcut cămașa și-ntrebi cu sânii-n mână
De vreau s-astâmpăr setea din ei sau din fântână.
Ai dus la turțur gura cu gura mea plecată,
Voind să bei cu mine scânteia lui deodată.
Amestecată-n totul, ca umbra și ca gândul,
Te poartă-n ea lumina și te-a crescut pământul.
În fiecare sunet tăcerea ta se-aude,
În vijelii, în rugă, în pas și-n alăute.
Ce sufăr mi se pare că-ți este de durere,

De față-n tot ce naște, de față-n tot ce pierе,
Apropiată mie și totuși depărtată,
Logodnică de-a pururi, soție niciodată.

Psalm

Ruga mea e fără cuvinte,
Și cântul, Doamne, mi-e fără glas.
Nu-ți cer nimic. Nimic ți-aduc aminte.
Din veșnicia ta nu sunt măcar un ceas.

Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune,
Nici omul meu nu-i, poate, omenesc.
Ard către tine-ncet, ca un tăciune,
Te caut mut, te-nchipui, te gândesc.

Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă
Și te scrutez prin albul tău veștmânt
Pentru ca mintea mea să poată să-nțeleagă
Nengenunchiată firii de pământ.

Săgeata nopții zilnic vârful-și rupe
Și zilnic se-ntregește cu metal.
Sufletul meu, deschis ca șapte cupe,
Așteaptă o ivire din cristal,
Pe un ștergar cu brâie de lumină.

Spune tu, Noapte, martor de smarald,
În care-anume floare și tulpină
Dospește suc fructului Său cald?

Gătită masa pentru cină,
Rămâne pusă de la prânz.
Sunt, Doamne, prejmuît ca o grădină.
În care paște-un mînz.

Belșug

El, singuratic, duce către cer
Brazda pornită-n țară, de la vatră.
Cînd îi privești împiedecați în fier,
Par, el de bronz, și vitele-i de piatră.

Grâu, popușoi, săcară, mei și orz,
Nici o sămîntă n-are să se piardă.
Săcurea plugului, cînd s-a întors,
Rămîne-o clipă-n soare ca să ardă,

Ager, oțelul rupe de la fund
Pămîntul greu, muncit cu dușmănie
Și cu nădejde, pînă ce, rotund,
Luna-și așază ciobul pe moșie.

Din plopul negru, răzimat în aer,
Noaptea, pe șesuri, se desface lină,
La nesfârșit, ca dintr-un vîrf de caier,
Urzit cu fire de lumină.

E o tăcere de-nceput de leat.
Tu nu-ți întorci privirile-napoi.
Căci Dumnezeu, pășind apropiat,
Îi vezi lăsată umbra printre boi.

● Ex libris

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.

Ești ca vioara, singură, ce cântă
Iubirea toată pe un fir de păr,
Și paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.

Un om de sânge ia din pisc noroi
Și zămislește marea lui fantomă
De reverie, umbră și aromă,
Și o pogoară vie printre noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare,
Pe cât e ghiersul cărții de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nici o întrebare.

Fiara mării

Te iată iarăși singur, în luntrea cât o scoică,
Luptând în fundul zării cu norii mari din cer
Și legănat de mare, de fiară, ca de-o doică,
Și năbușit în cântec de țâțele-i de fier.

Talazele-adunate cu bezne, șerpi și râme,
Și-n gloate ghemuite, fanaticii limbrici
Te urmăresc: izbânda și lupta să-ți dărâme,
Findcă putuși furtuna cu fruntea să despici.

Deasupra muncii tale încet biruitoare
Veghează-n toată lumea un singur strop de stea,
Ca un păianjen care a pogorât din soare
Ca-n trecerea vâltorii zălog și scut să stea.

Te iată prins de vânturi. Stihia nu te cruță.
Ca-n vremea când, lipsindu-i și luntre și lopeți,
Omul era bolnava și palida maimuță,
Înfricoșată-n fața cereștilor păreți.

Departe ești, departe, ca fluturii ce-și lasă
În ramuri crisalida, din piersicul natal,
Departe foarte, frate, de sine-ți și de casă,
Gonind întreg oceanul, străin, din val în val.

Unde se duce singur, urzit în marea deasă?

Inscripție pe un pahar

Cristal rotund, pe-o umbră de velur,
Cu inima de-a pururea senină,
M-am născocit din ape de azur,
Am înghețat subț ȳrțuri de lumină.
Și nencetat, ca pietrele de rouă,
Par a renaște-n locu-mi tot virgin,
Cu-o licărire-n fundul meu mai nouă,
Pe cât mi-i încăputul de puțin.
Dar n-ai să știi, prin mine ce izvoare
S-au strecurat și câte, liniștit.
Și nu cunoști pe buza mea scânteietoare
Buzele calde câte m-au sorbit.
Ele-s aci-n văzduh, ca niște foi,
Când îmi încerci răcoarea nebăută,
Și gura ta, sorbindu-mi stropii noi,
Buzele-n zbor, umbrite, ȳi-o sărută.

Pia

Ce poți avea, sufletul meu,
Când soarele ne pune-n ramuri iară
Ori un inel de foc, ori o brățară,
Cu mâna caldă a lui Dumnezeu?

Și când făptura ne primește-ntreagă,
Ca un altar ce-n haos s-a deschis,
Și dinainte floarea ni se pleacă,
Să-i sărutăm petalele de vis?

Ești întristat de-acest adânc tablou,
Unde la fiecare clipă am simțit
Că ne atinge pensula din nou,
A umbrei mari ce-n el ne-a zugrăvit?

Dar dorurile toate adunate,
Pe unda-n fund a cerului străjar,
Pe care noaptea trec, întunecate,
Luntrice, lin, cu prora de cleștar?

Copacu-ntreg trăsare și se-ndoaie
Cu toate rădăcinile deodată.
O picătură slobodă de ploaie
Pe-o frunză a căzut, înveninată.

Psalm

Nu-ți cer un lucru prea cu neputință
În recea mea-ncruntată suferință.
Dacă-ncepui de-aproape să-ți dau ghes,
Vreau să vorbești cu robul tău mai des.

De când s-a întocmit Sfânta Scriptură
Tu n-ai mai pus picioru-n bățatură

Și anii mor și veacurile pier
Aci sub tine, dedesubt, subt cer.

Când magii au purces după o stea,
Tu le vorbeai – și se putea.
Când fu să plece și Iosif,
Scris l-ai găsit în catastif
Și i-ai trimis un înger de povață –
Și îngerul stătu cu el de față.
Îngeri tăi grijeau pe vremea ceea
Și pruncul și bărbatul și femeea.

Doar mie, Domnul, veșnicul și bunul,
Nu mi-a trimis, de când mă rog, nici unul...

Binecuvântare

Dormiți, dormiți!
Hipnoza nopții suflă boare
În mușchii voștri veștejiți
Și mâine veți avea izvoare
Din spor, pământul să-l stropiți
Cu bale călătoare.

Dormiți, dormiți,
Căci legea o citește cariul
Când voi sunteți încremeniți
Și-n țeasta voastră-și zvârlă zarul
Satan, cu ochii buimăciți.
Noroc! Fiți fericiți!

Dormiți, dormiți,
În monarhia minerală,
Cu-obrajii, sterpi și gălbejiți,
Lipiți de carnea triumfală,
Cu care, morți, vă-nsuflețiți
O zi și-o viață goală.

Cei umiliți în trudă și-n răbdare,
Pribegii, robii și sihaștrii,
Bătuți de-a lunii vânăta dogoare,
Așteaptă stolul șoimilor albaștri.
Judecători, stăpâni și-ndreptățiți,
Voi sunteți beți. Dormiți, dormiți!

Și însumi bine-vă-cuvânt.
Căci e nevoie pe pământ
Să vă-nmulțiți,
Să ne-apăsați și să ne înlănțuiți,
Și veacuri oarbe să clădiți,
Dormiți, dormiți!

Poate că este ceasul

Poate că este ceasul, de vreme ce scoboară
Din arbori toată frunza ce-a fost și strălucit,
Să ne privim trecutul în față, liniștit,
Când urma lui de umbră începe să ne doară.

Și, fără umilință și fără de mândrie,
Să ne-amintim în noapte, de noi, din fir în fir,

Și să privim zigzagul, pe stânci, de tibișir,
În care-și puse pasul fragila mărturie.

O zi mărunți, o noapte aprinși cu foc de aștri,
Când răstigniți, când slobozi și mari și-adesea mici,
Păstori de crizanteme, profeți pentru furnici,
Deasupra-ne vultûrii pluteau în cer albaștri.

Și de ni-s rupți genunchii de căile spinoase,
De ce pentru-ntristare să fie tot ce-a fost?
Nu-i toamnă? Să ne facem din noi un adăpost
Și s-adunăm deșertul, la cald, pe lângă case.

Să luăm cenușa stinsă pe vechile altare,
Să-i dăm din nou văpaia și-un fum mai roditor.
S-o-mprăștiem, sămânță, pe șesul viitor,
Nădăjduind culesul târziu, cu întristare.

Nehotărâre

Îmi voi ucide timpul și visurile, deci,
Cârpi-voi pe-ntunerice mantaua vieții mele.
Drept mulțumire ști-voi că cerurile reci
Vor strecura prin găuri lumina unei stele.

Să las s-o umple cerul cu vastul lui tezaur?
Înveșmântat domnește, să trec cu giulgiul rupt;
Pe coate cu luceferi, spoit pe piept cu aur
Și tatuat cu fulger, să nu-nving? să nu lupt?

Să bat noroiul vremii, cu ochii-nchiși. Hlamida
Să-mi scoată-n drum nerozii, rânjiți, din cârciumi, beți,
Ca fluturii, ce rabdă să-i poarte-n praf omida,
Să rabd și eu în mine, povară, două vieți?

Un om, trudit și-acela, îmi va deschide mâine
Mormântul pomenirii cu mâna-i preacurată,
Ca să mă frângă-n soare, schimbat prin moarte-n pâine,
Și fraților din urmă, șoptind să mă împartă.

Dar ziua care trece și mă rănește-n treacăt
Îmi umilește cârja și-mi încovoae crinii,
Și inima urmează s-atârne ca un lacăt
Cu cheile pierdute, la porțile luminii.

De ce nu pot să nu știu, de ce nu pot să n-aud
În ce stă rostul zilei și prețul de-a ți-o trece?
Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi de flaut,
Și cântecul și viața și moartea să le-nece.

Doliu

Mai mult, tu nu vei mai vedea
Nimic, nici cer, nici flori.
S-au prăfuit din zarea ta,
Ca niște nori.
Nici zare nu vei mai avea,
Nici ochi cu care s-o măsoari
În geamuri prin perdea.

De-acum străină mâna ta
Îți va ședea deoparte,
Ca un condei, pe undeva,
Alătura de-o carte.
Și ochii tăi, de gura ta,
Vor trece mai departe,
Decât un nufăr de o stea

Orbit-a viața și, cu ea,
Și cântecul și luna,
Și unda-n care strălucea
S-a stins pe todeauna.

O! Pentru veci tu n-ei mai fi,
Și-ai fost, mă-ntreb, vreodată?
Atât pustiu mă învălui,
Când subt un plop mi se trezi
Tot dorul de-altădată!

Gândirea mi se pierde-n fum,
Tot căutând un vreasc de rost
Într-aste drumuri fără drum,
În care toate doar au fost,
Și nu mai sunt acum.

Psalm

Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere
Și te pândesc în timp, ca pe vânat,

Să văd: ești șoimul meu cel căutat?
Să teucid? Sau să-nngenunchi a cere.

Pentru credință sau pentru tăgadă,
Te caut dârz și fără de folos.
Ești visul meu, din toate, cel frumos
Și nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă.

Ca-n oglindirea unui drum de apă,
Pari când a fi, pari când că nu mai ești;
Te-ntrezării în stele, printre pești,
Ca taurul sălbatec când se-adapă.

Singuri, acum, în marea ta poveste,
Rămân cu tine să mă mai măsoar,
Fără să vreau să ies biruitor.
Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!“

Inscripție pe Biblie

O mie de neamuri te-au strâns cu zăbavă
Trecându-te tainic prin somn tuturor,
Cules, pe-nserate, de cugetul lor,
Prin pomii nădejzii cu frunza bolnavă.

O sută de veacuri, cusute-n cotoare,
Aduc mărturie și semn cunoscut
Că oameni în vremuri, aleși, te-au văzut
Întreg, în odăjdii de brumă și soare.

Poteca de suflete șesul străbate,
Ca niște săcară cu spic.
Puterea dospește-n grăuntele mic
Și holdele-așteaptă tot nescuturate.

O mie de neamuri, plecate, domoale
Te caută-n ceruri, în vis, în pământ.
Ascuns te-au găsit în Cuvânt.
Sfărâmă Cuvântul: cuvintele-s goale.

Arheologie

Sufletul meu își mai aduce-aminte,
Și-acum și nencetat, de ce-a trecut,
De un trecut ce mi-e necunoscut,
Dar ale cărui sfinte oseminte

S-au așezat în mine fără' să știu,
Cum nici pământul știe pe-ale lui,
În care dorm statui lângă statui
Și-i zăvorât sicriu lângă sicriu.

Un murmur nentrerupt, de epitafe,
Cari mai străine, care mai sonore.
Prin aer, timpu-i despărțit de ore,
Ca de mireasma lor niște garoafe.

Tăcerea vocile și le-a pierdut,
Care-o făceau pe vremuri să răsunе,
Aud țărâna doar a vocilor străbune,
Cum se desface, cum s-a desfăcut.

Și, câteodată, totul se deșteaptă,
Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria
Și-arată veacurile temelia.
Eu priveghez pe ultima lor treaptă.

Dor dur

Ai îmbătrânit băiete,
Cântând stihuri și ștafete,
Potrivind, ascuns de lună,
Vorba-n fluier, care sună.

Lumea plânge de necazuri,
Tu-ți pui gândul pe atlazuri
Și, de dor de vânt și mierle,
Faci cu acul fir de perle.

Îți ungi rănilile cu-argint,
Te alinți cu zări ce mint
Și-ți faci cugetul hotar
Între înger și măgar.

Ah! de când m-a fost iubit,
Felul meu s-a izmenit.
Gura-i rece, de nălucă,
Mi-a lăsat viața năucă.

Fința mică de otravă
Mi-a făcut carnea bolnavă.
Fieșcare os mă doare
De-amintire și lingoare.

Și pentru că nu am știre
De-mi voi mai veni în fire
Și de o voi mai vedea
Strânsă subț musteața mea,

Ca un șarpe ce se zbate
Suferind de cinci păcate,
Stihuind m-am hotărât
Să-mi trec noaptea de urât.

Că dacă mai este vie,
Scrie peană! Sânge scrie!
Cine știe!...
O citi și o să vie.

Mănăstire

Ațipit-a ziua-n ramuri.
Porumbieii albi, la rând,
Pe pridvoare și la geamuri
Se trezesc din nou visând.

Aripile dorm închise
Pretutindeni, evantalii.
Toată lumea ciripise
Pentru seara de Rusalii.

Clopotele-au ostenit,
Liliecii din clopotniți
Dau de cerul risipit
Pretutindenea din solniți.

Luna-și mână lin păunii
Pe întinsu-i așternut.
Ochii tăi ca bruma prunii
Mă gândesc să ți-i sărut.

Și cum ceasul bate-n larg
Peste noi și peste plante,
De s-ar crede că se sparg
Subt ciocane diamante;

Timpul cel adevărat
Vine-n aripi împrejur,
Și pe capul meu plecat
Varsă poale de azur.

Psalm

Pentru că n-a putut să te-nțeleagă
Deșertăciunea lor de vis și lut,
Sfinții-au lăsat cuvânt că te-au văzut
Și că purtai toiag și barbă-ntreagă.

Te-ai arătat adeseori făpturii
Și-ntodeauna-n haine de-mpărat,
Amenințând și numai supărat,
Că se sfiiu de tine și vultùrii.

În Paradisul Evei, prin pădure,
Ca și în vecii triști de mai târziu,

Gura ta sfântă, toți Părinții știu,
Nu s-a deschis decât ca să ne-njure.

Doamne, izvorul meu și cântecele mele!
Nădejdea mea și truda mea!
Din ale cărui miezuri vii de stele
Cerc să-mi îngheț o boabă de mărgea,

Tu ești și-ai fost mai mult decât în fire
Era să fii, să stai, să viețuiești.
Ești ca un gând, și ești și nici nu ești,
Între puțință și-ntre amintire.

Drum în iarnă

Decembre, ca un paradis
De marmur și scânteii,
Hlamida și-a deschis,
Și, dintre tei,
Un vaiet lin de clopoței
Suspină-abia, ca-n vis.

Deasupra nopților s-a-ntins
Legenda ideală,
Și nu e suflet neatins,
Oricât de stins,
De diafana ei petală,
În care să nu fi descins
Lumina siderală.

E feerie de argint
Cristalizat în țurțuri lungi
Și pe cât ochii ți-i alungi,
E marmur alb, neprihănit,
Pustiu și nesfârșit.

În umbra lămpilor cernite
Se varsă vis în cupe noi,
Și capetele mult iubite
Se-nvecinesc pe nesimțite,
Ca niște frunze de trifoi.

Feți dulci, o clipă-ndrăgostiți,
Pe-atâta farmec și senin,
Fiți, cel puțin
Voi, fericiți!

Prințul

Biruitoare de lifte și jivine,
Așteaptă dârz, la rându-i biruit,
Și ochii lui, de patru timpuri pline,
Încremenți pe zare, n-au dormit.

Pe locul unde și-a răpus vrăjmașii,
Și slava lor țărână a căzut,
S-au arătat, în urmă,-n sânge, pașii
Curtenilor șireți ce l-au vândut.

Închis în turnul morții din poruncă,
Prințul e-ntreg, dar gândurile-l dor,
Ca niște vulturi negri ce-și aruncă
Între cotețe rotirile lor.

Puterea lui întreagă și vitează
Ascultă-n noaptea de safir și lut,
Din depărtare, calul că-i nechează.
Care prin adieri l-a cunoscut.

Și când îl rod păduchii câteodată
Pe dedesubtul platoșei domnești,
Prințul te simte, spadă fermecată,
Prinsă de șold, c-ai tremurat și crești.

Evoluții

Pământul antic s-a civilizat.
Nici nimfe, nici naiade, nici sirene,
Crucificate ritmic și alene
În așternutul undei ondulat.

Pe coaja bulevardului de smoală,
Subt ochii guarzilor, în cete,
Nepoții lui Orfeu se duc la școală
Cu plăcile de piatră cu burete.

Toți, abdicăți din funcția divină,
Au renunțat la slăvile eterne.
Apolo-i profesor de mandolină,
Pan lecții dă, de limbile moderne.

Hercule-i petrolist dactilograf,
Și Joe însuși, farmacist de treabă,
Servește-n cutiuțe la tarabă
Câte un hap, câte un praf.

Odinioară, ne soseau prin curte
Și stau de vorbă-n cântece cu noi,
Îngerii mici cu aripile scurte
Și sfinții cândizi în stihare noi.

Și câteodată, seara, prin grădină,
Se năruia rănit din zbor
Câte-un seraf cu mâna la picior,
Ciocnit în aer cu-o albină.

Dar la fereastra staulului, sus,
De câte ori, oprindu-ne, din grabă,
Nu am zărit lumina lui Isus
Și-am auzit că vocea lui ne-ntreabă?

Pavel din Tars e-acum zaraf sărac,
Și Chrisostom băiat de prăvălie,
Iar Sfântul Duh, închis în colivie,
Făcutu-s-a pui mic de pitpalac.

Putin

O, vino, fluture, te lasă
Pe brațu-mi ostenit.
Întinde-ți aripa frumoasă,
Fii bunul meu venit.

Strămută-mi gându-ntr-alte părți,
Strecoară-mi-l pe sub tulpini,
Ca să-l întorc apoi pe cărți,
Nins, cum și tu vii, de lumini.

Cu trupul tău de catifea,
Ce tremură de fin ce-i,
Îmi amintești de ochii de cafea,
Din genele Ilincei.

În casa toamnei nu te vezi,
De mic și de uitat.
Dar toate florile-n livezi
Ți-aștern câte un pat,

Și toate frunzele te cer
Să-ți legene lin somnul,
Știind că leagănă spre cer,
În sânul tău, pre Domnul.

O, du-te, fluture, din nou,
Luminile te cheamă;
Dar prin al liniștii ecou
Fii băgător de seamă.

O mierlă-și poartă pe sub tei
Un cioc și-o gușă-adâncă.
Domnul e prins și-n sânul ei –
Și mierla te mănâncă.

Gravură

Astăzi, soarele, prin ceață,
S-a născut din haos, mort,
Pe-nserata dimineață,
Cenușie ca un cort.

Pe când sufletul coboară,
Melancolic, pe-amintiri,
Ca o pulbere ușoară
De scânteii și licăriri,

Peste cărțile din care
Se deșteaptă musc trezit
De pe foi ce-au putrezit
Prin unghere de sertare,

Orologiul, ploaia-n urmă
Și cu inima-ntr-un ritm,
Bat secunde ce-n turmă
Nencetat au tot murit.

Și ce liniște se-așterne!
Și cum sufletul se-aude,
Scuturând aripe ude
Peste brumele eterne!

Dintr-a mea singurătate
Las în voie timpul viu,
Care știe ce nu știu,
Și prin veacuri destrămate
Fac cu pana semn și scriu.

Creion

Trecând pe puntea-ngustă,
Dintr-un secret imbold
Cu mâna prinsă-n fustă,
Și-o suie până-n șold.

Genunchii, coțți ca grâul,
Duc somnului prinos.
Fără-ndoială, râul
Își lasă pleoapa-n jos.

Zburdalnică pe glezne
Se-ntoarce către casă.
O! vântule, ți-e lezne
Să-i spui că e frumoasă.

Dar puntea-n salturi repezi
Se clatină-ntre mure.
O! punte, fă-te lebezi,
Și du-mi-o-n țărnișă ușure.

Cu sufletul, și eu
O duc din mal de mâini
Și-o simt în dorul meu
Ca miezul unei pâini.

Și-acum, când își ridică
O mână peste zare,
O vede-o rândunică
Umplând cu-o sărutare
Azurul prins de-o stea.

O! cuiburi, scoici cu șoapte,
Rugați-vă, la noapte,
Din turlă, pentru ea...

Psalm

Pribeag în șes, în munte și pe ape,
Nu știu să fug din marele ocol.
Pe cât nainte locul mi-e mai gol,
Pe-atât hotarul lui mi-i mai aproape.

Piscul sfârșește-n punctul unde-ncepe.
Marea mă-nchide, lutul m-a oprit.
Am alergat și-n drum m-am răzvrătit
Și n-am scăpat din zarea marei stepe.

Sunt prins din patru laturi deodată,
Și-oricât m-aș măguli biruitor,
Cunosc ce răni și-anume unde dor
Și suferința mea necăutată.

Din vitejii și biruinți trecute
Am câștigat puterea, ce-a rămas:
Nu mai străbat destinul meu la pas,
Ci furtunos de-acum, și iute.

Nu lua în seamă cântecele grele
Cu care turbur liniștea de-apoi.
Sunt leacuri vechi pentru dureri mai noi
Și cântă moartea-n trâmbițele mele.

Jignire

Neprețuind granitul, o, fecioară!
Din care-aș fi putut să ți-l cioplesc,
Am căutat în lutul rumânesc
Trupul tău zvelt și cu miros de ceară.

Am luat pământ sălbatic din pădure
Și-am frământat cu mână de olar,
În parte, fiecare mădular,
Al finței tale mici, de cremene ușure.

Zmălțându-ți ochii, luai tipar verbina,
Drept pleoape, foi adânci de trandafiri,
Pentru sprincene firele subțiri
De iarbă nouă ce-a-nțepat lumina.

Luai pildă pentru trunchi de la urcioare,
Și dacă-n sâni și șold a-ntârziat
Mâna-mi aprinsă, eu sunt vinovat
Că n-am oprit statuia-n cingătoare

Și c-am voit să simtă și să umble
Și să se-ndoaie-n pipăitul meu,
De chinul dulce, dat de Dumnezeu,
Care-a trecut prin mine și te umple.

Femeie scumpă și ispită moale!
Povară-acum, când, vie, te-am pierdut,
De ce te zămislii atunci din lut
Și nu-ți lăsai pământul pentru oale?

Graiul nopții

Cucuvaie, cântecul tău târziu,
În noaptea cu veștmânt argintiu,
Are câteva tari silabe.
Cu câteva silabe slabe.
Ce prost, întâi, s-a-nfricoșat de tine,
De cântecul tău cu chemări străine,
De ființa de abur și pucioasă
În noaptea lui somnoroasă?

Ochii tăi, mari și teferi,
Ca niște luceferi
Îngheteți de uimire,
Privesc în suvenire.
Tu știi că destinul e grav
În pensula marelui zugrav.
Omule, gură strâmbă, gură hâdă,
Pasărea nu știe să râdă!

Tu ești clopoțelul Sântului Duh
Și treci lung prin văzduh
Și suni lepădarea de sine
Și-mpărăția nopții ce vine.
Glasul tău depărtat și sfânt
Spune auzului de pe pământ
Că sufletul trebuie să stea
De veghe, înarmat în șea;
Că sufletul e-o sabie sticloasă
Care trebuie trasă:
Să-i scânteie stelele-n luciul!

Povară mi-e mintea, ca tuciul.

Tu trăiești fără castel,
Fără pat, fără așternut,
De la început;
Fără cufăr, fără cărți,
Zburând mereu într-alte părți,
Neașezată nicăieri,
Fără drepturi, fără puteri.

O! cucuvaia lui Dumnezeu,
Gândesc c-ai fi sufletul meu!

Biulbiul

Dimineăta, seara, triste.
Triste-s oare-ntr-adevăr?
Umbre-atârână de batiste
Și de fire lungi de păr.

De vor fi sau nu, precum
Ochiul de ciclop le vede,
Zugrăvite-n vânt cu fum,
N-au conture, nici parfum
Rmurile din lîvede.

Printre prunii din amurg
Cântă-n ritmuri de tipsii
Ghiersul moale, stihul turc
Și arab, de la geamii.

Rugăciune! Nebunie!
Ca bolnavii gem cu toții.
Sunt nebuni? În chinovie
Au și munte și câmpie.

Catapeteasmă pustie,
În altar, îmi intră hoții.

Iosif al Ungro-Vlahiei

Se-nalță fumul de tămâie
De la jertfelnic la Isus
Și cu mireasma lui mângâie
Sfinții cu nimb de foc, de sus.

Cântările, suind în cor
Cu clopotele, s-au topit
În glasul de mijlocitor
Al blândului mitropolit.

Înveștmântat în promoroc
Cusut cu foi de trandafir,
Se roagă-n gând ca un proroc
Și pune fruntea pe potir.

Dar ridicându-l Preasfințitul
La ceruri, brațul i se frânge
Și varsă din neprihănitul
Trup sfânt muiat în sfântul sânge.

Curata cuminecătură
În veac de veac nu s-a vărsat.
Unchiașul în genunchi murmură:
– „Părinților, sunt cu păcat!“

Pe când părinții-arhimandriți
Și arhondarul stavrofor
Se jăluiesc, nemântuiți,
Cum că păcatul e al lor.

Icoană

Noaptea întinde scoarțe, plocate și covoare,
Urzite cu zigzaguri și cu chenar mărunț,
În care se repetă izvodul la culoare
Și chipurile crucii și florile, cum sunt.

În fața lunii, dreaptă, șoseaua-n vărgi cu plop
S-a pardosit cu țoale din Jii și Mehedinți,
Și-n umbra fiecărui copac așteaptă popii,
Strângând în mâini tăcute cădelnițe fierbinți.

Ivirea se va face, pesemne, din câmpie,
Prin albele cătune, pitite subț căciuli.
La moara adormită cu roata-n apa vie
S-au și sculat dulăii, molatici și ciufuli.

Căci iar Ierusalimul se-arată după ploaie,
Cum l-au știut întocmai, pe vremuri, cuvioșii.
Ce vezi? Sobolii-nalță biserici, mușuroaie.
Ce-auzi? Văzduhul cântă întreg cu toți cocoșii.

Inscripție pe un portret

Cunoști în vreme visul că sfârșește.
Ți-ai așteptat oșteanul trist pe scut
Să-ți intre-n zale reci în așternut
Și să-ți frământa trupul tâlhărește.

Și te socoți ca iedera, deodată,
Rămasă-n legănare și pustiu.
Ai bănuț că platoșa-i pătată,
Pe care odihnișezi, cu rachiu.

Făptură vrăjitoare și duioasă!
Nu te-am oprit s-aștepti și să suspini
Ci te-am lăsat să-l încâlcești în spini
Fuiorul vieții tale de mătăasă.

Mi-am stăpânit pornirea idolatră
Cu o voință crâncenă și rece;
Căci somnul tău nu trebuia să-nece
Sufletul meu de piscuri mari de piatră.

Durerea noastră-aduce cald și bine
Celor hrăniți cu jertfele din noi.
Eu, noaptea, ca un pom, ascult în mine
Căzând miloase-n cuiburi, sfinte foi.

Toamnă

Străbatem iarăși parcul, la pas, ca mai-nainte.
Cărările-nvelite-s cu palide-oseminte.
Aceeși bancă-n frunze ne-așteaptă la fântâni.
Doi îngeri duc beteala fântânilor pe mâini.

Ne-am așezat alături și brațu-i m-a cuprins.
Un luminiș în mine părea că s-ar fi stins.
Mă-ndrept încet spre mine și sufletul mi-l caut
Ca orbul, ca să cânte, spărturile pe flaut.

Vreau să-mi ridic privirea și vreau să-i mângâi ochii...
Privirea întârzie pe panglicile rochii.
Vreau degetul ușure să-l iau, să i-l dezmierd...
Orice vroiesc rămâne îndeplinit pe sfert.

Dar ce nu pot pricepe ea pricepu, de plânge?
Apusul își întoarce cirezile prin sânge.
O! mă ridic, pe suflet s-o strâng și s-o sărut –
Dar brațele, din umeri, le simt că mi-au căzut.

Și de-am venit ca-n timpuri, a fost ca, înc-o dată,
S-aplec la sărutare o frunte vinovată,
Să-nvingem iarăși vremea dintr-o-ntărire nouă
Și să-nviem adâncul izvoarelor de rouă.

Și cum scoboară noaptea, al'dată așteptată,
Îmi pare veche luna – și steaua ce se-arată,
Ca un părete de-arme, cu care-aș fi vânat.

Și fără glas, cu luna, și noi ne-am ridicat.

Mitra lui Grigorie

Tiara, grea pe frunte, de aur gros bătut,
S-a făurit frumoasă, acum vreo șapte veacuri,
Muncită, în robie, de meșter priceput
A-mpodobi tertipul cu gingășii și fleacuri.

Aci, cunoști călcâiul ciocanului, lovit
În bulgării de aur supuși silit strivirii
Și-ncovoați de-o floare la locul potrivit,
Prinzând înfățișarea, treptat, a-nchipuirii.

Aci, se subțiază metalul străveziu,
Și, fir plăpând, ca firul de păr prin flori se coase:
Tors ca din furci de aur și ajungând mătase,
Pe nicovala neagră, se iscă nimbul viu.

Trei rânduri de smaralde, ca dinții din gingie,
Rotunde, deopotrivă, jurîmprejur răsar,
Pe-alocuri întrerupte de-o piatră rubinie
Și de un bob mai mare de vechi mărgăritar.

Păstrată pentru Paști în cămin cu-ncuietoare,
Tiara stă-n părete, păzită de doi sfinți.
Albastrul căptușelii pătat e de sudoare,
Pe creștetul, din vremuri, al foștilor Părinți.

Agate negre

Cum e-n mijlocul tăcerii,
Adâncită-n văgăuna
Noptii palide, ca luna
Licărind în bruma serii;

Și cum sufletul se pierde
Într-un lin păinjeniș
Ce se leagănă pieziș
Să-l mângâie și dezmierde;

Cum din foile citite
Fluturi albi, cu ochi de aur,
Pe buchete de țintaure
Mișcă aripi prăfuite;

Cu susure de mătasă
Înecată de dantele –
Pe la geamurile mele
Trece vântul ca o plasă
Constelată cu mărgele.

Turburat în amintire,
S-a întors parfum de vis,
De la sânu-abia deschis,
Peste care-un braț subțire
Adormea ca un iris.

Ochii strânși în coji de fier
Dau o boabă tremurată

Pentru ochii de-altădată;
Și copacii-ntorși spre cer
Par corăbii negre, iată,
Încărcate cu mister.

Oseminte pierdute

Iubirea noastră a murit aici.
Tu frunză cazi, tu creangă te ridici.

Atât amar de ani e de atunci!
Glicină tu, tu florile-ți arunci.

A mai venit de-atuncea să v-asculte,
Voi plop adânci, cu voci și șoapte multe?

Voi ați rămas întorși tot spre apus,
Voi creșteți toți de-a pururea în sus.

N-o mai zăriți, din vârfuri, nicăieri?
Știți voi ce vorbă este vorba „ieri“?

La poartă, umbr-aceluiași stejar.
Mă rog, intrând, de domnul grădinar.

Fântâna curge, ca și-atunci, mereu,
Tu curgi, fântână, pe trecutul meu.

Și toate sunt precum le-am cunoscut,
Rămase-așa, ca dintru început.

I-am spus că vreau să caut un mormânt,
Pe care l-am săpat, de mult, cântând.

Și mi-a răspuns că nu e în grădina lui.
E-adevărat. Nu este mormântul nimănui.

Satan

Călătorind pe malul furtunilor latine,
L-am întâlnit, sol pașnic, pe-o stâncă de topaz,
Cu ochii, râpi de umbră, deschiși din cer spre mine,
Cu talpa roză, linsă, subt munte, de talaz.

Gol în imensa zare, tăcut și gânditor,
Cu brațele păroase, la piept, făcute cruce,
Privea la luntrea-mi albă pe undă cum se duce
Târâtă de vârteje, – picior peste picior.

Deși nămiezi, în umbra-i, culcată peste mare,
Ca dâra unei neguri în care se răsfrâng,
Văzui cum firmamentul roiește și tresare
Din mii de candelabre aprinse din adânc.

Și se-ntreba atuncea speranța mea mirată:
Cine-ar fi fost să fie bărbatul uriaș,
Oprit pe țărmul lumii, cu-o mână-atât de lată
Încât putea să joace pe deget un oraș?

Eu ridicai lopata în semn de datorie
Și m-am sculat din luntre, de jos, ca să-l salut,

Scoțând pentru cinstire albastra-mi pălărie
Ca-n fața unui rege ce trebui-cunoscut.

El își întoarse capul puțin, strâmbând în loc
Planetele ca mingea, și luna cum e chifla –
Și încruntând sprinceana pe ochiul lui de foc,
Răspunse Europei, orgolios, cu tifla.

Vodă Țepeș

Pacea e-n țară, pacea e-n afară,
Hotarul, liniștit cum n-a mai fost,
Și șesurile, azi la adăpost,
Plugarii noi le fulgeră și ară,

Pe la-nceputul dulce-al primăverii
Satul și-aduce-aminte de povești,
Și frunza tremură pe crengi cerești,
Și, pasămite,-n taină, și boierii.

De bună seamă. Vodă gânditorul
La curățirea lumii-i hotărât.
Îndeasă țeapa-n oameni până-n gât
Pentru-a-ntâlni șezutul omușorul.

Și nu cunoști cruțări și amânări
De te arunci dreptății împotrivă.
De-altfel, creștin, cu țepile, colivă
Îți pregătește Vlad – și lumânări.

Cuviincios cu buna rânduială,
Pentru cei mari, fie munteni sau turci,
Avea mai mari și osebite furci,
Ca treapta loc să nu dea la-ndoială.

Vedeai vizirii la-nălțimea lor,
Înfipți în vârfuri sprintene de plop.
Iar pentru sfinți, vlădici și episcopi
Avea lemn sfânt și bun mirositor.

Și iată Sfatul Țării adunat
Să mulțumească Domnului de Pace.
Vlad șade-n jilț. E liniștit. Și tace.
Cu sufletul în platoșă-mpăcat.

Și pe când prieteni și curteni în zale
Ciocnesc în juru-i cupele cu vin,
În cinstea faptelor Măriei sale,
El cugetă ce țepi li se cuvin.

Între două nopți

Mi-am împlântat lopata tăioasă în odaie.
Afară bătea vântul. Afară era ploaie.

Și mi-am săpat odaia departe sub pământ.
Afară bătea ploaia. Afară era vânt.

Am aruncat pământul din groapă, pe fereastră.
Pământul era negru: perdeaua lui, albastră.

S-a ridicat la geamuri, pământul până sus.
Cât lumea-i era piscul, și-n pisc plângea Isus.

Săpând s-a rupt lopata. Cel ce-o știrbise, iată-l,
Cu moaștele-i de piatră, fusese însuși Tatăl.

Și m-am întors prin timpuri, pe unde-am scoborât,
Și în odaia goală din nou mi-a fost urât.

Și am voit atunci să sui și-n pisc să fiu,
O stea era pe ceruri. În cer era târziu.

Caligula

Dorm în umbră legănite lebezile-n puf de undă,
Cuiburi albe, perini albe, printre stele furnicar.
Câte-o stea însingurată cată-n aripi să se-ascundă,
Câte-o lebădă-și îndreaptă capul, ca un nenufar.

De pe pod, la miezul nopții, le aruncă mâna bună
Pâinea, ce nutrește truda și trudește visătorii.
Mâini, lăsați-le flămânde să se-acopere cu lună;
Lebezi, așteptați ca pâinea să v-o dea semănătorii.

Stea cu stea pe-ntinsul undei liniștite pun cleștar,
Și printr-însul zugrăvite lebezile par și luna.
Plângeri de viori și fluier cad în lac mărgăritar
Și se-aud din depărtare lovind unda câte una.

În palatele aprinse, cu balcoane și unghere,
Liturgia bogăției are și-astă-seară loc.

Cine-a scris, în ce odaie, fără pat și fără foc,
Imnul ăsta de izbândă, de iubire și durere?

Folosiți-vă de cântec, de lumină și de taină,
Cupe omenești de goluri, pline-n viață câte-o clipă,
Și cenușa prin văpaie se-nveștmântă cu o haină
Și găsește ca să cadă înapoi un fulg de-aripă.

Cântecul, lumina, taina, unda,-ntinsurile-albastre,
Noi le ținem, noi le strângem, cei căzniți, urâți și goi,
Temeliile veciei orice-ați face-s ale noastre.
Voi, întoarceți-vă veseli și slăviți, întru noroi.

Inscripție pe o ușe

Când pleci, să te-nsoțească piaza bună,
Ca un inel sticlind în dreapta ta.
Nu șovăi, nu te-ndoii, nu te-ntrista.
Purcede drept și biruie-n furtună,

Când vii, pășește slobod, râzi și cântă.
Necazul tău îl uită-ntreg pe prag.
Căci neamul trebuie să-ți fie drag
Și casa ta să-ți fie zilnic sfântă.

Stinse scânteii

De ne-ar ajunge numai icoana ce o lasă
O undă lângă luntre, un povârniș de casă,
O vatră-nvăluită-n cenușă către seară
Sau un tighel de piatră pe-o cruce seculară,
Tu ți-ai închide ochii și le-ai porni să vie
Icoanele pierdute-n lumină aurie.
Și-ai retrăi trecutul întreg, cu ochiu-nchis,
Fără să simți că-ncepe să semene a vis.

Dar învierea celor ce-au licărit de sus
Și se întorc să urce pe zări, de prin apus,
În pulberile lumii cernute-n amintire,
Se întocmește goală, într-o perdea subțire.
Icoana lor e vie, dar sufletul defunct e.
Ce-a fost hotar îți lasă din el câteva puncte.
Din fosta-mpărăție azi a rămas o hartă,
Cu care-n vântul iernii cârpești fereastra spartă.
Era portretul unei făpturi de alb azur,
Din care, pentru lampă, croiești un abajur.
Aducerile-aminte biletul ți-l trimit
Cerând adevărul un plic neiscălit.

Tu, du-te și atinge-ți de lacuri și grădini
Aripile mânjite, din timpuri, cu lumini,
De vreme ce dorința și vatra nu-ți ajung.
Petrece lumea toată, călare,-n lat și-n lung –
Și todeauna ținta la care ai ajuns
Să-ți cadă moartă-n sulii, ca un vultur străpuns.

Restituiri

N-au mai rămas prea multe de-nvins și de știut.
Șoseaua se strâmtează, cărările se-mbină.
Le simți apropiate din ce în ce mai mult,
Ca spițele din roată, crăpate de lumină.

Ne-apropiem. Văzduhul miroase-a vechi prin noapte,
Flori vechi răsar de-a pururi cu vechile lumini.
Un abur slab se cerne, un cer spoit cu lapte,
Departe,-n orizonturi, se naște prin tulpini.

E-o insulă? un munte? o apă? un deșert?
De ce-ar sfârși-n pustie călătoria noastră?
Ne-a mai rămas s-ajungem, acolo, poate-un sfert
Din calea străbătută, jos verde, sus albastră.

Să ne oprim? Un cântec ne vine de la han.
E vinul bun și patul adânc și tu ești dulce.
Și-ai vrea, învăluită în părul tău bălan,
Pe jaruri carnea noastră, de vie, să se culce.

Nu. Mână crâncen, timpul tu sparge-l cu potcoava,
S-apropiem vecia mai repede de noi.
Păstrează-ți sărutarea, ca florile otrava,
Ca să o dăm țărâni întregă înapoi.

Din nou

Din nou străbate iarna, întocmai ca-n trecut,
Cu-aceleași obiceiuri, mereu nestrămutate!
Ostrețe până-n ceruri, miresme pipărate,
Movili de crizanteme și-un vânt ce-a mai bătut.

În ulițele-nalte, e noapte ziua-ntreagă,
Și umbra, suvenire din vremea-ncetei luni,
Se risipește, parcă, din carul cu cărbuni,
Ce trece tras de-o gloabă normandă și beteagă

Senină-n imitarea-i eternă, rece, goală,
Și silitoare, iarna, ca un școlar supus,
Aplică-ntodeauna, strict, regula de sus,
Cuminte, mulțumită de-a fi gramaticală.

Cât timp măcar gândirea n-o vrea să se dezvețe
În mijlocul acestei corecte repetiții
Pentru-ngrășarea ierbii și altoitul viții,
Și să renunțe-odată la doruri și tristețe?

Copacii însă uită de flori și relief,
În ceața-ntinsă, sură, din spațiu; deopotrivă,
Tămâie pentru frunze, și pentru morți colivă,
Par începuti pe-o stofă de lână, pe gherghef.
Poetul, strâns în casă, pe piscul dintre hornuri
Întârzie-n mândria tăcerii, solitar.
Visează pentru Domnul cu dulce în zadar
Și se hrănește zilnic cu ceai și două cornuri.

Băietе, ai un cufăr de foi și de caiete.
Dă groaza la o parte, citește-le din nou.

E timpul ca la cornuri s-adaogi și un ou,
Și un potlog ca lumea, carâmbilor la ghete.

Vino-mi tot tu...

Vino-mi tot tu-n fereastră, stea-n fundul lumii vie,
Ce mă cunoști aproape cu geamul de Tărie,
Cea stinsă cea din urmă și-aprinsă cea dintâi.
Coboară-te la mine, și până-n zori rămâi.
Ochiul deschis, în care un gând mi se atine,
Dorește ziua-ntreagă de noapte și de tine.
La tine se ridică în fiecare seară
Albina să ia miere un strop și-un bob de ceară.

Soarele-i scump potecii și prinde vieți de tină,
Dar covârșit de sineși prea-i foc și prea-i lumină.
Și de mi-i bună raza ce-o frânge-n pisc și stâncă,
Tu mângâi, mir de aur, durerea mea adâncă.
În jurul tău misterul, cu slove negre scris,
Ca-n mine pune golul alături de vis:
Când visul dându-i margini, când golul, lui, vecie,
Și-mpreunați nici unul pe celălalt nu-l știe.

Biserica din gropi

Biserica necunoscută, cu hramul șters, cu vârful rupt,
Cu turla leșinată-n aer, se încovoiaie-n osteneală,
Și streășinile-i, adăposturi de cuiburi, prinse dedesubt,
Păzesc și-a îngerilor palizi închipuită poleială.

Un tei acoperă cu frunza șindrila sfântului locaș
Un preot cântă liturghia, bătrân și gârbov, în veștminte,
Pentru creștinii și păgânii acestei margini de oraș.
Și pentru câți, după pomelnic, își mai aduce, știrb, aminte.

Tu n-ai de piatră decât semnul unui mormânt de domnitor,
De nici un stil arhitectura ta nu râvnește ca să ție.
Zidită-n lut, din grinzi și bârne, și povârnită pe pridvor
Istoria și arta nu stau auzul să și-l plece ție.

Dar el, oltean cu coșuri pline și cu balanța fără greș,
Întârzie din drum la tine, când drumul lui spre tine duce.
Ia cobilița din spinare, cu coșurile de cireși,
O pune jos și, cu sfială, scoțând căciula, face cruce.

Despărțire

Când am plecat, un ornic bătea din ceață rar,
Atât de rar că timpul trecu pe lângă oră.
I-am auzit întâia bătaie amândoi,
Pierzându-se-n noiembrie prelungă și sonoră.

Poate mai bate încă secunda de atunci,
Poate-a tăcut îndată și-așteaptă să mai vie
Îmbrățișarea veche, din nou, precum a fost,
Și lacrimile tale, în gara cenușie.

Cu limbile oprite pe palidul cadran,
Ne-a urmărit plecarea, de sus, ca o fereastră
De casă părăsită, cu-o rază frântă-n geam.
Nu l-ai simțit că este părtaș la jalea noastră?

Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut?
La ce visezi când ziua pe lampa ta se curmă
Și cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut,
Tu, care-ai stat bătaia s-ascuți, pe cea din urmă?

Psalmul de taină

O, tu aceea de-altădată,
ce te-ai pierdut din drumul lumii!
Care mi-ai pus pe suflet fruntea
și-ai luat într-însul locul mumii,
Femeie răspândită-n mine
ca o mireasmă-ntr-o pădure,
Scrisă-n visare ca o slovă,
înfiptă-n trunchiul meu: săcure.
Tu ce mi-ai prins de cântec viața
cu brațe strânse de grumaji
Și m-ai pornit ca să mi-o caut
la tine-n palme și-n obraji.

Pe care te-am purtat brăţară
la mâna casnică-a gândirii.
Cu care-am năzuit alături
să leagăn pruncul omenirii.
Pur trandafir, băţut în cuie
de diamant, pe crucea mea
Şi care-n fiecă mişcare
pierzi cu-o petală câte-o stea.
Cămin al dorurilor mele,
fântâna setii-nvierşunate.
Pământ făgăduit de ceruri
cu turme, umbră şi bucate.

Tu care mi-ai schimbat cărarea
şi mi-ai făcut-o val de mare,
De-mi duce bolta-nsingurată
dintr-o vâltoare-ntr-o vâltoare,
Şi ţărmii-mi cresc în jur cât noaptea,
pe cât talazul mi se-ntinde,
Şi ai lăsat să răţacească
unde mele suferinde;
Unde ţi-s mâinile să-ntoarcă
în aer căile luminii?
Unde sunt degetele tale
să-mi caute-n cunună spinii?
Şi şoldul tău culcat în iarbă,
pe care plantele-l cuprind
Şi-ascultă-n sânul tău suspinul
iubirii, cucerit murind?

Tu ce-nfiori pe şesuri plopilor
când treci, din creştet la picioare,
Şi prinzi de tot ce te-ntâlneşte
o plasă caldă de răcoare.

Tu ce scrutezi, scoțându-ți sânii
pe jumătate din veștminte
Ca să-i sărute focul gurii,
cuprinși de mâini cu luare-aminte,
Pustia vremii, străbătută
de șoimi de scrum și de nisip,
Căroră vântul le-mprumută
o-nfățișare fără chip;

Tu te-ai pierdut din drumul lumii
ca o săgeată fără țintă,
Și frumusețea ta făcută
pare-a fi fost ca să mă mintă.
Dar fiindcă n-ai putut răpune
destinul ce-ți pândi făptura
Și n-ai știut a-i scoate-n cale
și-a-l prăvăli de moarte, ura;

Ridică-ți din pământ urechea,
în ora nopții, când te chem,
Ca să auzi, o! neuitată,
neiertătorul meu blestêm.

Triumful

Își împlini voința cumplitul crunt efort.
Neturburat de bine și rău, privești destinul
Și nu te muștră gândul că tu ești asasinul
Viteazului din munte, întins, învins și mort.

Osânda fiindu-ți dată de-a crește îndoit,
Făcuși din tine două puteri adânci de ură,
Și luași în luptă partea mândrită, cu căldură,
A celuia ce astăzi însemni c-a biruit.
Năvala,-ntâi, fu-nceată, târzie, într-adins.
Dar zi cu zi mai crude și mai necruțătoare,
Oștirile cu coifuri, pe cai, cotropitoare,
Pământul de pedeapsă l-au rupt și l-au cuprins.
Striviși în șapte zile ce-i zămislit în șapte.
Nu mai adie vântul în parcuri, parfumat.
De țâțele femeii, rămase fără lapte,
Prunci orbi și muți, schelete și sluți ai spânzurat.
Albinele, din bozii, aduc la stupi otravă,
Izvoarele-năcrite-s și strugurii scămoși.
Ca să-ți ajungă ploaia, pune-n văzduh zăbavă,
Și norii-n cheagul serii curg vineți și băloși.
Nici o vioară nu mai pricepe să mai sune,
Chiar stelele, sfințite și pure la-nceput,
Au putrezit în bolta visărilor străbune,
Și zărilor, mâncate de mucegaiuri, put.
A năzuit un clopot să sune liturghia,
Și bronzul lui, ca scrumul, din turn s-a risipit.
Într-un avânt vremelnice voi și ciocârlia
Cu aripile smulse să urce-n răsărit.
Poate-n genunchi mai cauți târzia îndreptare
Și ceri smerit hodină la cerul tău pustiu.
E de prisos. Genunchiul de stei lipit ți-l țiiu,
Și biciul greu de plumburi și noduri, pe spinare.
E de prisos. Izbânda, de veci s-a câștigat.
Curata voie bună și sfânta bucurie
Din lanțul de robie nu pot să mai învie
Și să atingă cerul bătut și-njunghiat.
Voința nu se teme de-acum de-o înviere –
Și ca să nu mai cerce să fie fericit,

A luat în clește insul întreg și l-a stârpit,
Cu dreptul ce i-l dete sălbatica putere.

Întâmpinare

Dormi la fereastra visului meu, țară,
Al cărei lan a strălucit întâia oară
Cădelnițelor sufletului meu fierbinte,
Cu care ți-am ieșit arzând nainte,
Și am călcat potecile lui Dumnezeu
Cu luare-aminte.

Prin gândurile mele căile se Țes
Mereu, pe unde spinii mi-am cules,
De unde corbii-nvăluți de ploaie
Ridică
Pe aripe blestêmul celui ce se-ndoaie
Și face-ntâiul pas, în zori, cu frică.

Băteți, feți albi, în inimă la mine,
De care sunt duminicile pline
Și holdele și brazdele și satul.
Cântec și joc,
Prin lumea sufletului meu vă faceți loc
Și fiți-i zi cu zi aluatul
La frământatul suferințelor cu foc.

Heruvic

Tot ceasul îmi aduce un dar și-o jertfă nouă,
De vreme ce lumina primește să-mi lumine.
Câmpia scoate-n brazde bijuterii de rouă
Și pomii pun coroane și nimburi pentru mine

În giulгии clătinate se leagănă cu lacul
Făptura, pretutindenii de față și dosită,
A celui ce, cu firul de umbră și cu acul
Scântei, îndesește pânza mereu pe sită.

Îmi crește-n suflet iarăși o strună de vioară.
Dar cântecul în mine, tânjind să se deștepte,
Sfios și șovăielnic și-acum ca-ntâia oară,
Răsună-n depărtare, mai sus și mai afară,
Ca-ntr-o vecie albă cu stâlpi și turle drepte.

Și, seara, învelindu-și grădinile cu crep,
Sunt altoit cu visuri, ca un ocean cu stele.
Nu știu culesul lumii de unde să-l încep,
Din câte flori de aur mi-ajung până-n zăbrele.

Împrejmuit cu noaptea, aștept ca o făclie,
Înfășurată-n iederi și frunze de leandru
Și încă neaprinsă, la ora mea târzie,
În vârful să mi se lase o stea din policandru.

Închinăciune

Viață de foc! ce faci în vatra noastră?
Te-năbușe chibritul și te sting
Hârtiile-aruncate în flacăra-ți albastră.
Zalele noastre nu se mai ating
Să-și oțelească solzii lor, de tine.
Platoșa noastră n-a mai oglindit
Văpaia negurilor toate, pline
Din răsărituri și din asfințit.
Când păstoream cu turmele pământul
Și ne mutam ușori din loc în loc,
Și nu știam unde ne-a fost mormântul
Și viețuiam cu zarea la un loc
Și ne sculam cu soarele deodată
Și ospătam pe-o margine de apă
Și ne urma vecia ca o roată
Și-aveam toiag și fluier drept sapă
Și plug; și visul ne era pătul –
Atuncea ochii noștri zâmbitori
Nu căutau de subt învelitori
Petecul unui crepuscul.
Necunoscând hârtie și cerneală,
Cântecul nostru se-nălța cântat,
Iar nesfârșitul vieții nu era stricat
De un canon, un scris, o zugrăveală.
Unde purcezi? rosteam la despărțire
Și arătam cu brațul în apus,
În miazăzi, prin aburul subțire
Ce-l risipea cădelnița de sus.
În miazăzi, în miazănoapte,
Pe patru drumurile largi ale făpturii

Veneau cu noi, deasupra-ne, vultùrii,
Și ugerii, alături, ai vitelor, cu lapte.
Necăutând în turle și orașe
Unde se-nseamnă timpul cu-o bătaie,
Soroacele stau scrise în stelele urmașe.
Și ne simțeam acasă în cer, ca-ntr-o odaie.

Potirul mistic

Iată-l cuprins în singura lumină
Ce-o altoiește cerul pe pământ.
De liniști mari cărarea lui e plină
Și pasul lui e tânăr, drept și sfânt,
Precum ar fi al codrilor de stele
Când s-ar mișca din loc, și-n mers
Păstorul alb, ivindu-se-ntre ele,
Și-ar face drum, păscând, prin univers.

L-așteaptă-n zări talazele de fier:
Nestrăbătuta lor întunecime –
Ce bat zăgazul limpedelui cer
Cu spaimă, hotărâre și cruzime.
E o statuie de-ntuneric sfântul,
Și ochiul care să-l pătrundă
Nu l-a născut din lutul lui pământul.
Ca să-l ridice peste el și undă.

Amforă,-n jur cu-o antică pictură
Ce-și amintește-n murmur c-a rămas

Plinul de umbră pân' la gură,
Vas tămâios, pe-un fost iconostas,
Du-te, purtată-n soare cu mândrie,
Până acolo unde-s zori de seară,
Și varsă-te în bezna cenușie
Întreagă, liniștită, solitară.

Tu nu ești frumusețea...

Tu nu ești frumusețea spiralelor candido,
În ochi tu nu duci moartea și perlele lichide
În cari răsfrâng misterul văpăile livide.

Nici flori n-atingu-ți fruntea spre dănselle plecată,
Nici pagini cu poeme rămase de-altădată
Nu se desfac nostalgic în dreapta-ți inelată.

Tu nu cunoști otrava gândirii și-a vegherii:
Fantasmele de fildeș, regini ale tăcerii,
Nu ți-au suflat miresme subț salciile serii.

Tu știi că de când lumea e liniște și pace,
Că drumul e pe care păianjenul îl face
Țesând în umbra caldă velurele să-mbrace
Subț cari stagnează ochii și pletele-ți opace.

Copil naiv! de-aceea te-ador și te mângâi
Cu fața-nmormântată ca-n floare de lămâi
În carnea-ți netezită de buzele dintâi!

Și nu-ți șoptesc sonete, nici mituri nu-ți îngân,
Pe unde trece umbra acestui hoit păgân.
Aplec eternitatea spre tine, și rămân

Cu ochi-închiși în zâmbet, copil abia-nflorit;
Cu fruntea răsturnată, cu visul risipit,
Ca o dantelă scumpă, pe trupu-ți adormit.

Dar spune-mi, la crepùscul, încet, sunt fericit?...

Sfârșitul toamnei

O! cine-ar zice că pe-aici
Au fost vreodată flori,
Privighetori,
Și cărți citite cu ochi mici,
În care latele panglici
Întorsu-s-au de-atâtea ori?

Și totuși, furăm doi mai ieri,
Strânși braț de braț, gângavi,
Ca doi bolnavi;
Și-n legănarea celor seri,
Subt plopilor negri și severi,
Blânzi și supuși ca niște sclavi.

Să plec! de-acuma sunt străin
Pe unde fură tei,
Pleșuvi și ei!

Ceva ciudat, ca un destin
Mă-mpinge să mă-ntârzii prin
Căzuta frunză din alei.

Aici, unde-a murit trecutul,
Mă plimb ca-ntr-un mormânt,
În care sunt
Legat s-asculț cum tace lutul,
Pe când în suflet toarce mutul
Regret, înfășurat în vânt.

Psalm

Vecinul meu a strâns cu nendurare
Grădini, livezi, cirezi, hambare,
Și stăpânirea lui se-ntinde-acum
Pân' la hotarele de fum.
Soarele-apune zilnic și răsare
Într-ale sale patru buzunare.
Văzduhu-i face parte din avut
Cu-al zalelor de stele așternut.
Luând și lumina-n țarcul lui de zestre,
O potcovi și-o puse la căpestre.
Din cer ia fulgeri, din pământ grăsimi,
Adâncuri înmulțind cu înălțimi,
Și fostul meu vecin de țarm se ține
Vecin de-o vreme, Doamne, și cu tine.

Urechea lui, închisă pentru graiuri,
Cu scamă s-a umplut, de mucegaiuri.

Gingia moale, înțărcată, suge,
Ochiul pornește blând să se usuce,
În pântec spini, urzici și aguride
Dau știri de betesugul ce-l ucide.
Creștetul gol poți să-l încerci
Puhav subt pipăit, ca pe ciuperci.
Și-i șubred ca o funie-nnodată,
Cu căpătâiu-n barca înecată.

Doamne, așa obișnuit ești, biet,
Să risipești făptura ta încet,
Prefaci în pulbere mărunță
Puterea dârză și voința cruntă.
Faci dintr-un împărat
Nici praf cât într-un presărat.
Cocoloșești o-mpărăție mare
Ca o foiță de țigare.
Dintr-o stăpânire semeață
Ai făcut puțină ceață.
Zidind, schele-nalte și repezi ridici,
Încaleci pe lespezi cât munții, melci mici.
Păretele-i veacul pătrat,
Și treapta e veacul în lat,
Și scara e toată vecia.
Și când le dărâmi, trimiți clipa
Să-și bată aripa
Dedesubt.
Musca mută a timpului rupt.

Vraciu

Am un bazar de zări și firmamente
De cioburi noi de lună și planeti.
Aștri defuncți atâră de păreți,
Împărechiați cu zeci de instrumente,

Tablouri fără dată, cărți, portrete,
Pendule-n care cucul s-a oprit,
Spade cu vârful ars și ruginit,
Icoane, pajuri, chivote, stilete...

Am chei pe toate ușile-ncuiate,
Cântare, cumpeni și măsur
De prețuit cenușile necercetate
Din sufletul imponderabilei naturi.

Am site fine de cernut polenul
Împrăștiat cu-albinele pe bolți.
Unelte cu-ascuțișuri și cu colți
Pentru găsit volumul, numărul și genul.

Corăbii ancorate-n câte-o mare,
Orașe grămadite-n crepuscul,
Câmpii întinse și pământ destul
Subt clopotele câtorva pahare,

Hlamide albe, mitre și coroane...
Pot unge papi, uzurpatori și regi.
Neamuri pierdute și vecii întregi
Stau condensate-n rânduri de flacoane.

Un semn, și tâmpla cerului se-apeacă,
Un semn, și uraganul s-a trezit.
Un semn, și neamuri noi s-au zămislit!
Dar semnul mâna mea nu vrea să-l facă!

În farmacia mea atotlecuitoare
Aleanuri am la chinurile-abia simțite,
Misterioase și nemaitămăduite,
Pe când prin jur se naște lumea șubredă și moare.

Pe șesul negru cu lumini de ceară
Pot frământa din tină și scuipat
Un nou Adam, gigantic și nerăzbunat.
Aștept, îngenunchiată, plebea să mi-l ceară.

Eu mă fălesc că nu vând ca atâția
Tezaurele mele. Nici nu știu
Dacă pe piață Dumnezeu cel viu
S-a ieftenit mai mult decât tărățea.

Mormânt închis la zgomotul de-afară,
Contemplant-a cântărilor bucurie
Lingându-și puii cu idolatrie,
Băloși, sub steaua mea polară.

Denie cu clopote

Taci. Nu te mișca.
Din întunericul meu s-a deșteptat
Și zboară-n văzduhul înstelat
Acvila amintirii.

O! nu turbura răsăritul.
De unde vine acvila albastră
De a crescut atât?
Mică-n cuib și fără aripi am lăsat-o.

Nu-s prin urmare-nstrăinat
Pe todeauna de trecutul meu.
Mai e nădejde, mai e mângâiere,
Mai colindă o umbră albă prin tăcere.

Norul ce mă răpise s-a spart!
Ploaie caldă! ploaie mănoasă!
Curgi, darnică, pe ogorul meu,
Din care morțile sufletului
S-au deșteptat.

Interior de schit

Sufletul tău e parc, de stâlpi, la rând,
Cu stătui albe, sus, pe fiecare,
Încremenite-n câte o mișcare
Ce-a obosit în piatră și s-a frânt.

Când pasul îmi purcede prin grădină
Furiș, ascult, în noaptea sunătoare,
Murmure cu silabe de lumină
Și vorbele de ceață și răcoare.

Pe subt cerdacuri, răzimat în coate,
Oprit sfios, tăcerea să nu-nvii,
Aștept să treacă stătuile toate
În drumul lunii albe, cenușii.

Pentru-ntunericul întins în tine
Am stele mici, pe care eu le pui
Să străjuiască-n lănci diamantine
Basmul tiptil și trist din visul lui.

Câte-o statuie își aduce-aminte
De locul ei adevărat
Și se coboară strânsă în veștminte
Până la capul celui aplecat.

Întinde mâna, piatră, și tihnit
Mângâie-i-l cu palme de granit.

Rugă de vecernie

În mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,
Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum,
Câte-o grădină veche, surpată-n suvenire,
Mi-aruncă dinainte belșuguri de parfum.

Și de la sfântul palid, sfârșit și blând pe cruce,
La biciul ce-l izbește și-l sângeră-n obraz,
Pe nesimțite nu știu ce-nvecinare duce
Și rând pe rând sunt unul și celălalt. Zăplaz

Între atâtea inimi ce bat cu toate-n mine,
Ca niște turle pline de clopote, n-a fost,
Nu este, n-o să fie și-n van va să suspine
Eroul meu din suflet de răsul celui prost.

Și voia mea de bine, frumos și adevăr,
Îngăduie să-și ție și-acolo-n gânduri jugul.
Simțindu-mi spinii frunții ieșind cu răni prin păr,
Sunt cel dintâi porunca s-o dau: Aprindeți rugul,

Ca sfântul în cenușă subț ochii mei să piară,
Ca dreptul să-și strecoare-n urechea mea scrâșnirea
Înmormântat în lemne și-nvăluit în pară!
Și-n mine bate-n palme, mișcată, omenirea.

Ca un norod de pașnici și veseli asasini
Ce pregătesc dreptatea luminii viitoare,
Unii-nvârtesc săcurea, ceilalți desfoaie crini,
Cu sufletele-n beznă și degetele-n soare.

Dar hotărând privirea, de sus, pe umbra lumii
Un suflet se strecoară în mine ca o rouă,
Și-atunci visez cu gloata să bat poteca humii,
Purtând în vârful lăncii, spre cer, o stea mai nouă.

De unde vin aceștia? De unde-acești eroi,
Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pân' la mine?
De unde-această piatră cu fețe de noroi
Și scăpărând cu focuri de-azur și de rubine?

Le sunt dator odihna ce pleoapa nu-mi atinge?
Le datoresc lumina și faptul crud că sunt?
Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?
Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt.

Blesteme

Prin undele holdei și câmpi de cucută,
Fugarii-au ajuns în pustie
La ceasul când luna-n zăbrance, mută,
Intra ca un taur cu cornu-n stihie,
Și gândul meu gândul acestora-l știe:

În împărăție de beznă și lut să se facă
Grădina bogată și-ograda săracă.
Cetatea să cadă-n nămol,
Păzită de spini și de gol.
Usca-s-ar izvoarele toate și marea,
Și stinge-s-ar soarele ca lumânarea.
Topească-se zarea ca scrumul.
Funingini, cenușă, s-acopere drumul,
Să nu mai dea ploaie, și vântul
Să zacă-mbrâncit cu pământul.
Sobolii și viermii să treacă pribegi
Prin stârvuri de glorii întregi.
Să fete în purpură șoarecii sute.
Gângănii și molii necunoscute
Să-și facă-n tezaur cuibare,
Sătule de aur și mărgăritare.
Pe strunele de la viori și ghitare
Să-ntinză păianjenii corzi necântătoare.

Întâi, însă, viața, bolind de durată,
Să nu înceteze deodată,
Și chinul să-nceapă cu-ncetul.
Să usture aerul greu, ca oțetul.
Să schioapete ziua ca luntrea dogită,

Să-ntârzie ora în timp să se-nghită,
Și, nemărginită, secunda
Să-și treacă prin suflet, gigantică, unda:
Pe sârma tăioasă-a veciei, în scame
Și rumegătură să vi se destrame.
Gâtlejul, fierbinte de sete,
Să cate scuipat să se-mbete,
Și limba umflată-ntre buze
Să lingă lumina și ea să refuze,
Și-n vreme ce apa din șesuri se strânge,
Să soarbă-n mocirla copitelor sânge,
Și strugurii viei storși cu mușcătură
Să lase în gură coptură.
Coboare-se cerul, furtuni de alice
În câmp să v-alunge cu stelele-n bice.
Despice-se piatra în colți mici de cremeni,
Vârtej urmărindu-i pe semeni.
Odihnă cerându-i, pământul să-nțepe
Ivindu-se șerpui când somnul începe.

Pe tine, cadavru spoit cu unsoare,
Te blèstem să te-mpuți pe picioare.
Să-ți crească măduva, bogată și largă,
Umflată-n sofale, mutată pe targă.
Să nu se cunoască de frunte piciorul,
Rotund ca dovleacul, gingaș ca urciorul.
Oriunde cu zgârciuri ghicești mădulare,
Să simți că te arde puțin fiecare.
Un ochi să se strângă și să se sugrume
Clipind de-amăruntul, întors către lume,
Celalt să-ți rămâie holbat și deschis
Și rece,-mpietrit ca-ntr-un vis.
Când ura te-neacă și-ți scânteie-n oase
Să vrei peste mie, să poți pâ-n' la șase,

Necazul tău mare să dea voce mică,
Să urli, să n-auzi, să vezi că ți-e frică.

Iar ție, jivină gingaș gânditoare,
Să-ți fie șezutul cuprins de zăvoare.
Ficatul un cui să-ți frământa.
Urechea să ție și nasul să-ți cânte.
Să-ți crape măselele-n gură
Și dinții cu detunătură.
Să-ți pută sărutul, oftatul să-ți pută,
Mormânt cu mocirla stătută.
O unghie pe săptămână
Să-ți coacă la câte o mână,
Și-n zilele de sărbătoare
Un deget și de la picioare.
De pofte să-ți sece obrazul,
De bube să nu-ți miști grumazul,
Să-ți iasă cocoașă
Și gâlci și cucuie-n cămașă.
Buricul, bubat din născare,
Să-ți sângere subt cingătoare.
De glezne târâș să-ți atârne
Ghiulele de capete carne,
Rânjite scrâșnite și nerăzbunate:
Măceluri, osândă, păcate...

Miez de noapte

Eu sunt acel pe care l-am visat,
L-am căutat și-am vrut să-l născocesc,
Ca prin gunoiul meu cel omenesc
Să treacă rază, ager și curat,

Acel ce-atinge neatins noroiul
Și poate duce drum și peste cer
Și să rămâie fier de este fier,
Rugina-n el să nu-și puie altoiul.

Să năzuiască-n marmură schimbare,
Singurătăți, de sus, de stalactit,
Fiind cu toate-n veac nepotrivit
Și aripile findu-i veșnic călătore.

Eu știu tăcea când visul a murit,
Și-n toată clipa-nalț câte-o statuie
Tăcerii, pe un drum ce suie
Neisprăvit.

Duhovnicească

Ce noapte groasă, ce noapte grea!
A bătut în fundul lumii cineva.
E cineva sau, poate, mi se pare.

Cine umblă fără lumină,
Fără lună, fără lumânare
Și s-a lovit de plopii din grădină?
Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără pas,
Ca un suflet de pripas?
Cine-i acolo? Răspunde!
De unde vii și ai intrat pe unde?
Tu ești, mamă? Mi-e frică,
Mamă bună, mamă mică!
Ți s-a urât în pământ.
Toți nu mai sunt.
Toți au plecat, de când ai plecat.
Toți s-au culcat, ca tine, toți au înnoptat,
Toți au murit de tot.
Și Grivei s-a învârtit în bot
Și a căzut. S-au stârpit cucuruzii,
S-au uscat busuiocul și duzii,
Au zburat din streășina lunii
Și s-au pierdut rândunelele, lăstunii.
Știubeiele-s pustii,
Plopilor-s cărămizii.
S-au povârnit păreții. A putrezit ograda...

Ei! cine străbătu livada
Și cine s-a oprit?
Ce vrei? Cine ești,
De vii mut și nevăzut ca-n povești?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani...
Eu sunt risipit prin spini și bolovani...
Au murit și numărul din poartă
Și clopotul și lacătul și cheia.

S-ar putea să fie Cine-știe-Cine...
Care n-a mai fost și care vine
Și se uită prin întuneric la mine
Și-mi vede cugetele toate.

Ei! Cine-i acolo-n haine-ntunecate?
Cine scobește zidul cu carnea lui,
Cu degetul lui ca un cui,
De răspunde-n rănilile mele?
Cine-i pribeag și ostenit la ușă?

Mi-e limba aspră ca de cenușă.
Nu mă mai pot duce.
Mi-e sete. Deschide, vecine.
Uite sânge, uite slavă.
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe Cruce.
Ia-mă-n brațe și ascunde-mă bine.

Buna-Vestire

Dragă mamă, dragă mamă,
Pânza iar mi se destramă.
Sufletul și-acum mă doare,
Trupul iar, în cingătoare,
Brațul mi se lenevește,
Fusul scapă dintre dește,
Firul răsucit, din furcă,
Mi se-nnoadă și se-ncurcă,

Acul floarea vrea s-o-nceapă
Și se-ntoarce și mă-nțeapă.
Dau s-aleg și dau să cos
Și-mi iese lucrul pe dos.
Ochiul udă în neștire
Borangicul cel subțire.
Gândurile mi-s amare
Ca izvoarele de sare.
În tot ce vreau și gândesc
Aiurind mă pomenesc.
Mamă dragă, mamă dragă,
Parcă-mi crește-n sân o fragă.
Am fost vinerea la schit:
M-am rugat și m-am smerit.
Ce să cred și ce să fac,
Cu mine ca să mă-mpac?
Mă simt pe la înnoptat
Ca un zarzăr scuturat,
Încleștat în rădăcină,
De-o zvâcnire de rășină.
Și-uneori sunt ca o cracă,
Singură care se-apeacă,
Singură ce se frământă,
Singură plânge și cântă,
Singură se încovoie
De un gând ascuns de ploaie,
Ca o pasăre în foi.
Dragă mamă, îmi năzare
Că din brâu, pe la-nserare,
Înviiem și suntem doi.

Lingoare

Fata noastră e bolnavă,
Fata mea și-a dorului.
În vârful piciorului
A-nțepat-o cu otravă
Spinul prins de crini și laur.
Fată, nu ți-am spus să pui
Ghetele cu bot de aur,
Șesu-n turn să ți-l încui,
Să-ți farmeci cărările,
Să te joci de-a Duhul Sfânt
Și numai cu zărire
Să te reazimi de pământ?
Nu ți-am spus eu, la călcâi,
Să pui floare de sulfină
Și, ca steaua, să mângâi
Ghimpii, spinii cu lumină?
Să fii floarea ce-și desparte
Frumusețea de țărână
Și sleiește sus, departe,
Viața ei de-o săptămână?
Nu ți-am spus, seara și-n zori,
Toate, de câte trei ori?

Fata zace-n pat bolnavă,
Gingașă și somnoroasă,
Ca pe-o tavă
De argint, o chiparoasă.

Căci nu fui de la-nceput
Ca să te fi fost făcut,
Eu, cu degetele mele,

Din luceferi și inele!
Ți-aș fi pus, ca să nu suferi,
Pleoape smulse de la nuferi,
Ochi câte un bob de rouă,
Licurici în lună nouă.
Sânii, ca doi pui de mierlă,
I-aș fi pus în câte-o perlă.
Și de fiece obraz
Un rubin ori un topaz.
M-aș fi dus să-l văd cum țese
Soarele prin frunze dese,
Cum izbește-n piatră râul
Și s-ascult cum crește grâul.
Cum își pune largul vânt
Aripile pe pământ.
Și din tot acest știut
Ceas cu ceas te-aș fi cusut,
Și drept suflet ți-aș fi pus
Sabie cu vârf în sus.

Dar de stai și te gândești,
Mai bine să fii cum ești.
Să te-nțepi, să te strivești
Prin bucate pământești.

Rugă de seară

Infini! Infini!
Adună-ți bolțile deodată
În șuier prelungit,

Și-n fruntea mea secată
Și-n pieptu-mi aiurit
Te-nfige drept ca o săgeată.
Simbolic Infinit!
Te strânge-n chip de fulg
Și-n mine, lămurit,
Te răspândește – să mă smulg,
Să cad ca un aerolit
Scăpat din circuit.

Demonic Infinit!
Descinde-n mine cum descind
Tenebrele-ntr-un schit,
În care sunete se-ntind
Dintr-o cupolă spre zenit,
Stropită-n creștet cu argint.

Cu tine dorul am
Să fiu răsplămădit și șters
În slava mea de miligram
De praf, suflat în univers.
Și dă-mi virtutea unui bram,
Pământu-n vrăji să ți-l destram.

Să-mi fie verbul limbă
De flăcări vaste ce distrug,
Trecând ca șerpii când se plimbă;
Cuvântul meu să fie plug
Ce fața solului o schimbă,
Lăsând în urma lui belșug.

O! dă-mi puterea să scufund
O lume vagă, lâncezândă.
Și să țâșnească-apoi din fund,
O alta limpede și blândă.

Și mă înghite-ntreg, în haos,
Umil, senin și mulțumit
Că las în urma mea repaos,
Și-o foaie nouă de adaos
La cartea vecinului mit,
În care visul mi-e strivit
Ca un vlăstar de mărgărit.

Apă trecătoare

Zămislită nu se știe pentru ce mâhnirii noastre,
Ai s-ajungi, fărâcă rece, curgătoare unde-albastre,
Îmbrăcată cu arșița ce te-așteaptă-n zori de mai,
Vei fi troacă și oglindă, boturilor de buhai.
Luciul tău, prin blestem tainic, înghețat în umbra morii,
Va tăia din dungă luna și creștă din zbor cocorii,
Înșirând minunea firii cu grosimea-ți de mătase,
Fundul mărilor de ceruri îl vei înnați și coase;
Și cu Dunărea, cu Nistrul, Oltul, Argeșul, rețea
Vei urzi să legeni cerul, paznic pe grădina mea.
Tot călătorind vei pune șesurilor, peste țară,
Așternuturi vii de salbe, împrejururi de brătară,
Și-n pământ, arat sălbatic și-apărat încins cu fierul,
Brazde-n lungu-i de luceferi, îngropând în maluri cerul,
Prin salcâmi plecați și sălcii, mulțumit că te atinge,
Sânul mumelor voinice îl vei mângâia și linge.
Gâștele cuprinde-le-vei pe sub aripi și vei duce.
Se va coborî prin tine turla răzimată-n cruce.
Plumbul tău cu fețe multe va sticli ca un vitrou

Care-n fiecare petec scapără un soare nou.
Și când mintea mea croiește un tipar mai lesnicios,
Începând întodeauna lucrul cu temei, de jos,
Tu răstorni așezământul, și o lingură de apă
Mă învață că se poate munca și de sus să-nceapă.

Înviată-n miezul nopții, dusă lin pe mâini de umbră,
Tu ești, fir de pisc și haos, ca o rază care umblă.
Ce stihii străbați, streine de gândirea mea mirată,
Ce comori nepipăite nici de visuri niciodată,
Mărturia mi-o aduce, într-un tremur ca de jar,
Licărul neprins de sculele-a nici unui argintar.
Însă de tresar în tine ochii-atâtor mari mistere;
De te-ai strecurat prin cuibul tainicelor giuvaiere;
De-ascultași de ruga nopții, care-ți descântase ființa
Ca să-și mângâie cu tine sihăstria, suferința;
De-ți ieșiră-n drum troiene de vecii și piatra moartă,
Care trebuie-n strâmtoare biruită-ncet și spartă,
Tu putuși întoarce hora-mpotrivilor și-a humii
Și ieșiși mărunță, sfântă, sprintenă, din legea lumii,
Făr'a pierde nici un fulger, nici o za de curcubeie,
Mișunând în vâlvătaia insului tău de scânteie.

Giulgii de lumină albă calul nostru va să pască,
Și pe giulgii cortul nostru creasta va să-și hotărăscă.
Eu, ca să-mi aduc aminte de adânc și nesfârșit,
Între două șesuri limpezi am oprit și-am poposit.

Stihuri

N-ar fi mai scumpă vremea sleindu-se-n tăcere
Decât bătută-n clopot de glas fără durere?
Nu-i mai de preț arama, ce încă nencercată
Așteaptă-n fundul lumii să fie căutată?
În visul ce ne-nalță uniți, deasupra noastră,
De ce nu s-ar deschide doar pleoapa ta albastră,
De ce n-am simți numai ce nu se poate ști
Și gândurile noastre mereu le-am obârși?
Înmormântează-ți graiul oprit, subț sărutare,
Și lasă-ți singur trupul, cu albele-i tipare,
Învăluit de umbră, el singur să murmure,
Ușure ca o frunză, adânc ca o pădure.
Să viețuiască singur în haosul de forță
Ce te trimite nouă prăpastie și torță.
De ce n-ai fi voluta topită, de tămâie,
Și singură mireasma, din tine să rămâie?
Drept pildă la vecia ce-și mână-n mări uscatul
Și tăinuiește-n raze potecile și leatul.
Și fii-ne iubită în rostul tău sublim
Și fii-ne mai scumpă prin cele ce nu știm.

Aprinde-ți două umbre de fiecă lumină,
Fii nouă deopotrivă și soră și străină.
Fii ca o apă pură, în care se ascund
Nămolurile negre cu pietrele la fund.
Fii cântecul viorii ce doarme nerostit,
Smaraldul care încă pe mâini n-a strălucit,
Poteca-n palma țării, ce nu e încă trasă
Și poate duce-n ceruri sau poate-ntoarce-acasă.
Fii arborele încă nemistuit cenușă,

Ce ne arată vârsta minunilor la uşă.
Şi dacă taina-n tine ar fi şi fără preţ,
Deşi pustiu bordeiul nu-ndeamnă pe drumet
Din depărtări, şi-acesta, gonit de rătăcire,
Nu-şi pune pe o creangă bordeiu-n suvenire?

Priveghe dară visul din noi să-l împătreşti.
Fă-i început de coardă din fiecare deşti.
Fă-i pirostriei ivoriul fierbinte-al unui trup
Cu amintiri de marmori şi cu miros de stup.
Nutreşte-ni-l cu ce e în tine întărire,
Cetate de altare, izvor de omenire!
Dă-i lapte de eşti mumă, dă-i sânge – curtezană,
Şi inima-n curvie ţi-o fă de Cosânzeană.

Priveghe însă visul, stăpân peste durată,
Să nu se depărteze de oameni niciodată.
Şi când ne ții puterea pe brațul ce ne leagă,
Simțind subt sărutare culcată lumea-ntreagă,
Iubirea ta să fie asemeni unui rit,
Ca sufletul din rugă să iasă-ntinerit.

Zăpadă

Fulg limpede şi pur,
Te-aştept să te scobori,
Petală de pe flori
Sădite în azur.

Azurul se încheagă
Să facă iernii salbă.
E-o trudă-n bolta-ntreagă
Să-ți facă fința albă.

Dar ajungând la noi,
Cu steaua și cu luna,
Tu treci întodeauna
Și lași în lut noroi.

De-a v-ați ascuns...

Dragii mei, o să mă joc odată
Cu voi, de-a ceva ciudat,
Nu știu când o să fie asta, tată,
Dar, hotărât, o să ne jucăm odată,
Odată, poate, după scăpătat.

E un joc viclean de bătrâni
Cu copii ca voi, cu fete, ca tine,
Joc de slugi și joc de stăpâni,
Joc de pasări, de flori, de câni,
Și fiecare îl joacă bine.

Ne vom iubi, negreșit, mereu
Strânși bucuroși la masă,
Subt coviltirele lui Dumnezeu.
Într-o zi piciorul va rămâne greu,
Mâna stângace, ochiul sleit, limba scămoasă.

Jocul începe încet, ca un vânt.
Eu o să râd și o să tac,
O să mă culc la pământ.
O să stau fără cuvânt,
De pildă, lângă copac.

E jocul Sfintelor Scripturi.
Așa s-a jucat și Domnul nostru Isus Hristos
Și alții, prinși de friguri și de călduri,
Care din câteva sfinte tremurături
Au isprăvit jocul, frumos.

Voi să nu vă mâhniți tare
Când mă vor lua și duce departe
Și-mi vor face un fel de înmormântare
În lutul afânat sau tare.
Așa e jocul, începe cu moarte.

Știind că și Lazăr a-nviat,
Voi să nu vă mâhniți, s-așteptați,
Ca și cum nu s-a întâmplat
Nimic prea nou și prea ciudat.
Acolo, voi gândi la jocul nostru, printre frați.

Tata s-a îngrijit de voi,
V-a lăsat vite, hambare,
Pășune, bordeie și oi,
Pentru tot soiul de nevoi
Și pentru mâncare.

Toți vor învia, toți se vor întoarce
Într-o zi acasă, la copii,
La nevasta, care plânge și toarce,
La văcuțe, la mioarce,
Ca oamenii gospodari și vii.

Voi creșteți, dragii mei, sănătoși,
Voinici, zglobii, cu voie bună,
Cum am apucat din moși-strămoși.
Deocamdată, feții mei frumoși,
O să lipsească tata vreo lună.

Apoi, o să fie o întârziere,
Și alta, și pe urmă altă.
Tata nu o să mai aibă putere
Să vie pe jos, în timpul cât se cere,
Din lumea ceealaltă.

Și, voi ați crescut mari,
V-ați căpătuit,
V-ați făcut cărturari,
Mama-mpletește ciorapi și pieptari,
Și tata nu a mai venit...

Puii mei, bobocii mei, copiii mei!
Așa este jocul.
Îl joci în doi, în trei,
Îl joci în câte câți vrei.
Arde-l-ar focul!

Incertitudine

Îmi atârnă la fereastră
Iarba cerului, albastră,
Din care, pe mii de fire,
Curg luceferii-n neștire.

Sufletul, ca un burete,
Prinde lacrimile-ncete
Ale stelelor pe rând
Sticlind alb și tremurând.

Scama tristeților mele
Se-ncurcă noaptea cu ele,
Genele lui Dumnezeu
Cad în călimărul meu.

Deschid cartea: cartea geme.
Caut vremea: nu e vreme.
Aș cânta: nu cânt și sunt
Parc-aș fi și nu mai sunt.

Gândul meu al cui gând este?
În ce gând, în ce poveste,
Îmi aduc aminte, poate,
Că făcui parte din toate?

Scriu aci, uituc, plecat,
Ascultând glasul ciudat
Al mlaștinii și livezii.
Și semnez:

Tudor Arghezi

**Flori de mucigai
(1931)**

Flori de mucigai

Domnului Al. Rosetti

Le-am scris cu unghia pe tencuială,
Pe un părete de firidă goală,
Pe întuneric, în singurătate,
Cu puterile neajutate
Nici de taurul, nici de leul, nici de vultùrul
Care au lucrat împrejurul
Lui Luca, lui Marcu și lui Ioan.
Sunt stihuri fără an,
Stihuri de groapă.
De sete de apă
Și de foame de scrum,
Stihurile de-acum.
Când mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Și nu a mai crescut –
Sau nu o mai am cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară.
Și mă durea mâna ca o ghiară
Neputincioasă să se strângă.
Și m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă.

Pui de găi...

În ceața groasă
Carul se-ntorcea acasă.
Întuneric beznă.
Nu se vedea până la gleznă.
Caii mergeau din obicei,
Unde, nu știau nici ei.
Hamurile nu mai știau ce mână,
Iepile sau muntele de țărână.
Nu se mai vedea la nimic luminile,
Dar treaba era gata.
Omul și fata
Vânduseră toate găinile.

Doamne! parc-au dat cu oiștea în niște zid.
Iepile s-au împleticit.
Cinci oameni de cositor, cu un cuțit
Măruntaiele și buzunarul omului le-au scotocit.
Și, nevăzută, fata s-a strecurat în pâcla stătătoare
Și a orbăcăit, târâș, ca o lipitoare
Pe dihania nopții, vreme lungă,
Până ce i-a fost sorocit, undeva să ajungă.

– „Oameni buni!“ În strungăreața ușii
Mâna fetei se lovi de mâna mătușii.
Mătușa, cine-o fi fost, o băgă în odaie,
Și fata povesti, la vatră, într-un crâmpei de văpaie,
Că veneau de la târg, că le-au ieșit în drum hoții
Și că ea scăpase pe dindărătul roții.
– „Fetico, stăi colea cu Dumnezeu, și
Lângă fata mea te-i hodini.“

Avea și mătușa o fată
Despieptănată,
Și câteșitrele femeile s-au suit în pat
Și s-au culcat:
Întâi, cele două fete,
Fata babei la părete.
Și baba desfăcu un cojoc
Și cuprinse fata noastră la mijloc.
Într-un timp, baba
Întinse laba.

Fata ei sforăia. Bun!
Și părea că și fata străină doarme tun.

Într-alt timp, se auzi un ciocănit.
Cinci oameni de plumb au venit
Și au șoptit
Că se întorc mofluzi la han.
Că omul ce-l beliseră pe drum n-avea la el un ban.

– „Mai tacă-ți gura și uită-te-ncoa:
E fata lui și banii îs la ea“,
Răspunse baba, arătându-i patu:
– „Ai să te duci și tu, fetică, după tat'tu!“
Și baba se linse pe buze,
Cu pofta de sânge a unei mâțe lehuze.

Ați înțeles cu toții
Că baba era gazda și ceilalți erau hoții.

Toți chitiră să bage fata-n beci
Și să-i facă de ducă, așa, ca la berbeci,
Și să o puie pe jar.
Dar nu era bine să miroasă-n toiul nopții a grătar.
Mai bine, bucată cu bucată,
Să fie aruncată.

Dar, vorba lui Terchea-Berchea,
Fata trăsesese cu urechea.
Se strecură pe lângă fata mătușii,
Ce dormea cu dușii
De pe lume, și-i luă locul încet.

Atunci, pe-ntuneric, berechet,
Brațele, mâinile, degetele, hoții, baba
Înăbușiră fata lor, o târără-n beci, degeaba,
Pe când fata noastră fugi, pe ceață,
Până se făcu dimineață.

Baba miorlăie acum după fată-n închisoare,
Și hoatele de la femei o scuipă și o târnuie,
Tâlharii taie-n ocnă sare,
Și capul lor cârciumarul Cânu e.

Cina

În frig și noroi
Trec hoții-n convoi, câte doi,
Cu lanțuri târâș de picioare,
Muncindu-se parcă-n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E seară. E ploaie.
O lingură grea, cât lopata,
Dă ciorba din două hârdaie.

Câțiva au ucis,
Câțiva ispășesc ori un furt, ori un vis.

Totuna-i ce faci:
Sau culci pe bogați, sau scoli pe săraci.
Livizi ca strigoii și șui,
Strâmbați de la umeri, din șold și picior,
În blidul fierbinte, cu aburi gălbui,
Își duc parcă sângele lor.

Streche

Nu știu ce-mi vine:
Aș mânca din fitecine
Și mi-aș pune mintea și cu tine,
Ca un porc.
Mă arde, mă frământ, mă întorc.

Mi s-a făcut.
Gem și zbier ca un mut.
Mi-a lovit strechea
Și coapsa și gura și urechea.

Îmi caut leacul
Și la Dumnezeu și la Dracul,
Degeaba.
Văzduhul mă ustură ca leușteanul și ceapa.

Am un piron în țâtă
Și-un vătrai în vintre mă ațâtă.

Vreau să beau sânge și să rup
Ca un șarpe, ca un lup.

Când se vâă-n uă cheia
Parcă scrâșnește femeia
Pătrunsă, despletită
Și neistovită.

Acum, la lună,
Stau părechile-mpreună.
Doamne! mâna se pune,
Trupul se-ncovoaie, se lipește, se supune,
Oftatul șovăie, înecul vine,
Și se zguduie mădulele, pline
Ca niște struguri, cu chin,
Ciorchin în ciorchin
Și boabe pe boabe.
La uă, drugii zac în scoabe
Paznicul numără și spune.
Nu se face nici o minune.

Pătru Marin, flăcău
De pe subt Ceahlău,
Mai are
Zece ani de închisoare.

Galere

Zgomotul de lanțuri multe
A trecut prin curte,
A ieșit lung pe porți
Printre vii și morți.

Târâș, grăpiș.
Prin păinjeniș,
Ca o fiară bolnavă de rugină.
În potcovăria cu clăbuci de lumină
Lăcătușii le-au bătut călare
O verigă-ntre picioare
Și la glezna mâinii,
Ca să poată hodini stăpânii,
Cât, munciți pe caldarâm,
Hoții trec dintr-un tărâm într-alt tărâm.

O șchiopătare de vulturi căzuți din stele
Prin oțătitul întuneric tare;
O răstignire fără cruci și fără schele.
O Golgotă șeasă, fără altare.

Pasul strâns lângă pas
Merge-mpiedicat, ca un compas.
Și palmele, unite cu ciocanul, cătușa și pila,
Parcă se roagă, cu de-a sila.

La popice

O palmă grea i s-a lipit pe gură.
În creștet pumnul puse-o lovitură.
Bocancul îi ajunsese până-n mațe.
O clipă, văzu numai stele și ațe –
Și șovăi pe un călcâi.
„A! vrei să birui și ai dat întâi!“

Se-nțepeni din umeri, din bărbie,
Spinarea piatră și-o făcu. Ce-o fi să fie!
Sumese mânăca și scoase
Două brațe cu pulpele groase,
Scrise cu slove și horbote albastre.
Dârdâia podina subt mesele noastre.
Ceasul se făcu înfricoșat.

Lungindu-se scurtul, cel lung s-a cocoșat
Și furnicau toți ochii, fierbinți.
Încă un pumn! Dar fu primit în dinți,
În ascuțișul colților câinești.
Și zdrelit ca de dălți, la dești.

Dacă-ncepe ghiontul să te doară,
Lungule, ne faci de ocară.

O săritură înapoi:
Venea scurtul, vâlvoi,
Ca un arici, hotărât să înfrunte
Vijelia namilei din munte.

Scurtul l-a și mușcat
De musteață
Și a scuipat
Sânge din ea, cu mătreață.

– „Puneți mâna, mă! Veniți încoace!”
– „Lasă, bă! că bine-i face!”
Scurtul îi sfâșiasе buza celui lung.

Acu-i acu! Se mai ajung.
Se mai lovesc, se-mpung:

Lungul se prăvale. Îl izbi și-n beregată
O margine de gheată.

Se scoală-mpleticit
Și pune mâna pe cuțit.

La o parte, face-ți-le loc!

Dar lungul nu are noroc,
Căci scurtul, jerpelit și rămas în cămașe,
Îl rupe de boașe.

Și toată pricina
Fusese Gherghina.

Ion Ion

În beciul cu morții, Ion e frumos.
Întins gol pe piatră, c-un fraged surâs.
Trei nopți șobolanii l-au ros
Și gura-i băloasă-i ca de sacâs.

Când cioclu-l ridică-n spinare
Ion parc-ar fi de pământ.
De-l pui poate sta în picioare.
Dar brațul e moale și frânt.

În ochii-i deschiși, o lumină,
A satului unde-i născut,
A câmpului unde iezii-a păscut,
A încremenit acolo străină.

Departe de vatră și prins de boieri,
Departe de jalea mămuchii,
Pe trupu-i cu pete și peri,
În cârduri sunt morți și păduchii.

Tinca

Coșul ei cu soare,
Proptit în șold, pe cingătoare,
Ducea snopi de ochi galbeni, cu gene de lapte,
Și garoafe de noapte.
În sânul ei ca mura
Își pironeau căutătura
Domnii zvelți din jurul mesii,
– „Cine mai ia florile miresii?”

Fă, Tinco, fă! papucii de mătase,
Mărgelele, cerceii nu ți i-a dat Năstase –
Și-n fiecare dești câte-un inel
Nu ți l-a strâns cu mâinile lui, el.

Cine ți-a frământat carnea de abanos
Și ți-a băut oftatul mincinos?
Cui i-ai dat, fă, să ți-o cunoască
Făptura ta împărătească?

Cine ți-a dezlegat părul cu miros de tutun?
Cine ți-a scos cămașa, ciorapul?
Cine ți-a îngropat capul
Nebun,

În brațele lui noduroase, păroase,
Și te-a-nfrigurat fierbinte până-n oase?
Tu n-ai voit să spui
Nimănui
Unde înnoptai,
Curvă dulce, cu mărgăritărel de mai!

Vezi, Năstase osânditul
Nu te-a pătruns decât o dată;
Și atunci toată,
Cu tot cuțitul.

Serenadă

De cu noaptea, câte toate:
Clopotul toacă și bate,
Broaștele, nu știi de unde,
Calcă-n clapele afunde,
Se clătesc în beregată
Cu faianță sfărâmată
Și înghit la ceasu-ntâi
Cioburile ei scârțâi.
Ciorile din pomi se mușcă.
Steaua cade, foc de pușcă,
Fierăstraie și rindele
Rod în ciurciuvele.
Pe la trei,
Vin păduchii mititei;
Pe la cinci,
Ploșnițele cu opinci.

Șobolanul te miroase
Pe la șase.
Gâlcile dacă ți-au copt,
Doctorul vine la opt.
Bezna rece, zidul rece,
Mai muriră paisprezece.

Lache

Tăpos ca un cui
Licăre ca sabia,
Forfota ca vrabia,
Să-și păstreze taina lui.

Dintr-un ban face doi,
Cum vrei, galbeni și lei,
Descântând cu șoapte moi;
Și dintr-unul face și trei.

Are un ciocan mut:
Bate și nu se aude.
Nicovala lui e ca de lut,
Și toate uneltele lui sunt crude.

Din metal face cocă, aluat,
Borșuri, scrum și rântaș.
Le scade după ce le-a adunat,
Le face cogeamite caș.

Le împănează cu safire,
Scurge, tescuieste și frige –

Și scoate pentru chimire
Icre de aur, în linguri și pe cârlige.

Și, a mai zis și o rugăciune
Pe care-o știa numai el.
Dintr-un tăciune
A scos o beteală și un inel.

Din copaie
A tras cu mâna, de-a dreptul,
O vâlvătaie
Care i-a luminat fața și pieptul.

Pentru multele lui minuni,
Lache stă închis de opt ani și patru luni.

Ucigă-l toaca

Îuțindu-și caii către sat
Un țăran venea întârziat.
Vânduse, pesemne,
Niște lemne.
Tam-nisam, din goană,
Se ivi o cucoană.
Cucoană cu pălărie,
Pe-nnoptate, pe câmpie,
Ce putea să fie?
Arătare, stafie.
Ea schiopăta, se poticnea stângace,

Ca o răgace.
Avea pantofi și fuste veștejite
Și parc-ar fi avut și copite.
Parcă avea un beteșug.
Parcă ieșise-atunci dintr-un coșciug
Și, mai abitir,
Venea din cimitir,
Ca o momâie.
I se strâmbase ceva
Și parcă putea
A tămâie.
Săteanul dete bici.
– „Ce cauți noaptea, cernită, pe-aici?“
Cu mânuși, cu zorzoane, ca la gară,
Izmenitura nu se potrivea cu drumul de țară.
– „Vine noaptea! Ia-mă, nene. Fă-ți pomană.“
Țăranul se cruci și zise: – „Suie, Satană!“

Cucoana și săteanul încruntat
Cârmeau pe drumul întortochiat.
Ea întrebă: – „Ai parale?“
El răspunse: – „Da' ce-ți pasă dumitale?“
– „Păi, să mi-i dai“ – și-i puse mâna-n gât.
Stafie, prost te-ai hotărât!
Pe subt ipingea,
Țăranul se cam pregătea.
Cât ai clipi, cuțitul s-a și-nfipt.
Vezi că te-ai fript?

Și, căruța trase, măre Ilie,
De-a dreptul la primărie.
Ce să vezi? Putoarea cu brățară
Era muiere doar pe dinafară;
Că pe subt poale
Avea, ca omul, de toate și două pistoale.

Fătălăul

Cu vreo câteva tuleie,
Mă, tu semeni a femeie.
La sprinceană
Fetișcană,
Subsuoară
De fecioară.
Ai picioare
Domnișoare,
Coapsa lată
Adâncată,
Ca-n zuvelci;
Urechile, ca doi melci;
Doi zulufi cu doi cârcei;
Două boabe de cercei
Dezlipite, de muiere.
Și – al dracului! – a miere
Și a tiparoase
Hoitul tău miroase.
Ți-este mâna
Ca smântâna,
Degetele ți-s –
Parcă ți le-a scris –
Gemene,
Să semene;
Degetele: ca viermușii,
Pielea: pielea corcodușii.
Solz de sticlă-n unghie.
Ochiul tău înjunghie,
Gura ta subt firișoare-i
Pafta cu mărgăritare.

Buzei tale apă dă
Fântâna și leapădă.
Fata, de cum te-o vedea,
Ca din vânt rămâne grea,
Căci pleoapa de ți-o ridici
O ciupești cu trei furnici.

O fi fost mă-ta vioară,
Trestie sau căprioară
Și-o fi prins în pântec plod
De strigoi de voievod?
Că din oamenii de rând
Nu te-ai zămislit nicicând.
Doar anapoda și spârc,
Cine știe din ce smârc,
Morfolit de o copită
De făptură negrăită
Cu coarne de gheață,
Cu coarna de ceață,
Cu uger de omăt –
Iese așa fel de făt.

Din atâta-mpărechiere și împreunare,
Tu ai ieșit tâlhar de drumul mare.
Na! ține o țigare.

Candori

E de lege creștină.
Se închină.
E smerit, bate metanii,
Dă acătiste, face sfeștanii,
Liturghii și sărindare.
Plânge la icoana mare.
Știe tipicul pe de rost,
Zilele de harți și post,
Aghiasmatarul,
Penticostarul,
Ia parte în ison,
La Kyrie eleison.
Ar putea să fie stareț
Nepizmătareț
Și arhimandrit
Neprihănit.
E numai credincios
Al Domnului Nostru Isus Hristos.

Tâlcuie Sfintele Scripturi
Cu șoapte și tremurături
Și-i nevinovat ca un trandafir
În odăjdii de serasir...

Are patru spargeri, în dosare.
Nouă furturi de buzunare,
Și un păcat neiertat:
Un asasinat.

Dimineata

Aduceți cerneala:
Se face acum socoteala.

Az-noapte, cu luna și plopii,
Opt bôlnavi au dat ortul popii.
De foamea și chinul răbdării
Lipită li-i burta de șira spinării,
Și-n fundu-i, distrat și ridicul,
Ochește sinistru buricul.

Cu toți-s în pieile goale,
Au bube cleioase pe șale,
Noroaie de sânge pe piept și picioare,
A morții atroce și grea impudoare
Dezvăluie cinic ce vor,
În viață, organele lor.

În colț, un condei
Înseamnă cadavrul și-al unei femei.
Bălaie, subțire, ea-și ține deschis
Pe lespede trupul, defunct paradis,
Pe când își arată gândul hâd
Paznicii vii, care râd.

Sici, bei

Sfârri! Francul azvârlit de bobârnac în sus,
Lucind, până la cruci s-a dus –
Și îl așteaptă hoții, roată,
Să cadă-ntors pe partea lui jucată.

– „Nu se prinde! – strigă cei cu bei –
Te-am văzută ră căteștrei
Cum l-ai pornit!“ – „Măi!“
– „Să-i saie ochii?“ – „Să-i!“

– „Se prinde! – hotărâtă cei cu sici –
Dar, haide, înc-o dată, dacă zici.
Îns-acu pe cinci lei, nu pe băncuță...
Vrei, Piele-lungă?“ – „Bine, Puță!“

A doua oară, nu-ș cum mă-sa a căzut;
Că ceata s-a făcut, s-a desfăcut,
S-a învârtit, s-a rupt, s-a prins,
De s-a-nnodat din șase inși un singur ins.

Duță scui pă sânge. Irimie
Zace, cu o găoază-n cap și în tichie.
Și căutând zadarnic să-l scoale
Îl jăluie ca pe psaltichie:
– „Vezi, dacă joci, mă! fără parale?...“

Cântec mut

La patul vecinului meu
A venit az-noapte Dumnezeu,
Cu toiag, cu îngeri și sfinți,
Erau așa de fierbinți,
Că se făcuse în spital
Cald ca subt un șal.

Ei au cântat din buciume și strune,
Câte o rugăciune,
Și au binecuvântat
Lângă doftori și lângă pat.

Doi îngeri au adus o carte
Cu copcile sparte,
Doi o icoană,
Doi o cârjă, doi o coroană.
Diaconii-n stihare
Veneau de sus, din depărtare,
Cădind pe călcâie
Cu fum de smirnă și tămâie.

Lumânări de ceară
Se încrucișară.
Scara din cereasca-mpărăție
Scobora în infirmerie,
Pe trepte de cleștar,
Peste patul lui de tâlhar.
Cei de față vorbeau pe dește
Cu el, și bisericește.
În tindă,

Creșteau plopî de oglindă
Și o lună cât o cobză de argint.
L-am auzit șoptind.
Și toată noaptea a vorbit cu ei
Și cu icoana Dumneaei
A de-a pururea Fecioare,
De Dumnezeu Născătoare.

– „Lăsați-l: nu poate să v-asculte.
Nu vedeți? Azi are vizite multe,
Domnule grefier“.
Zăbrelile s-au îndopat cu faguri de cer
Și atârnavu candelu de stele
Printre ele.
Ferestrele închise
S-au acoperit cu ripide și antimise,
Și odaia cu mucegai
A mirosit toată noaptea a rai.

L-am găsit
Zgârcit.
El stă acum în pat.
Unde-i sufletul lui? Nu știu. A plecat.

Morții

Ies morții...
Subt bolta cu clopot a porții,
Sunt zece la număr
Și, umăr la umăr,

Se duc, câte doi, în coșciuge.
Fără mumă, fără popă, fără cruce.
Se duc împreună
Pe-ngheț și pe lună.

Din condică zece s-au șters,
Vărsați în univers,
Cu brațele puse domol
Pe pântecul gol.

Flămânzi, ei nu știu de foame
Și, țepeni, uitat-au de ger.
Răni vinete, semne infame
Vor fi vindecate la cer.

Portarul în drum i-a oprit
Și-i numără-n boltă cu bățul.
Mort pare și calu-nlemnit
Și omul ce mânuie hățul.

Drum bun! către groapa comună.
Țărâna vă fie mai bună
Ca domnii ce v-au osândit,
Ca preoții ce nu v-au citit.

Și băgați
De seamă, să nu vă-ncurcați.
Căci mâine seară, poate chiar diseară,
Pe la aprinsul stelelor de ceară,
Mai treceți o dată
La judecată.

Şatra

El a venit în râul lui de care
Şi armăsari, din zarea mare.
Şoimii pustiei însoţeau, de sus.
Vânturile daruri i-au adus,
Mugete, cântece,
Cu cimpoaie-n pânţece.
A cobze multe stepa sunase.
Ca nişte bivoliţe grase,
Negri, norii urmăreau convoiul,
Întinzându-şi pe stele noroiul.
Ploaia bătea-n coviltire cu bice,
Cu pietre şi alice.
Catapulta furtunii
Bătea cetatea cerului şi-a lunii.
Aşa era uneori,
Zarea cu lanţuri, pământul cu vâltori,
Şi ţipete
De scripete.

Şi un şuier ca de nuia
Tăia zbierătul şi vuia,
Tutunul se făcea
În lulea
Amar
Şi scăpărai greu din amnar.

Copiii goi se strângeau în care
Cu maimuţele între picioare,
Şi papagalii ascultau din adăpost
Cât era timpul de prost.

Cimpanzeul tremura în paie
Clăfătind o păstaie.

Regele Burtea
Mătură, stă, și iar mătură curtea.

Convoiul

Pustiile goale
I-au ținut cinci ani în poale.
Și s-au luat apoi, după ei,
Munții grei,
Cârduri, gloate, popoare
De piscuri, s-au mișcat din spinări, și-n picioare,
Ca niște uriași de piatră,
Au ascultat câinii cum latră.
Cămilele și elefanții de granit
Alți cinci ani au venit
În neștire,
După coviltire.
După zlătari,
Ca niște namile molâi.
Iar la zântâi
De april sau de mai
Au auzit cântec de țambal și nai
Și s-au întors.

Pe cer scânteiau stele de mei și orz.

Generații

Împărăția-i strânsă în patruzeci de care,
Ca patruzeci de hambare.
Bunici și strănepoți
Fac școală printre roți.
Târâșul pe burtă,
Încălecarea scurtă,
Urcușul, alunecușul
Ca plușul,
Pașii-nceți
Ca niște peceti,
Copita mută,
Urma păscută,
Lacătul rupt în gură
Ca o prescură...
Abecedarul
Începe cu zarul.
Și toți,
Și caii – sunt hoți.

Munca

Orice supus al regelui lor
E cu ceva sălașului dator,
Și toate meșteșugurile-s bune
Agonisita zilei să adune.

Vracii vindecă de scrinteală,
Și babele de orice altă boală.
Bubele-dulci și deochiul
Se tămăduiesc cu ghiocul;
Abuba, gingia și gălbinarea
Trec repede ca țigarea.
Doi dumicați de jar
În apa unui pahar.
Cu tăciuni
Se face și de-aplecăciuni.
Relele coapte
Pier într-o noapte.
Răscăcărătura,
Umflătura, surpătura,
Deșelarea,
Noadă, spinarea,
Ceafa, nasul
Trec cu trasul.
O alifie
La sfrinție,
O băutură
La căldură,
La frig
Țipirig.
Ochiul cu puroi
E spurcat cu usturoi.
Când atârnă
Dai cu scârnă.
Răul crud
Îl bei cu ud.
La rânză
Oblojeală cu pânză.
Frica
Se bea cu apă-de-nimica.

Meșteșugul
Vine cu beteșugul.
Cum ți-e răul,
Cârmăzul, spânzul, scăpăul,
Sânge de nouă frați, coconari,
Migdale amari,
Așa îți este și leacul:
Ducă-se de-a berbeleacul.

Te lovește pacostea:
Ea-ți desface dragostea.
Un birlic, întors, de carte,
Te ferește și de moarte.
Și când vrei
Sufletul să i-l iei
Cuiva
De undeva,
Și să-l dai la Dracu,
Întinzi tot zodiacu. –

Asta te ține scump, vezi bine!
Un smaragd și două rubine.

Sfântul

Prin iarmaroc
Trec moaștele-n roabă,
Ale lui Hialmar, duse de-o babă.
De douăzeci de ani întregi

E cel mai mare slut dintre betegi.
Tălpile-i sunt întoarse la gură,
Genunchii-s ruți din închietură;
Fluierile sucite și bătute
S-au împietrit pe tăcute.
Ca niște aripi, umerii-i s-au frânt,
Și ochii lui caută a sfânt.
A rămas mic cât un pui
Chinuit în toate zgârciturile lui
Fiindcă se născuse surd și mut
Trebuia ceva din el făcut.

Auzi-l, trece. Gâtlejurile sale
Tărăgănează geamătul agale.
În glasul lui de mut
Bombăne Cuvântul dintru început
Ce se purta chiorâș pe ape.
O muscă-i suga lacrima din pleoape.

Rada

Cu o floare-n dinți
Rada-i un măceș cu ghimpi fierbinți.
Joacă-n tină
Cu soarele-n păr, ca o albină.
Se-apeacă, se scoală, sare,
Cu sălbile zornăitoare,
Ca niște zăbale spumate.
Se încovoiaie pe jumătate,
Oprește șoldul-n loc, zvârle piciorul

Spre pâlcul, în cer, unde Săgetătorul
Aține noaptea drumul vulturilor de-argint.

Și-a dezvelit sărind
Bujorul negru și fetia,
Parcă s-a deschis și s-a închis cutia
Unui giuvaier, de sânge.
Ai pune gura și ai strânge.

Statuia ei de chihlimbar,
Aș răstingni-o, ca un potcovar
Mânza, la pământ,
Nechezând.
Spune-i să nu mai facă
Sălcii, nuferi și ape când joacă,
Și stoluri și grădini și catapetesme.
Sunt bolnav de miresme.
Sunt bolnav de cântece, mamă.
Adu-mi-o, să joace culcată și să geamă!

Nostalgii

Regele și oamenii lui cu chică și barbă
N-au mai văzut firicel de iarbă.
Cizmele crețe-n carâmbi
S-au dus pe bani strâmbi,
Bumbii de-argint au trecut prin lulele,
Și ceata semeată e tunsă la piele.
Din majolica ochilor a rămas

O știrbitură, și din rege – un fel de glas.
Și femeile și bărbații și copiii
Au luat drumurile pușcării.
Și din sălaș a pornit într-o dimineată
Un urs cu belciug, o maimuță paiată
Cu două tipsii și spadă de tinichea,
Un câine cu giubea,
Duși de-o băietană
Bălană...

Ceasul de-apoi

În cer,
Bate ora de bronz și de fier.
Într-o stea
Bătu ora de catifea.
Ora de păslă bate
În turla din cetate.
În ora de lână
Se-aude vremea bătrână
Și se sfâșie
Ora de hârtie.
Lângă domnescul epitaf
Bate glasul orei de praf.

Azi-noapte, soră,
N-a mai bătut nici o oră.

**Cărticică de seară
(1935)**

Cuvânt

V
rui, cititorule, să-ți fac un dar,
O carte pentru buzunar,
O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile
Și din înțelesuri furnicile.
Am voit să umplu celule
Cu suflete de molecule.
Mi-a trebuit un violoncel:
Am ales un brotăcel
Pe-o foaie de trestie-ngustă.
O harpă: am ales o lăcustă.
Cimpoiul trebuia să fie un scatiu.
Și nu mai știu...

Farmece aș fi voit să fac
Și printr-o ureche de ac
Să strecur pe un fir de ață
Micșorata, subțiată și nepipăita viață
Până-n mâna, cititorule, a dumitale.

Măcar câteva crâmpeie,
Măcar o țandără de curcubeie.

Măcar nițică scamă de zare.
Nițică nevinovăție, nițică depărtare.

Aș fi voit să culeg drojdii de rouă,
Într-o cărticică nouă,
Parfumul umbrei și cenușa lui.
Nimicul nepipăit să-l caut vrui,
Acela care trăsare
Nici nu știi de unde și cum.

Am răscolit pulberi de fum ...

Ora rece

Treci peste tine, ca peste un drum închis,
Și nu spune cine te-a trimis.
Treci prin pirul negru și bălăria groasă,
Ca un câine care se-ntoarce acasă.

Să nu-ți pierzi lacrima. Păstrează.
O să fie nevoie. Drept înainte, inima trează!
Pitește-te. Cineva o să bată
La ușa, pe dinlăuntru încuiată.

Să nu răspunzi că ești bolnav de vreme.
Cântă. O să asculte, o să te cheme –
Ora e umedă și rece –
Și o să plece.

Mă uit

Mă uit în cer, mă uit în pământ.
M-am întrebat cine sunt.
Gânduri se duc, vin
Din vânt, din senin,
Ca niște păsări rotunde.
Încotro? De unde?

Glasuri mă strigă cu nume străine.
M-ați chemat pe mine?
Sunt eu cel căutat?
Mi se pare că vântul s-a înșelat.

Câte puțin sunt dator
Fără să-mi fi dat nimic, tuturor –
Și lemnului uscat, și bălții stătute,
Și florilor, și pietrelor, și vitelor bătute,
Și oamenilor din răstignire.
Cu ce să plătesc nefire și fire?

Sângele meu nu-i al meu.
Mi-e teamă să zic „mie“ și să zic „eu“
Cu ce fel de drept
Mi-aș umfla bărnele din piept
Și mi-aș întinde pe zarea
Toată, spinarea?

Ce martor aș întreba
Ca să-mi răspundă întrucâtva
Măcar dacă sunt?

Mă tot uit în cer, mă tot uit în pământ,
În baltă și stuh
Și adânc în văzduh.

De Paști

La toate lucarnele și balcoanele
Au scos din cer îngerii icoanele
Și-au aprins pe scări
Candele și lumânări.

Orașele de sus, în sărbătoare,
Au întins velițe și covoare
Și ard în potire
Mireasmă subțire.

Și din toate ferestrele odată,
Mii și sute de mii,
Heruvimii fac cu mâna bucălată
La somnoroșii noștri copii.

Cântec din frunză

O să-ți spui un basm cu copacii goi
Care ți-pă noaptea în vale la noi.
Cuiburi de cioci,
Veverițe flămânde, melci betegi în găoci,
Valea se vaietă toată
Și tu n-o auzi niciodată.

O să-ți spui... Mă frământ pe moșie.
Cât mi-e de dragă nimeni n-o să știe.
Aș vrea să fiu mai mic, să fiu vrabia ei bucurată.
Îi sunt ca un copil și-i sunt ca un tată,
Și-i sunt ca un rob și ca un stăpân, de rob ce-i sunt.
Tu nu vezi crâmpeiul ăsta de cer și pământ.

O să-ți spui multe povești. Ai s-alegi.
Dar pe nici una nu ai s-o dezlegi.

Ploaie

N-am auzit-o, parcă, de mult...
O ascult.
Nădușeala nopții curge pe geamuri.
Plouă-n golurile din ramuri.

Aș voi să găsesc o asemănare
Și caut în zgomote și mormure,

În viori, în naiuri și ghitare
Ecoul nedeslușit și turbure.

Noaptea s-a-ntunecat cu alte nopți în fund,
Și din noapte-n noapte, nopțile urzite
Cern ploaia ca nisipul mărunț
Niște site.

Gândul, ajuns în flacăra lui de ploaia târzie,
Se face palid și descrește ca o făclie.
Fereastra e cernită de un fag
De care-atârnă noaptea neagră, toată, ca un steag.

Nu-i șuierul săbiilor ce se ascut
Și-al spadei ciocnite de scut.
Nu e bătaia inimii. Nu-i
Turnul și ornicul lui
În care timpul colinse.

E parcă sufletul tuturor oștilor învinse.

Maica Scintila

Mâna Maicii Scintila de la ușe
Îi moale ca o mânășe.
Ochii lungi ai Cuvioșiei sale,
Ca niște migdale,
Cu pleoapele apropiate
Dorm pe jumătate.
Sângele candelii obrazului e de undelemn.

O Madonă de majolică. Un crucifix de lemn.
Un surâs de înger întristat
A trecut, i-a zburat
Ca o columbă, pe dinainte.
Pasul, nesimțit în veștminte,
Vrea tot mai încet să o ducă,
Imaterial și lin, de nălucă.

Florile și fluturii au rămas într-un vis
De stingere în aghiezmele din Paradis.
Nimic nu mai lucește și cântă.
De dincolo de zarea sfântă
Se-aude-abia corul cetelor sfinte
Cu peruci de aur și cu încălțăminte
Ușoară, de catifea stelară.

Maica Scintila îngheață,
La ușa școlii de o viață,
Descuie și încuie, deschide și închide
Cu chei palide și livide.
Cunoaște toate domnișoarele mititele
Care poartă pe Hristos între mărgele,
Și pe cele care s-au măritat,
Cu diplomă și certificat.
Maica mai descuie ușa din coridor
Fetelor fetițelor.

Maică tristă, maică suavă,
Ești bolnavă
De seninătate și slavă.

Miere și ceară

Fetele, albinele,
Au furat sulfinele,
Țărâna de soare,
De pe flori ușoare,
Pulberea de lună,
De pe mătrăgună,
Scrumul de șofran,
Nea de măghiran,
De pe izma-creață
Broboane de ceață,
Lână de tămâie
Și smirnă, molâie –
Soiuri de lumină
Făcută făină.

Li se-aștern ca pânzele
Toate dupăprânzele,
Și la toate ceasurile
Trâmbele, atlasurile.

Cred că va-ncăpea
Într-un stup și-o stea,
Care a venit
Și s-a rătăcit
Dintr-un roi de sus.
Și care diseară
E miere și ceară.

Fabulă

– „O să-ți povestesc din cer“,
Zise umbrela din cuier.
– „Eu aş vrea ceva să spun
Din azur“, zise băşica de săpun.
– „Am şi eu un cuvânt, –
Zise răzătoarea de ciubote, – despre pământ.“
– „Despre lumină n-am isprăvit“,
Zise dintr-o cutie un chibrit.
– „Când o să vorbesc şi eu, –
Zise tigrlul de cârpă, – tremură cerul cu Dumnezeu“.

– „Nu mă siliţi, încă nu m-am vărsat“,
Zise paharul de apă, gol şi crăpat.
– „Glasul mi-l voi ridica
Profetic“, zise trâmbiţa de tinichea.
– „Sunt cu zăvor şi cu cheie“,
Zise nasturele care se descheie.
– „Vârful meu fulgeră şi străpunge, –
Zise lancea de mucava, – unde-ajunge“.

Toate aceste obiecte minunate
Uitaseră că sunt imitate.

Har

Îmbrăcați în straie de iască
Sunt gata cartofii să nască.
S-au pregătit o iarnă, de soroc,
Cu cârțițele la un loc,
Cu întunericul, cu coropijnița și râmele,
Și din toate fărâmele
Au rămas grei ca mâțele,
Umflându-li-se țâțele.
Auzi?
Cartofii sunt lehuzi.
Ascultă, harul a trecut prin ei
Virginal, candid și holtei,
Dumnezeiește.
Cel-de-Sus și din veac binevoiește
Să-și scoboare sfintele scule
Până la tubercule,
Și pentru negrul cartofilor cald
Face descântece, ca pentru smarald
Într-o noapte
Li s-au umplut straiele cu lapte
Ca să-și hrănească un pui
În fiecare vârful de cucui.

Vaca lui Dumnezeu

De prin vârful pomilor
A venit o boabă-n zbor
De cafea,
Năclăită în perdea.
Dumnezeu când i-a făcut
Fința din scuiat și lut,
Cu o pensulă de zdreanță
A vopsit-o cu faianță
Și i-a pus ca din greșeală
Două coji cu căptușeală
În spinare.
Ca să zboare,
Și aproape în zadar
Patru puncte, ca de zar.
Se gândea atunci că nu-i
Greu să fie vaca lui.

Ca un nod de broderie
Neagră și cărămizie
Care mișcă și se zbate,
S-a-necat pe jumătate
În nemărginire-albastră
Din fereastră.
Și fiindcă răsar în ață
Stelele de dimineață,
Crede că din zare-adâncă
Luna vine și-o mănâncă.

Și se-așază liniștită
Ca să fie înghițită.

Domnița

Prințesei mici îi pare bine
Că stăpânește țara de albine.
Cetățile dintre răchitele-argintii
Noroadă au cu sutele de mii,
Și mâna-i cât o floare
Cârmuiește dulce zeci de popoare.

Ca să le placă
În in se îmbracă
Și se stropește cu fum
De parfum,
Împresurată de un văzduh de boare
De levănțică și răcoare.

Prințesa mică-i bucuroasă.
Prisaca sună ca murmurul de coasă.
Fagurii sunt grei
În buricele moi ale degetelor ei.
În urzeala miilor de găuri de celule
Așteaptă-ncovoiate larvele minuscule
Să se trezească și să-i zboare
Pe umeri, pe gulere, pe cingătoare.

A venit o solie
De o mie
Să-i cânte la ureche
Ruga bălții veche.
Pâinea ei cu povidlă și unt
O înconjoară zborul trântorului, mărunț.
Pe cafeaua cu lapte
Au tăbărât șaptezeci și șapte,

Și roiurile avide
Se îmbulzesc la felia de cozonac cu stafide.

Zăbavă

Săgetătoarea căutătură
Se mai zărește pe firimitură
Subt canapea și clavecin,
A vulturului de caolin.

Pasărea aspră, de Tărie,
S-a sfărâmat ca o farfurie.
Păcat că din cioburi și spărturi
Nu se pot lipi și face vulturi.

Plângi după bijuteria spartă
Ori fă cum vrei, blăstemă sau iartă.
Dar dând clavecinul și canapeaua-n lături,
Vine noaptea! grăbește-te să mături.

Cântec din fluier

Înima mi-e drumul cu ploile,
Mi-e drumul cu praful și oile,
Drumul sterp dintre copaci,
Mi-e via strâmbă pe haraci,
Mi-e satul cu câinii, mi-e bățătura,
Cenușa din brazde și arătura,
Mi-e cireada care paște pământ,
Mi-e cârdul de ciori din vânt,
Mi-e bivolul sculat din noroi
Cu capul greoi
Și care se uită în golul mare.

În toate inima bate și trăsare,
În pruncul tăvălit de lingoare,
În slăbănoagele lui mădulare,
În stolul de muște
Tăbărâte să-l muște.
N-am iaz curat
De adăpat.
Vitele mele-n pășuni
Rumegă tăciuni și rugăciuni.
Caut izvorul cu undele noi
Și sorb din borș de noroi
Mocirlă și zmârc.

Mi-e inima și-n cocostârc
Și în săgeata-i vânăta din cer,
În fierăstrăul de fier
Al măcăcinilor de pe mormintele pustiei,
În șoarecii de câmp ai stihiei,

În viespe și în tăun.
Cântecul nu e bun,
Cuvântul e oftat,
Brațul trăgănat,
Moleșită aripa.

Mă bate vremea, mă bate ziua, mă bate clipa.

Haide

Dacă ochilor tăi le-ar plăcea
Nevăzutul și neștiutul, ai putea
Veni la mine, parcă,
Și te-ai lăsa primejdiei din barcă.

Și nu te-ai mai gândi la nimic,
Nici la petecul tău de viață mic.
Nămolurile tainelor toate
Zac în mine răsturnate.
Luntrea târâtă de ele
Se lovește de nuferi și stele.

Într-o limbă barbară
Ți-aș spune povești dintr-o țară.
Vorbele, ca o țărână
Din șesurile ei ți le-aș presăra pe mână,
Și-n lacrimi se vor trezi
Apele țării dinspre miazăzi.

Ascultă: râurile-i trec prin mine.
Le auzi tu destul de bine?
Ascultă: grăiește cucuruzul.
Pricepi creșterea lui cu auzul?

Uite-n livadă stupii,
Uite-n vifore lupii,
Uite cerbii,
Uite firul ierbii.
Vezi
Herghelii, stoluri, turme, cirezi?
Toate ale mele sunt și de mine țin,
Tot ce nu-i al meu și e strein.
Din perinile munților, la râul lat,
Dumnezeu și-a așternut pat
Și s-a culcat.

Ora târzie

Stăi, călăreț!
Întoarce-ți calul semeț
Fă un ocol și lasă –
Vecia e mare, deasă.

Ai pierdut-o. Ce-ai făcut?
Tu n-ai ospătat, calul n-a păscut.
Ai căutat Steaua Polară.
Te-a așteptat aci până-aseară.

Bine! Dați fuga. Iute!
Mai aveți câteva minute.
Ați intrat
În lumea numărului pătrat.

Vă e foame, vă e sete,
N-aveți potcoave, nici ghețe.
Dar pâinea s-a mâncat, apa s-a băut...
Ați întârziat un minut.

De când ați plecat
Nu s-a mai secerat,
Cuptoarele s-au stins. Vetrele
Au înghețat ca pietrele.

Apele, oamenii, vitele,
Pâinile, străchinile, cuțitele,
Cu toate lucrurile de aramă și fier
S-au înălțat într-o noapte la cer.

Transfigurare

Cu toate că i-am spus că nu vreau,
Mi-a dat noaptea-n somn să beau
Întuneric, și am băut urna întreagă.
Ce-o fi să fie, o să se aleagă.

Puteam să știu că-n zeama ei suavă
Albastră-alburie, era otravă?
M-am îmbătat? Am murit?
Lăsați-mă să dorm... M-am copilărit.

Cine mai bate, nu sunt acasă,
Cine întreabă, lasă...
Cui mai pot să-i ies în drum
Cu sufletul meu de acum?...

Logodnă

Vrei tu să fii pământul meu
Cu semănături, cu vii, cu heleșteu,
Cu pădure, cu izvoare, cu jivini?

Vacile ne vor aduce ugerii plini
Și vor mugi la poarta noastră
De salcâmi cu floare albastră.

Nevăstuicile se vor juca în ogradă
Cu purceii și cu rațele, grămadă.

Puii de borangic
Vor număra meiul cu bobul mic
Și vor fugări țânțarii.

În fața prispei vor tremura arțarii
Pestriți și va cânta cocoșul.

Vom aduce florile cu coșul.
Din nuiele de răchită
Vom face împreună zestre împletită.

Și din lâna oilor,
Culcușuri pisoilor.

Vrei tu să fii grădina mea,
De iarbă-mare și de catifea?

Mirele

Pășunea mea tu să fii
Cu pășdii.
Eu să fiu boul tău alb și nevinovat
Care te-aș fi păscut și te-aș fi rumegat,
Pe înserate,
Pe copitele îngenunchiate.
În jugul brațelor tale
Aș urca greul cerurilor goale
Și munții lunii până-n pisc.

Am rămâne în lună, pe disc,
Să arăm văile de tibișir,
Să semănăm lămâiță și calomfir.

Culcă-mi-te trândavă pe coarne,
Fă-te jugul meu de carne,
Stăpâna mea, frumoasă ca aurul,
De care tremură taurul.

Îngenunchiere

Tu miroși ca marmura și apa din fântână.
Ai scos din uitare o mână,
Te-ai deșteptat cu genele dese
Peste minunile puțin înțelese.

Vino să te ascund în trestii și papuri
Până-or sosi hainele din cufere și dulapuri,
Pantofii înalți
Cu care-ai să te-ncalți,
Ciorapii de sticlă de mătăasă,
Horbota moale, cămeșile fumurii de acasă.
Măinile mele vor să te-mbrace
În aromate, calde promoroace.

Cu cireșe la cercei
Să mergem la purcei.
Să dăm vitelor tărâțele
Mulgându-le țâțele
În ciubere.
Dă-mi mâna ta fără putere
Cu fânul de-a valma.

Taurul vrea să-ți lingă palma.

Mireasa

Ochii tăi s-au pus pe slove și cuvinte
Ca niște albine albastre, însetate de mirodensiile sfinte,
Și sugând mierea cărții s-au îmbătat cu ea.

Halucinata științei, vino în grădina mea,
Unde busuiocul a crescut ca brazii, și măceșii
Zgârie sâmburii sânelui prin inul cămeșii.

Pământul umblă după tine să te soarbă
Cu vârfuri boante de iarbă oarbă.
Din sângele tău băut și din sudoare
Pot să iasă alte poame și feluri noi de floare.

Vino. Dinainte îți voi desface pelinul și romanița
Pe care le coace arșița.
Cu brațele și pieptul voi despica poiana
Și buruiana.

Voi ridica vițele fragede cu ghimpi de mărăcine
Ca niște omizi lungi, lipite de tine,
Te voi strecura ca dintr-o plasă,
Dând foile și umbra de o parte,
Cum ai făcut și tu în carte,
Mireasă!

După ce te voi fi trecut și apărat
De fiarele mici, de găzele de un carat,
De șarpe, de lanțuri și de metale
Vegetale,
O să mă lași să-ți pui inele de mâini, brățări de picioare
Și alte vestminte, dogorătoare.

Căsnicie

Șopârlele verzi și cenușii, din chiparoși,
Se uită la tine, șopârlă
Albă, cum coși
Pe mal, cu piciorul în gărlă.

Șerpilor casei nu te-au mai văzut,
Oile se opresc, vacile rag.
Și măgarilor încurcați în muște, le-ai căzut
Cu drag.

Trebuie să mergem să cunoască
Târla, cotețele, grajdul, balta,
Cine are să le domnească.
Poftim... Ariciul nostru, până una-alta.

Ghicitoarea

Ghici ghicitoarea mea.
S-a pogorât un păianjen dintr-o stea,
Din Carul Mic, din Carul Mare,
Pe un fir de cânepă lucitoare.

Și nu era păianjen, era păinjeniță.
Avea, ca tine, o guriță
(Mânca-o-ar mama!)

Și părul ca arama,
Ochii ca niște dode
Brumate, negre, ude.

Și a scos niște picioare lungi
Din două pungi
Fluturăști, de mătase,
Nu prea subțiri, nici prea groase,
Cu călcâie
Mirositoare a lămâie.

La șale
Avea două portocale,
Și la sân (ascunde-le!)
Ouăle, rotundele.

Și, să-mi mai aduc aminte
Unde să fi văzut și-un bob de linte...
Nu știu, am uitat,
Cu toate că l-am pupat.

Ghici...
Am împletit ibrișim cu arnici
Și i-am tivit sprincene și gene
Ca să-ngreuieze pleoapele alene.
Ghici (mânca-o-ar tata!)
Cine era fata?

Addenda

Timpuri

Uite-ți trecutul în palmă... Te gândești...
Atâtea povești –
Când le-ai citit,
Fără-nceput, fără sfârșit
Și cu sfârșitul la-nceput?
Seamănă măcar a trecut
Crâmpeiele acestea
Ce par să urzească povestea,
Icoanele șterse, în care umblă
O umbră de umbră?
Ape fără oglindire,
Sfoara pâraielor subțire
Care-ntr-o dără se zbate
Pe păturile otrăvite ale ălbiei uscate?
Nisip, cenușe și lut
Sunt un trecut?

Un talaz se frământă,
Zguduie marea frântă,
Rupe unda și viscolul de alge
Și nu se sparge!

Se îndulcește, alunecă, se strecoară, adoarme,
Fără năvală, fără să se sfarme.
Hultanul a cerut boabe de sânge.
Leagă-i rana, nu i-o strânge,
Și pliscului, când i se deschide,
Dă-i boabe de stafide.

Făclii

Făclii și candelă la rând,
Stinse, aprinse, fumegând.
Catapetesme, bolți iconostase,
Acoperite cu praf de mătase.
Cartea veche singură se răsfoiește,
Învățată de boantele dește
Cu măciulii grele și groase,
Ale schivnicilor, la liturghii și parastase.

De marginea foilor de jos,
Treiburicele închinăciunii s-au ros.
Și au lăsat pe foi
Foițe de piele, mai vechi și mai noi.
Amestecată cu cafeniile rămășițe de moaște,
Slova, de multe ori sfințită, greu se cunoaște.

Noaptea, cotrobăiește la strană și în altar
Un strigoi de ieromonah cărturar
Cu fața și barba săracă
În dulamă de aburi. Și, iacă,
Sunt închiși toți în anii tăi, în trecut!
I-ai trăit? Ți s-a părut?

Bărăganul

Ții firea ta de la pământ.
Dai tuturor cu jurământ
Un petec de brazdă și-o groapă.
După ce le-ai dat pâine și apă
Li le iei înapoi
Și-ți hrănești buruiana țapoasă și pepenii goi
Îndoit,
Cu mângă trăită și suflet dospit.

În sufletul tău sufletele lor,
Ale tuturor,
Se aștern ca rufăria moale
În sertarele goale
Teanc. Năframe, tulpane, barișe
Cu croiala piezișe.

Dintr-o viață, a rămas curată
O batistă pătrată.
Dacă s-o topi și batista, or să rămâie
În dulap, încuiate, miezuri de lămâie,
De pelin, de calomfir, de clematite,
Plămădite.

Când nu mai are timpul nici trup, nici os,
Vântule, îmi cunosc neamurile și strămoșii după miros.

O zi

Ziua de ieri s-a ținut după mine, crezând,
Ca un câine flămând,
Că e legată cu ceva, cu vreo curea,
Cu vreo frânghie, de viața mea –
Și la o răspântie cu statui
S-a întors, văzând că nu-i.

S-a pierdut neputincioasă și pribeagă
După ce vremea întreagă
M-a urmat, pas cu pas, până azi
La amiazi.

Cine și-a pierdut o zi cât o viață,
S-o caute repede. Se înnoptează. Se lasă ceață.

Priveghere

Nu-nchide ochii, nu adormi.
Ceasul e pe-aproape, pe-aci.
Trebuie să treacă.
Poate cam pe la toacă,
Poate cam între vecernii și utrenii,
Cam după amurgul cu mirodennii,
Pe la greieriș,
Când își ivește din papuri, furiș,

Luna creasta.
Cam pe vremea asta.

Ia seama bine.
Ceasul o singură dată vine.
Bagă de seamă.
Nu tăcea dacă auzi că te cheamă.
Spune-i ceasului: – „Ți-am auzit àripa de scrum.
Cată-ți de drum“.

Vezi ușile să-ți fie încuiate,
Ferestrele ferecate
Și poarta de la ogradă.
Că or să vie grămadă
Și sfintele femei,
Care se vor înălța din călcâie căteștrei,
Cu făclii de ceară
Până la geamuri, ca să ceară
Trupul tău adornit.

Strigă: – „Nu-i adevărat! Nu sunt răstignit!
Dovadă palmile și tălpile mele.“

Și pune câinii pe ele.

Sfântule

De câte vremuri ți-l tot ții închis
Nu știu ce ai, viață, vis,
Bine, rău,
În strânsul pumnului tău?

Ții în mână fum, cenușe, foc?
Ți-am descântat-o ca pe un ghioc.
Sfântule,
Pământule.

Nici cântecul, nici ruga n-au descremenit
Zaua de granit.
N-au dezlipit deștele
Nici dălțile, nici cleștele.

Tu ești, oare, Sfinxul din poveste
Care știe ce este și ce nu este,
Dincolo de literă și pravilă,
Negură, namilă?

Umblă omul, vântul și fiarele
Să te râcăie cu ghiarele
Vii.
Nici nu simți, nici nu știi.

Un cântec

Țesând mătasea, în urzeală
Am prins fir, din stea, de beteală.

Țesând cânepa și lâna creață
Am prins câlți și zdrențe de ceață
În fuiorul de in s-a strecurat
Un tighel de sânge-nchegat.
Și dac-am țesut cu timpul clipa
Mi s-a prins în furcă aripa.

Doamne din cer,
Sunt nepriceput ce să cer
Pe borangic, pe dimie și pânză.
Datornicii vor să mi le ia, să le vânză.

Mai am ascunse două covoare
Care nu sunt pentru feluri de picioare
Și niște cămeși, niște fote și niște bete
Care nu sunt nici pentru muieri, nici pentru fete.
Erau pentru trupul nou al Sfintei Mării,
Pentru când va trece câmpul prin bălării.

Le păstrez la mine,
Însă ca pe niște odoare străine.
Le-am muncit
Dar nu le-am iscusit.
Le-am lucrat, nu le-am făcut.
Am fost ca un ostenitor mut
Care-a grăit și nu și-a dat seama:
Eu am prins numai războiul și scama.

Pot eu, Isuse, răbda
Să văd deasupra sfintelor odoare
Crucea ta,
Semn de vânzare?

De dincolo

Și-a răzimat scară
Drept, cu coarnele afară,
Și s-a suit abea
Până la o stea,
Să-și facă loc de căpătâi.

Și ajunse-n ceruri cel dintâi.

Scuturarea frunzelor nu l-a îngropat,
Vântul nu l-a înecat,
Înghețul nu l-a mpietrit,
Întunericul nu l-a înnegrit.

În turllele rămase jos
Clopotele spânzurau de prisos
Cu funiile de pulbere, scufundate
Ca niște feștile arse pe jumătate,
În drojdiile nopții uleioase.

Steaua tocmai scăpărase.

Slova se isprăvise
În mucegaiul poruncilor scrise.

Timpul otrăvit, răzimat de morminte,
Nu-și mai aducea aminte.
Se târau pe pământ sufletele, cenușile.
La biserici, la case, la toate ușile
Se chinuia să moară, de șapte
Noți, un copil călcat de noapte.

Înviere

De când mi-ai pus capul pe genunchi, mi-e bine.
Nu știam că mă voi vindeca de mine cu tine.
Vorbele, gândurile, împletirile crezusem că-mi ajung.
Nu știam. Au zvâcnit umerii, au crescut brațele:
fusesem ciung.
Mi-am simțit coapsele, gleznele, spinarea tari ca un luptător.
M-am vindecat și m-am născut, sărutându-ți talpa
unui picior.

Fusesem slăbănog, fusesem orb, răătăcit
Între uragane, miazănoapte și răsărit.

Mâna îți atârnă-n nisip și pietriș,
Linsă de valul curmeziș
Care vine-mblânzit să-ți pupe unghiile, inelele și-o brățară
Și îți aduce daruri dintr-altă țară,
Zale rupte, firimituri de coifuri și de scuturi,
O poală de odăjdii argintii și fluturi.

Pentru leacurile din măceșii sânului tău
Am înfruntat mânia lui Dumnezeu.
Vezi? Corabia din zare plutește lin, plecată pe sfert,

Plumbuită ca într-un nămol de cositor fiert.
Merge marea, merge cerul împovărat de stele.

Numai corabia și noi ne-am oprit între ele.

Logodnă

Pe câmpul palid, în sulfină,
Vitele pasc și rumegă lumină.

Ramurile, poamele
Fac mierea, smirna și toate aroamele.

Și călușeii cercului cu zodii,
Curcubeie de jivine și jigodii.

Auzi? Oglinzi și argintări, și-n ape
Stă scufundat un clavecin cu două clape.

Zări de zmaț, văzduh de ceramică,
Streașini, un cuib de rândunică.
Sprintenul aer miroase
A răchită tânără și a mătase.

Pământul dă din el
Tidve, izmă, mușetel,
Boance, piersice, struguri.

Rânduri de pluguri,
Cocorii taie brazdă stearpă și ară
Nămolul Țărilor de ceară.

Vin turmele, capre, mioarce...

Stăi! Nu te-ntoarce.
Coapsa ta sucită stă așa de bine,
Caldă, lângă mine!

Ai vrea să-nceapă noaptea? Vrei?
Strânge-mi încet un deget, două, trei,
Neputincioase, somnoroase, putrede, slute,
Pe adormite, pe tăcute.

Mărțișoare

(1936)

Nu am...

Nu am nici pietre, nici metale
Pentru suavele tale
Diafane frumuseți,
Adunate din sute de firimituri de vieți,
Din floare, din rouă, din pasăre,
Ca niște mărgele de mei, de porumb și de mazăre
Cu acul și firul.
Gândul meu ca trandafirul
S-a întristat.
Am uitat
Să culeg și să opresc
O strachină din argintul ceresc.
Mi-l așternuse luna pe masa cu scule
Și puteam să fac giuvaiere destule...

Trezește-te, haide, din somn și din puf.
Gâdilată-n ochi de un zulf
În care bate soarele.

Fiindcă vreau să ți le citesc mărtisoarele...

Să vedem...

Să vedem, ar putea graiurile mele
Să-ți vie ca niște inele,
Ca niște brățări, ca niște cercei?
Încearcă-le. Uite o dată unul, o dată cinci, o dată trei,
Părechi și despărechiate,
Sau odată pe toate.

Le-am suflat cu smălțuri de zile, de ore și de secunde
Și le-am făcut rotunde:
Cristale ca piatra acră și ca sarea de lămâie,
Neputându-le face tămâie
Și scârbit de diamante limpezi și lucii.
Uite, de pildă, unul în chipul crucii,
Ar pune un semn turbure de lumină
Subt bărbia ta de fată creștină.
Altul își agață de ață
Gogoloiul de ceață.

Să vedem, din atâta sărăcie,
Să vedem, nu se știe,
Ce ți-ar veni mai bine,
Lucrurile goale, lucrurile pline,
Grele sau ușoare?
Căci toate sunt măștișoare.

Frageda

Nu îi fie de deochi,
Ce frumoasă-i fără ochi!
Tivul pleoapelor se coase-n
Ferfenițe de mătase.
De când s-a uitat în stele
I s-a prins bezna de ele.
Dintr-un lunecuş cu pana
I s-a-ncondeiat sprinceana.
E tot pana care scrie
Fluturii din pădădie.
A luat gura ei tipar
Parcă de la nenufar:
Ce i-a spus visul ascuns,
De-a şoptit şi i-a răspuns?
Nu ş'cu cine seamănă
Că îi pare geamănă:
O să mă silesc să caut
A ghici pe nai şi flaut.

Între perine şi pături
Mâna-i stă pe-aci, pe-alături.

Pune-i degetare
Câte-o sărutare.
Umblă-ncet, ia-i mâna-ncet,
Mută-i-o încet,
Să nu se deştepte...
Şi-n cuprinsul palmii drepte,
De zântâi de marte,
Pune-i mărtişor o carte.

Cuvinte stricate

Toate
Cuvintele mele sunt întortochiate
Și s-au îmbătat.
Le vezi? Au căzut, s-au sculat.
Au vrut să alerge și să joace,
Dar beția le-a prăvălit încoace.
Nu mai știu ce spun și îs
Bolnave de răs.

S-au stricat cuvintele mele!
Umblă prin mocirle cu stele
De cositor
După un mărtișor,
Și-ar voi să culeagă roade
Fâstâcite și neroade
Din sălcii nici verzi.

Cuvintele să nu mi le mai dezmierzi,
Să nu le mai spuie agale
Buzele tale,
Să nu le mai cânte cumva
Vocea ta
Și pe cobză deștele.

Hulește-le!

Nu e

În cutia de sidef și aloi
Au venit podoabe noi,
Lăcuste, păianjeni, brotăcei.
Nu te speria de ei.
I-am încremenit în stihuri blajine,
Ca să te gătească pe tine,
Stăpână.
Șopârla-i pentru glezna de la mână,
Iar șarpele pentru grumaz,
Fetișcană de atlas –
Și pentru șoldul dumitale, de vioară,
Domnișoară.

Te rog a mă ierta
Dacă-ți zic și tu și dumneata
Și dacă din cuviință și de frică
Mintea mi se face peltică
Și uitucă mi se face.

Chihlimbarul ăsta-i o răgace.
Matostatul e un cărăbuș
Prins acuș.

E adevărat? Nu-i adevărat!
Gângăniile au cam întârziat,
Și cutia de lemn de aloi
S-a întors din drum înapoi,
Pe spinarea furnicilor
În hamul și hățul panglicilor.

Bună-dimineța, duduie!
Uite-l mărțișorul: nu e.

Din Hore
(1939)

Iarba trează

Cu urechea la pământ
Lunecând l-ascult prin foi
Lungi, de cârji de popușoi,
Graiul apelor din vânt.

I-aud undele-așternute
Giulгии moi, ca de hârtie,
Șoapta cum îi întârzie
Sufletul să i se mute.

Sculele mele cântate
Le-aș zvârli vârtej în foc.
Vreau un singur pai, în loc
De unelte-ncrucișate.

Dintr-o strună de o sfoară
Voi să mă căznesc să scot
Geamătul și-aleanul tot,
Pâcla grea și ceața rară.

Treceți toate pe o coardă,
Iarbă trează, floare moartă.

Buruiană, nu știu care

Buruiană, nu știu care
Ți-i porecla de născare
Și nici nu vreau să ți-o știu.
Știu că ești pământul viu
Și că, orișicum, tu crești
Făr-a ști cum te numești.
În fieștecare sat
Fetele te-au botezat.
În fiecare urzică
A pus Domnul o mărgică
Și-a croit tulpini și floare
După soiuri de tipare
Cu osârdnică migală,
Să nu stea țărâna goală.

De folos ori nefolos,
El vrea-ntâi lucru frumos.
Dintr-o îngustime-a ștofii
A scos crinii și cartofii.

Cu același fir de ață
Țese, prinde și agață,
Și la fel, cu-aceeași râvnă
Că scoți floare, că dai țâfnă.

Omul însă, căpcăun,
Vrea frumos numai ce-i bun,
Împărțind, pe câte toate
Sunt, în feluri de bucate,
Judecata i-o dă gura
Și-i dă lingura măsura.

Nu-i frumos la el ceva
Care nu se poate bea,
Și nimic bun și curat
Nu-i, ce nu e de mâncat.

Buruieni cu fir aprins,
Nu vă caut după lins,
Spicul nu-l aleg cu must
Și nici ghimpii după gust.

Colind

Doamne, vreau să-ți mulțumesc...
Dar în graiul omenesc
Slova vorbelor tocită,
Vorba slovei prihănită,
Înțelesul otrăvit
Le-a mușcat și-mbolnăvit.

Un strigoi
Pune-n negreală noroi.
Pravila de baștină
S-a pierdut în mlaștină.
Ochii mici ai literii
Sticlesc ca ai viperii.

Voie dă-mi să spânzur graiul
Și să-ți mulțumesc cu naiul.
Cântecul care mă doare

Frate-i cu tăcerea mare.
Cu îngerii, cu lăstunii
Și cu șoapta rugăciunii.

Noaptea îți înșiră albe
Fire de beteală, salbe,
Fluturi și mărgăritare,
Mulțumește, lăutare,
Bunului tău împărat,
Și să-i cânti îngenunchiat.

Crucea veche

Crucea veche de la drum
Este cum s-a pomenit,
Cu Hristos cel răstignit,
Zugrăvit cu terci de fum.

Turmele și carele,
Vremea, vântul trec și pier.
Ea stă singură la cer,
Cu Acela Carele...

Lemnul i se tot dăvângă,
Zugrăveala se mănâncă,
Trupul se cunoaște încă,
Povârnit pe mâna stângă.

Toamna, grija nu știu cui
Mai bătea câte un cui,

Și c-un deget sau cu două
Da cu albăstreală nouă.

Moștenire

I-a luat moșului din gură
Luleaua, pe arătură,
Cu scuiatul de mohârcă.
Și-a luat și pe moș în cârcă.

Moșul, nedeprins cu somnul,
Adormise întru Domnul.

Și ziua namiaza mare,
Cu unchiașul în spinare,
A-nvățat să cânte-așa,
Din scuiat și din lulea.

Erai, taicule, plugar,
Dar psalt bun și lăutar.

Zicu-ți și eu o cântare
De alean și întristare.
Urcă-n Slăvi, într-o stihie.
Scripca, taică, ți-este vie.

Ghiersul meu nemaicântat
Încâlcitu-i și uitat.

De te va trezi urcuşul,
Dă-i băiatului arcuşul,
Alăuta şi luleaua...

Ceru-i palid ca laleaua.

Om de pământ

Clădită-ncet cu dalta şi mistria,
Zidirea lui atinge-n cruci Tăria,
Pleşuve piscuri, zvelte, drepte, rupte:
Sorocul împlinit al unei lupte.
Meşteşugarul trist a biruit.

Scoboară bârnele neodihnit
Şi, desfăcute mâinile de scule,
Şi le-mpreună: două-au fost destule –
Şi se măsoară-n ce-a făcut. Răsplata
Este că-şi vede lucrul năzuinţii gata.
Moşia străjuită de statui
E doară sporul frământării lui.

Nu se ghicise până-n ziua şaptea
Ce desluşeşte ochiul pe-ntunerice noaptea.
Putea să fie piscul mai frumos,
Dacă te uiţi în sus, de jos,
De-abia la vârf ce scoabe cu talpa pot să-l lege
Mai trainic, ziditorul înţelege.
La trudă, zi şi noapte, două vieţi,
Afli ce ştii, şi ce-ai ştiut înveţi.

Meșteșugarul, tată, e pământul.
I-ai auzit tu geamătul, cuvântul?
Ți-a spus ce vrea și ce și-a pus de gând?
Că este greu, că-i prea târziu sau prea curând
Să scapere țărâna vulvori și jar de vatră?
S-a plâns că vântul gol îl chiuie și-l latră?

Că duhurile rele, a ocară,
Mânjesc catapeteasma cu aripa murdară?
Că-i îmbălează varul și-i vâără viermi în grindă?
Că neputând să-l spurce, îl spurcă în oglindă?
S-a plâns de carne, când a fost strivit
În râpa lespezilor de granit?
Când l-a călcat, mânat pieziș de slugi,
Călcâiul temeliei, de colț, pe tăvălugi?

Pământul nu se plânge. Lui nimic
Nu-i de ajuns de mare ca să nu-i fie mic.
Crâncen la cuget și la faptă,
El se-ncleștează-n el și rabdă.

La miazănoapte și la zi-amiază,
Munții treziți la veghe stau de pază,
Și îmbulzita coifurilor gloată
Nu are-n strungă loc să treacă toată.
Dintre cetăți de plumb și de omăt
Purcede înainte și-ndărăt,
Se dezmořesc din stâncile oprite
Zvonuri de lănci, murmure de copite.

În peșteri și firizi, nerăbdătoare,
Bat hergheliile copita de zăvoare,
La trecători, în marea sihăstrie,
Un uriaș se scoală, cu zaua argintie,

Cu fruntea-n cer, cu scut la cingătoare,
Scrutând în șea ținutul și liniștea, călare.
Din neamul vechi al Crailor Carpați,
Născuți din piatră maică,
Sunt teferi zece gemeni, alăptați
La ugerii sălbateci de zimbroaică.

Uite-l sfios, ursuz și mut,
Smerit ca la-nceput,
Destoinic însă și a doua oară
Să mai ridice un hotar de țară.
Neștiutor de sine și de tot,
Frânt pe genunchi ori opintit în cot.
Îl mângâie de viață și de moarte
Rotirea-n bolți a șoimilor, departe,
În rotogoale, prinși în curcubeie.

Și, dimineăta, proaspăta scânteie
O ia din pâlnii de zorea
Și-i scrie Domnului cu ea.

A venit

De zeci de vieți îl cheamă
Pe cel fără vârstă, fără țarm, fără vamă,
Din singurătate.

Are să vie vântul, poate,
Cu sulurile desfășurate.

Poate o umbră albă
Cu luna în salbă.
Poate veni pasărea înstelată
Cu aripa tăiată,
Acvilă, drumeață
Prin țărână și ceață.
Poate vântul mării, pribeag pe talaz.

Nu venise până la amiaz' .
N-a venit nici până la toacă.
Strigătul în pustiu începuse să tacă.
Păianjenii, preoți și arhierei,
Puricând odăjdiile de scânteii,
În arcul streășinii de la cerdac,
Le cârpeau cu ață și ac.

Într-un plop cu turla subțire
Corbii-și alegeau mănăstire.
Mișunau omizile-n albiu uscate
De ape adevărate.
Luna spartă
Căzuse-ntr-o scorbură moartă,
Ca un urcior de lut.

Când a venit? Când a trecut?

Nu era vânt,
Nici pasăre, nici de cer, nici de pământ,
Nici om, nici vis.
Era ca un lucru scris,
Făptură de șoaptă și scamă,
Se urzește, se destramă.
Ca o licărire de icoană.
Avea inel, cu o broboană

Ca o măceașă, privirea amară
De căprioară.
Zâmbetul întristat.

L-ai așteptat.
Ai adormit.
A venit.
A plecat.

Denie

Seara stau cu Dumnezeu
De vorbă-n pridvorul meu.
El e coala, peste drum,
În altarul lui de fum,
Aprinzând între hotare
Mucuri mici de lumânare.
Din cerdacul meu la el
E un zbor de porumbiel.
Îmi trimite danie
Câte o gânganie,
Paianjini pe sanie
Sau pe o metanie,
Atârnați de-o sfoară, groasă
Cât o umbră de mătăasă.
Și se leagă de pridvoare
Mirodenii dulci de floare,
Ca o punte de poteci
Pentru fluturii-n scurteici.

Pe drumul de el ales
Graiul n-are înțeles.
Mai mult spune cucuruzul
Decât gura și auzul.
Domnul tace.
Glasul nu-și trimite-ncoace.
Domnul face.

Luna s-a

Luna s-a suit în zare
Din pământ, cât o căldare,
Și pe cât se tot ridică
Moara-n râu se face mică.

La iazul de platină
Cumpăna se clatină.
Și cred că-i un meșteșug
Luna prinsă de belciug.

Cobilița-n cer se urcă,
Sprijinită-n crac de furcă,
Pe când moara, strânsă glugă,
Ține loc de buturugă.

Dacica

Mă uit la tine, șubred vas de lut.
Trei mii de ani ai încăput.
Veci de vecii, pe care le înfrunți,
S-au adunat în golul tău, mărunți,
Și fiecare vârstă din vecie,
Lăsând un fir de praf drept mărturie,
L-a pus tihnit în ciobul păstrător.
Clipa trăiește, veacurile mor.

Tu, plin de taine și știrbit în gură,
Ai stat ascuns adânc în arătură.
Nici oasele nu i s-au pomenit
Ale aceluia ce-n zmaț te-a-ncremenit
Și, frământând, ți-a dat obârșii noi.
N-a mai rămas măcar din el gunoi,
Tot un pământ, la fel de bun, la fel de prost:
Tu ești aci. El parcă nici n-a fost.

Dar înmuiată-n sânge și sudoare,
Unghia lui ți-a pus un zbenghi de floare
Și, ocolindu-ți coapsa cu subțire
Chenar, i-a dat noroiului simțire.

Tu poți să fii, el poate să nu fie,
Zgâriitura-i teafără și vie.
Nu ești al singurului Dumnezeu,
Ca luna, ca o stea, ca o pustie,
Ești și al semenului meu.
Brăul tău viu, când mâinile-au murit,
Dă biruință gingașului pipăit.

Olarul, drept pe palma lui te-a pus
Și-ai scos răspuns, la deget, în auz.
Fragedul sunet, dulce, lin,
E-ntreg și nou ca la-nceput, și plin.

Urciorule de vis și de pământ,
El ți-a dat glas. Eu îți voi da cuvânt.

Hore de copii

Abece

A vrut Dumnezeu să scrie
Și nici nu era hârtie.
N-avea nici un fel de scule
Și nici litere destule.
C-un crâmpei de alfabet
Mergea scrisul foarte-ncet.

N-aș vrea nici atât să-l supăr
Cât piperul de ienupăr,
Dar o să vă spui ceva:
Nici carte nu prea știa.
Orișice învățăcel
Știa mult mai mult ca el.
El, care făcuse toate,
Nu avea certificate.
Cătu-i Dumnezeu de mare
N-avea trei clase primare.
La citit se-mpiedică,
Nu știe-aritmetică.

Știe-atât: numai să facă,
Ia oleacă, pune-oleacă.

Face oameni și luminează
Din puțin scuipat cu tină,
Și dintr-un aluat mai lung
Scoate luna ca din strung.

Papagalul și păuna
Și-au smuls pana, câte una,
Ca să-i facă pinsulă
Domnului din insulă,
Coliba de pe pământ
A Celui Înalt și Sfânt
Find clădită de pești meșteri
Între talaze și peșteri.

El a luat mai bine-o pană
De la țarca năzdrăvană
Și-ascuțindu-și-o-ntre dește,
Despicând-o școlărește,
Și-a făcut condei, în stare
A scri și pe piatră tare.

A-ntins cerul ca o coală
În toată Tăria goală.
Însă pana nu scria.
A luat atunci o nuia
Și a însemnat cu ea,
Cu argint, stea lângă stea.
Și ca să vadă pe schele,
A făcut și cruci de stele.

Ce-a scris noaptea s-a zvântat,
Apoi, pân' la scăpătat,
Cu sugătoare de soare –
Și ziua și pe-nserare

A citit și tot a șters,
Câte-o vorbă, câte-un vers,
Și câte o dată, fată,
Toată foaia, cartea toată,
Fincă Dumnezeu ce-a vrut
P-ormă nu i-a mai plăcut.
Că din scrisele prea drese
Nici lucru prea bun nu iese.

Cât a scris el cerul tot,
Să spui drept, a ști nu pot.
Învățați cu cărțulie
Cred c-aproape o vecie.
Pe cât mintea îl ajută
Melcul crede că o sută
De vecii întregi și pline.
Melcul știe, cred, mai bine.
Însă cerul, în sfârșit,
E de-atuncea tipărit.

Hora lui Esop

La oraș, pentru-animale,
E-un mitoc de haimanale.

Toată lumea are loc
În asemenea mitoc.

Păsări, fiare, dobitoace,
Cu cojoc, fără cojoace.

Pițigoiul, cucul, stârcul
Vin să vadă cum e târgul.

Vulpea e cu-nsărcinare.
Cioara vine de plimbare.

Oaia știe cum e cașul:
Nu știa cum e orașul.

Obicei de mânăstire:
Pe trei zile învoire.

O cumătră și-o mătușe
Stau cu mătura la ușe.

Și-s deschise ușile
Cui vine de-a bușile.

Pentru șoareci și pisici
Sunt tăiate praguri mici.

Jivina cu lunecuș
Are osebit culcuș.

Pentru dăsagi și măgari
Ușile-s, firește, mari,
Căptușite sus cu vată,
La ureche să nu-i bată.

Ieslea, și ea, s-ar putea
Să fie de catifea
Nu știu, nu e treaba mea.
Însă știu că-n turn, la han,
Cântă bivolul bălan.

E un ghiers puțin mai tare
Decât de privighetoare,
Însă, vezi, de-aceea-i dat
Răgetul: pentru cântat.

Horă de hâtru

Mi-aprinsei și eu o vatră
Într-o scorbură de piatră.
Moș Pârtaș îmi dă târcoale
Cu o găleată cu bale.

De ce jarul meu sticlește
Dacă vatra lui mocnește?
Vetrele ni-s peste drum:
Eu fac jar, el scoate fum.

Nu mai are tinerețe
Moșul ca să mai învețe
Că-n văpaia vetrei mele
Am pus o poală cu stele
Și c-am luat pentru dogoare
Cocă, pe cârlig, din soare.
Nu vrea-nvăț de nici un fel
De la mai meșter ca el.

Nicovala de-o aude,
Moșu-ncepe să asude.
Galben, verde și dușman
Dă cu ochii de ciocan.

O scânteie sare-ncoace:
Se mânie de ce-i place
Și scuișând s-o stingă, ăa
Fuge și se face stea.
Și-i trec nădușelile
Toate căptușelile.

A venit cerbul domnesc
La mine să-l potcovesc.
Opt potcoave mici, de aur,
Ciocănite-au fost de faur.

Am bătut colți pădureți
La turmele de mistreți.
Lupii mi-au cerut măsele,
Zimbrii – frunți cu coarne grele.
A venit și Făt-Frumos,
Buzdugan să-i fac mai gros,
Și Ileana, doi cârcei
De argint să-i fac. Cercei.
Și prin fierăria noastră
Trecu și luna albastră.

Hâtrule, nu e nici un
Mijloc să te mai îmbun?
Taica ți-ar drege și ție
Vreo chivără, vreo tichie,
Când ai vrea în arătare
Să ieși mândru și călare.

Horă de băieți

Într-o țară care-a fost
Era mare cel mai prost.
 Bi-ba, ba-ba
 Li-ba, la-ba.
Țara unde-i bun tutunul
Avea proști unul și unul.
 Bi-bo, bo-bi
 Ri-bo, ro-bi.
Cine-oleacă-avea de cap
Și-l punea după dulap.
 Hu-hu, bu-hu
 Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.
 I-ha, ba-ha
 Ba-ha, i-ha.
Umblau solii prin norod
C-un carâmb și-un calapod.
 Lu-la, la-lu
 Vi-va, va-lu.
Și cinstirea ți se da
După talpă și pingea.
 Da-du, du-da
 Ga-gu, gu-da.
Dar deșteptii fiind prea mulți,
Au rămas pe drept desculți.
 I-ha, pa-pa
 Pa-pa, i-ha.
Am o minte, vai de mine,

Și mă face de rușine.
Cio-ca, bo-ca
Bo-ca, cio-ca.
Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proși pe cei mai proști?
Zu-ri, zu-ra
Zu-ra, zu-ri.
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
Pa-vu, ga-vu
La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
Tra-la, la-la
La-la, la-la.

Horă în grădină

Între flori de chiparoasă
Doarme. Cine doarme dus,
Răsturnat cu ceafa-n sus,
Vânăță și unsuroasă?

De subt foi, unde-i culcat,
Capul singur i se vede.
Somnorosul din livede
A vorbit. Poate-a visat.

N-are fir în cap, de chel,
Și, găsi-l-ar strechile,
I-au căzut urechile.
Du-te, zgâlțâie-l nițel.

Domnule, nu ș'cine ești,
Dar te bate vântu-n pat
Și parcă te-ai și umflat.
Pune fesul, că răcești.

Dă-i mai bine-un bobârnac.
N-ai văzut că e dovleac?

Horă-n bățătură

Într-o magazie goală
Am deschis și noi o școală.
Mai cu seamă fetele,
Bercile, boghetele,
Sunt silite să învețe
Înșirate sus pe bețe.
Am primit la-nvățătură
Tot ce-a fost mai bun de gură.
Găinile și cocoșii
Ne-au trimis gălăgioșii.
Bibilica s-a-nvățat,
Cred că nu m-am înșelat,
Atât să zică: „păcat“.
Și s-a dus pe drumul scurt

Zicând că știe prea mult.
Mâța vru să fie moașe,
Dar se lasă păgubașe.
Din clasa-ntâia primară
A fost broasca dată-afară.
La purtare și Grivei
Are tot unu și trei.
Gâsca mestică sacâș
Și rața moare de răs.
Curcanul, umflat în pene,
Scoate moțul din sprincene:
Cântă-n poartă caterinca.

Directoare: Baba Tinca.

Din Alte cuvinte potrivite
(1940)

Epigraf

Stihuri, zburăți acum din mâna mea
Și șchiopătați în aerul cu floare,
Ca pasărilor mici de catifea
Ce-ncep în mai să-nvețe și să zboare.

Stihuri, acum, porniți, vă scuturați,
Ca frunzele-aurite, pentru moarte.
Pustnicii tineri, triști și delicați,
Păstra-vă-vor într-un sicriu de carte.

Stihuri de suflet, dintre spini culese,
Îndurerate-n spic și-n rădăcini,
Pătrundeți, înțelese și neînțelese,
În suflete de prieteni și străini.

Și semănați, ca noaptea ce vă naște,
Sfială și-ndoieli unde-ți cădea,
Căci Cel-ce-știe, însă nu cunoaște,
Varsă-ntuneric alb cu mâna mea.

Suiș

Tu ești asemeni celui care
Te-a frământat, te-a căutat și născocit,
Și semn izbit în tine-a-ncremenit
De sabie biruitoare.

Aceluia ce-atinge neatins noroiul
Și poate duce drum și peste cer,
Printre aramă, cremene și fier:
Giganticul, molatecul, vioiul.

El năzuiește-n lespede schimbare,
Singurătăți, de sus, de stalactit,
Din veac cu toate fiind nepotrivit
Și aripile strânse fiindu-i călătoare.

Tu știi tăcea când este de tăcere
Și-n toată ora-nalți câte un turn
Arhanghelului mare taciturn,
Neliniștit de greaua lui putere.

Știi suferi, iubi și mângâia,
Îndepărtat de oameni și de tine,
Dar bucurii, tânjire și suspine
Nu aburesc oțelul și sticlirea ta.

Creion

Luna umblă printre case
Îmbrăcată-n ceață fină.
Ornicele bat la șase.
Fiecare-i lună plină.

Noi ne ducem printre luni,
Filosofi și domnișoare,
Culegând prin foi de pruni
Stele albe, mărtișoare.

Îmbătându-se cu ochii
Își întoarse capul, una,
Sprintenă prin faldul rochii.
Și atunci bătu și luna.

Psalm

Ca să te-ating, târâș pe rădăcină,
De zeci de ori am dat câte-o tulpină,
În câmp, în dâmb, în râpi și-n pisc,
Viu când mă urc, și trist când iar mă isc.

Am fost un pai și am răzbit în munte,
Molift înalt și mândru că pui punte
Pe creștete, din lume către veac,
Și-am ascultat bătaia-i de tictac.

Hrănit cu piatră și-adăpat cu vânt,
De-a fi-n vecii o streajă mă-nspăimânt.
Mi-e foame de nisip și lut
Și dor de apele din care n-am băut.

M-aș umili acum și m-aș ruga:
Întoarce-mă, de sus, din calea mea.
Mută-mi din ceață mâna ce-au strivit-o munții
Și, adunată, du-mi-o-n dreptul frunții.

Toamnă de suflet

Zilele albe, iată, au început să plece,
Ca niște bărci tăcute, pornind fără lopeți.
În țărnm se face seară, și steaua-n cerul rece
Păzește cripta nopții cu candeli și peceți.

În șirul vieții noastre întreg, se face seară,
O seară fără sunet, nici vânt, nici amintiri.
Ieri a plecat o barcă, azi alte bărci plecară,
Convoi de goluri strâmpte pe undele subțiri.

De-ar răsună în lume măcar un glas de goarnă!
De s-ar clăti pe lume un singur larg talaz!
Nu. Nemișcată-n margini, lumina se răstoarnă
Și, ca să cânte, streaja de sus și-a luat răgaz.

De-aș fi un stei de peșteri, cioplit cu dalta-n lung,
Aș sta s-aștept cu tihnă, culcat pe-o muche dreaptă,
Cele din urmă mute vecii să le ajung,
Cu templul în spinare, cărui slujesc de treaptă.

Din Șapte cântece cu gura-nchisă
(1940)

Mai mult pământ

Duc pământ pe tălpi
Cât cuprinde pământul.
Mi-am făcut opinci din șesuri,
Corăbii din talaze
Și aripi din vânturi.
Mai multe ape clocotesc în mine
Decât în matca mării,
Mai multe stele au sclipit,
Văzduh mai mult a fugit,
Umbră mai multă a trecut
Prin pasurile sufletului
Decât printre piscuri.

Drumețul înghețat pe creste
A fost adus pe targă.
Încălzește-i mâinile, maică,
La icoane,
Luminează-l cu candela.
E bine în chilia ta,
E bine în sufletul tău.

Dă-i puținică miere și-o prescură,
Ține-l o sută de ani ascuns,
S-asculte, noaptea,
Lângă mâinile tale-mbătrânite,
Toaca blândă de utrenii.

Tot o sarică

Tot o sarică mă-ncape,
Gros și slab, mare și mic.
Făcându-se pentru mine pitic,
M-a bătut pe umeri Dumnezeu
Cu mâna lui femeiască.
Tu ești? m-a întrebat; te cunosc.
Nu am știut răspunde.
Eu eram? eu nu eram?
Cum putea să mă cunoască?
Mă cunoști, Doamne, din vie,
Din lume, din farmece, din schit?

O să-mi spuie altă dată, Dumnezeu,
În ceasurile mici din amurg,
Când vom vorbi în patru ochi.

Dar când voi pleca într-acolo
Pot să iau cu mine
O carte groasă
Și câinele de-acasă?

Dormi?

Dormi, sufletul meu? te-ai culcat?
Plouă și singur mi s-a urât.
Vreau să nu te supăr.
Te-am văzut citind la lampă
Și n-am băgat de seamă
Când ai închis oblonul din grădină,
Tărcat cu dungi egale de lumină.

Am bătut încet în fereastră
Și iar am bătut, mai tare,
Și am intrat în încăperea ta.
Curată rânduială!
Cartea sta deschisă la pagina albă:
Toate paginile cărții erau albe.
Ce citeai tu într-o carte fără slove?

Patul era nedesfăcut.
Cearșaful nou, perina proaspătă.
Unde ai plecat?
Unde umbli noaptea singuratec?
Încălțăminteă ți-este neatinsă.
Nu e gunoi la tine.
Te-mbraci cu cămașă de piatră
Și te încingi cu funie de-argint.
Tu n-ai nici sudoare,
Nici praf, nici scuipat.

Un ac îmi înglodește inima străpunsă,
Medicule fără de prihană.
Sau e un cui de la Crucificat

Sau un ghimpe din cununa lui.
Vindecă-mă, suflete.
Vin-acasă, suflete.
Adu leacuri, suflete.

Din Abecedar (1940)

Iarna blajină

Iarna blajină

A intrat în voi, întâi, ca o lumină
Preacinstită, pomule,
Preagingașe, omule.

A rămas de astă-vară
Luna-n crengile de ceară.
Pomule mic,
Ce torci tu, borangic?

Buruienile sunt îmbrăcate
Și încălțate
Cu târlici
De panglici.

În streășinele mele
Vrăbiile au adus perini și saltele.
Pisica bătrână
Și-a pus ciorapii de lână,
Și torcând pe neștiute
Din carâmbi și căpute

S-a-mbrăcat cu tricou
Cenușiu și nou.

Toată lumea se joacă
De-a un fir de promoroacă,
De-a țandăra, de-a cremenea,
Vrând să fie-asemenea.

Floarea nu mai vrea să dea
Și s-a făcut nuia.
Apa face minuni
Și soiuri de minciuni.
La jgheaburi, burlane și ciuturi:
Vergele, mărgele și ciucuri.
Melcul urduros
S-a făcut somnuros:
Dintr-un fel de pământel,
Pe care-l știe numai el,
Și cu un fel de meșteșug,
Și-a făcut un fel de belciug
Sfredelit, găurit, învârtit –
Și s-a zidit
Pe un an
Într-un fel de pantof, dintr-un fel de porțelan.

Toate taie, toate-nțeapă,
Din văzduh și apă,
Și presărat cu ghimpi mici
Pământul se ghemuie ca un arici.

Pe o piatră

Pe o piatră, subt un pom,
Îmbuca pâine un om,
Și din pom un titirez
Cerea fărâme de miez.
Acum, după-nvățătură,
Vine și le ia din gură.

Titirez ori vrabie
Zboară către albie,
Unde maica spală rufe.
Ar avea și el o scufe
Și-o batistă de clătit,
Care s-au cam murdărit.

Vrăbioiule vecine,
Rogu-te treci pe la mine.
Stai de-un an la noi în casă
Și de chirie nu-ți pasă.
Mă tot ții într-o minciună
Și n-ai dat măcar arvună.

Vrabia cum să plătească
La casă gospodărească?
Ea n-are în buzunar
Două parale măcar.
Toată lumea doar o știe
Că nu plătește chirie
Și stă-n pod pe datorie.

Unui prieten mic

Cuțul negru peste tot
Trece vama gânditor,
Cu urechile pe bot.
Cuțul este călător.

Să cutez ceva să-i spun?
Nu știu ce are să creadă.
Trebuie să fie bun:
A dat nițeluș din coadă.

Însă fîncă e pe jos,
S-a uitat, nu s-a oprit.
E frumos, dar ce folos
Dacă-i așa de grăbit?

Cine-o fi găsit cu cale,
Pe-nserate, de i-a scris,
Pe adresa dumisale,
Să poftească la Paris?

1906, Versailles

Alfabetul

Cine vine mândru și călare
Și nici cal măcar nu are?
(M)

Urechile au crescut
Pe măgarul nevăzut.
(V)

Ce borțos și ce fudul
Și niciodată sătul!
(B)

O să-ți fac o întrebare:
Cine-i gol, rotund și mare?
(O)

Ca să-i rămâie peltică
I-a rămas limba mai mică.
(F)

Mi-a venit de la părinți
Un pieptene cu trei dinți.
(E)

Are la buză un glonț
Sau un păr cu scârlionț.
(G)

Fuge după coadă
Și n-o poate prinde.
(C)

Cine seamănă din voi
C-un cățel de usturoi?
(D)

Deșelat răscăărat,
Spune, cum te-am botezat?
(H)

Îi atârnă, de căldură,
Până-n praf limba din gură.
(R)

Râma o literă știe
Și numai pe ea o scrie.
(S)

Ați văzut cumva să stea
Bățul drept, fără proptea?
(I)

Cobilița din spinare
Îi stă-n cap și nici nu-l doare.
(T)

Vine șchiop, dar umblă bine:
Așa șchiop nu-i orișicine.
(N)

3 s-a-ntors de-a-ndoasele
Să-și numere oasele.
(E)

Ca să nu-i rămâie goală
Inima, i-am pus pedală.
(Q)

Cine-i chior și cine are
Ochiul lui între picioare?

(A)

***Din* Una sută una poeme
(1947)**

Inscripția cărții

Neavând de lucru-n câmp,
Nici în luncă, nici în dâmb,
Că muriseră și pomii
De arșițele Sodomii,
Cu care ne-a osândit
Leatul anului cumplit,
Mătrăguna și leșia
Năpădindu-ne moșia,
M-apucați, molău, să-nvăț
În țărână-a scrii cu băț.
Măcar țarina să deie
Vorbe-n brazdă și condeie.

Om în vârstă și târziu,
Tot am învățat să scriu.
Prins ca de-o copilărie,
Mâna se porni să scrie.
Mâzgălii cu tibișir
Lemnele din cimitir.
Făcui semne, cercuri, cruci,
Pe bordeie, pe uluci.

Se găsesc pe câte toate
Slovele mele culcate.

M-ajunsese și-o turbare
Să pui semne de-ntrebare,
Câte trei, pe toate cele,
Când pe pietre, când pe stele.
Zgâriam câte ceva
Pe urcioare, pe-o ulcea,
Pe o casă, pe o poartă,
Pe copaci, pe frunză moartă.
Au scăpat de pana mea
Meiul doar și mazărea.

Slovele cele mai bune
Le-am scris negre, cu cărbune,
Pe deasupra cu vopsele.
Le-am pus ceară cu mărgele,
Și dintr-unele tipare
Mi-a-ncolțit și câte-o floare.

Nici acum nu știu s-aleg:
Meșteșug a fost, ori zbeg?

Întoarcere

Copacul, vântul au venit de-aseară
Și cheamă gândul istovit, afară:
Li-i dor de el, că nu se mai adună
De multe nopți, să umble împreună.

Unde-i, mătușe, nu-l văzuși?
Stați să mă uit. V-aduc răspuns acuși.

Întreabă, gândule, de tine
Vântul pribeag și pomul. Nu mi-e bine.
Ce să le spui? Știu eu ce să le spui?
Că gândul, maică, nu mai e al lui...

Spune-le că m-au amăgit destul,
Că sunt de vânt, de drum și de copaci sătul,
Că zac olog, mârșav și amărât...

Ba nu!
Stăi, nu te du.

Dă-mi cârjile, dar prinde-mi tulpanul alb de gât
Cu boldul lung de aur cu gămălie-albastră.
Și dă-mi și-o floare din ghiveciul din fereastră,
Și spune-le că viu numaidecât.

Șoim și fată

Vulturul prigonit de vânt
Căta scăpare la pământ,
Și fulgerul îl răsturnă-n fereastră.

Acolo înșira pe ață-albastră
Mărgele, o domniță, ca-n povești.
– „Intră! – îi zise. – Șoimule, tu ești?
Te-am cunoscut de mult și te aștept,
Dar te loviși de turnul meu în piept.
Nu erai tu, pe sus, peste palate,

Rotindu-te-n singurătate,
Când te-am chemat din frumusețile pustii,
Și tu te afundai mai tare-n sihăstriei,
Viteaz în zbor, învierșunat în luptă
Cu negura neîntreruptă?
Semeț de slavă, slava te-ncovoaie.
Ți-a frânt avântul, te-a zvârlit în ploaie.

Binevenit fii, șoimule, în casă,
O să te-mbrac în zale de mătăasă
Și o să-ți pui brățări la ghiare,
Inele cu mărgăritare
Și pene mari de aur între pene
Să te înalți între stihii viclene,
Să tragi din nou hotar punctat cu stele,
Pajura mea, împărăției mele.

Decât să-mi toarcă mâțele-mprejur
Mi-ar fi plăcut, firește, un vultur.
Ascultă, e mai cald aci ca-n pisc și ceață,
Vreau să se joace șoimul cu ghemul meu de ață.
Și-ți voi mai face-un dar domnesc.
Cu lanț ușure ghiara-ți împletesc.
O să te pui pe steaguri, pe bani și pe peceti
Și ai să-nveți ce n-ai visat să-nveți.
Pe-o parte împăratul, pe cealalta hultanul.
Al doilea pe țară. Ce vreau, vrea și sultanul.

Ia vin' să vezi cum se trăiește
Adevărat și bine pășărește.
Pietrușii, mierle, granguri, ciocârlii
Se simt la larg în colivii.
În curte, fericitele-orătenii,
Le poți vedea, sunt sumedenii.
Privighetoarea cântă mai frumos,

Ochii de când c-un vârful de ac i-am scos.
Nu mai putea
Cânta, aripa de-și vedea.
Cu ce mă laud însă sunt coconii
Mei scumpi, cuminți și blânzi, claponii.
Găină și cocoș, cam pe din două,
Ei sunt aproape-n stare să și ouă.
Nu turbură, nu strigă, nu cer nimic. În pace
Și-n ascultare, fraged, și sufletul le tace,
Vultur ursuz, ia pildă și-ți înmoaie
Pana de fier, ca lâna de agniță și oaie.

Ai dat ceva? Un zbor pierdut agale
Între Tării și stele, în spirale.
Și ca să te putem avea,
Noi te-am făcut de bronz și tinichea.
Nu ți-au plăcut nici zahărul, nici cușca,
Și-abia de te-am ajuns cu pușca.
Nici preaslăvitul împărat
Nu te-a putut avea neîmpăiat.
De-acum al nostru ești de viu.
Și-o să-ți aleg și-un nume. Nu vrei să-ți zic scatiu?"

La pipăitul fetei, între dalii,
Șoimu-și lăsa, deschise evantalii,
Aripile în mâinile gingașe,
Rămas ca un copil fără cămașe.
Își desfăcu de voie bună
Ghiara rănită de furtună.
Încovoiata unghie de fiară
I se-ndulci, muiată-n mir și ceară,
Și s-a simțit intrând într-altă fire,
Blajină, de tămăduire.

– „Dar ce văd? – zise fata de-mpărat,
Care-l văzuse numai în zbor și legănat –
Stăpân pe uragane și peste vii și morți,
Mă mir de ghebă: cum o porți?
Numai în zbor ești învățat
Să nu fii strâmb și cocoșat?
Cum poți să fii de zbor în stare
Cu câtămai movila în spinare?
Nu m-așteptam, spun drept, să fii atât
De-mpiedicat și de urât.
Ți-aș face și-o mărturisire,
Eu te-am văzut mai sprinten, mai subțire,
Și urmărind în slavă drumul tău
Te-aș fi crezut mai falnic, mai flăcău.
Mă uit mai bine. Gândul mi se-ncurcă.
Erai vultūr și ai rămas o curcă.
Te-aș pune-n curte, dacă nemâncate
Ar mai rămâne curci adevărate.“

Dar adormind, domnița l-a uitat.
A doua zi nu l-a mai căutat,
Și nici a treia, nici a zecea zi
Gândul domniței nu se mai trezi.

Vultūrul vede vânt și vrând să zboare
Dă de tavan și cade pe covoare.

Cine te-a pus, domniță, s-o răsfeti,
Să-i dai făgăduiala altei vieți
Sălbaticiei și negrei zburătoare,
Dacă o uiți în turn, la închisoare?
Ea nu mai e, domniță, fie-ți milă,
Nici pasăre de curte, nici acvilă.

Ziua albă

Zi albă, zi ușoară, de zăpadă.
Fața de în se-așterne sărutată
Și, proaspătă și nouă, s-a întins
Cu fluturii din ceruri care-au nins.

În dreptul geamului de chihlimbar
E pusă masa Cinei în altar.
Înveștmântați în aripi, ca-ntr-o haină,
Îngerii mici adus-au har în taină.

Din înălțimi, o rază aurie
Ia parte-n bolți la sfânta liturghie,
Și lingura rotundă din potir
Lacrimi a scos și rouă de safir.

Un gust ce fuse-n vin și în prescură
I s-a topit ca un surâs, în gură.
Și-n sâni feciori a scăpărat scânteia
– Cuminecă-se roaba ta, Femeia.

Ziua cenușie

Ziua cenușie, vânăta zi tristă,
Își cocoloșește soarele-n batistă.

Printre canavaua cețurilor, sură,
Plopii de frânghie-s prinși în țesătură.

Roiuri, porumbieii: vreo câteva sute
De scrisori și plicuri albe, desfăcute.

Negura urzește, molcomă și mută,
Noaptea nentreruptă, nemaiîncepută.

Hornurile toate dau puțină ceață,
Câlți câte-o fărâmă și țigaie creață.

Soarele rămâne spânzurat: un bumb.
Zi crochiu. Estompă și condei de plumb.

Cătunul

Cătunul s-a mutat tiptil, din zare,
În cimitirul lui, mai mare.
Ce s-a născut, pe rând s-a și-ngropat
Și crucile-au intrat în sat,
Viori de lemn

Încremenite într-un semn.
Și au ieșit din sat până departe,
Lăsându-i drumurile moarte.

Ia seama bine, dacă treci,
La încălcitele și vechile poteci,
Să nu te-mpiedici de ciulini.
Morții-s acolo, ca-n cătun, vecini.

Târât în ploaie de ciubote grele,
Drumețul, noaptea, poate să se-nșele
Și, încercând cârligul pus la porți,
Să ceară găzduire de la morți.

Un plop uscat

Un plop uscat și lângă plop o școală.
Jurîmprejur, Tăria goală.
O veșnicie uriașe, nentrerupt
Albastră-n șes, în zări, sus, dedesubt.

Atâta cer pentru atâta sat!
Atâta Dumnezeu la un crâmpei!
Un greiere de om stă-ngenunchiat
Cu cobza-n rugăciunea ei.

Tu te închini și mai nădăjduiești,
Fărâma de ceva ce ești.
Și glasul tău cântat ți se îngroapă
Ca-n heleșteu un strop de apă.

Plopul uscat știa mai mult: a fost.
Fă și tu trunchi, ca plopul din ogradă.
Crește la cer, de bunăvoie prost,
Dă frunze-n el și lasă-le să cadă.

Domniță...

De-amar de timp, scriindu-ți și cântând,
Stau cu-o ureche-n zid și la pământ.

Pridvorul tău, de sus, din turla mare,
Nu a cinstit scripcarul cu o floare.

Tocită-i pana-n slova ta,
Și corzile, nici ele, nu mai pot cânta.

Domniță cu cinci turle la cetate,
Răbdai aproape anul jumătate,

Și-n așteptare, număr ca nebunii
Luceferii roțiți din coada lunii.

Nici slut nu sunt și am destoinicie
Și la stihiri, dar și la cerbicie.

Nu te cerșesc. Te vreau. Am dreptul. Sunt
Legat de umbra ochilor tăi crunt,

Și-s doară Făt-Frumosul din poveste.
Ajungă stihurile-aceste.

Mai zic atât: Ia seama bine,
Că-s neam din hoții fetelor Sabine.

Când s-ar opri secunda

Păianjenul visării parc-ar sui cu frică
Și ar călca, pe firul nădejtilor întins,
Care-și destramă vârful, pe cât i se ridică
Un căpătâi în haos, de-o stea de unde-i prins.

Singurătatea-n zale mi-a străjuit cavoul
Ales pentru odihna rănitului oștean
Și i-a cules auzul catifelat ecoul
Cu șase foi, al frunzei căzute din castan.

De mult păzește cripta și treapta ce scoboară,
Dar vremea, nentreruptă de morți și crăci uscate,
Prin mâinile tăcerii, de ceară, se strecoară
Ca un fuior de pulberi și brume deslânate.

Intercalate-n ritmul unicului viu vers
Ar mai simți cadența, de-a pururi ascultată
De valuri și de zodii, egale-n pasul mers,
Când s-ar opri secunda și inima să bată?

Păretele de var

Păretele de var, de lângă pat,
Cu zugrăveli și semne s-a-mbrăcat.
Râuri de ochi și brâie lungi, de pleoape,
Tremură-n zid ca unda unei ape –
Și unii ochi din stoluri s-au ales,
Orânduți cu feluri de-nțeles.

Când împrejur au început să zboare
Semnele-mi par familiare
Și, scrise deslușit, ies dintr-un sul
Golul pătrat, numărul sterp și sensul nul.

Căutătura teafără și tare
Mi-a pus din tencuieli o întrebare,
Cea prinsă de un vis a tresărit.
Pleoapele, frunze, cad în asfințit.

Doi ochi mocnesc scânteia-n neființă
Și mă scrutează bezna lor cu stăruință.

Ogor pustiu

Ogor pustiu și neumblat.
S-a tot risipit, s-a tot adunat.

Luna-i într-un coș de vatră veche
Și soarele-aninat de o ureche,
Cofă de lut, atârnă de-o prăjină,
Mânjit cu zmalțuri ce-ar fi fost lumină.

Uscate stele, pe coceni și ostrețe.
Încep de slăvi și cer să se dezvețe.

Buruieni de scamă și otreapă.
Muntele-i strâmb. Țarina crapă.
Cenușe, funingini și zgură.
Mucegai și mălură.

Un sobor de vlădici, la matca-nclăită,
S-a făcut buturugi de răchită.
A trecut, undeva, și oaste:
Ies din țărână suliți, coifuri și coaste.
Valuri de cârpă
Se răstoarnă câmpul, cu scârbă.

O harfă și o vioară,
Cu strunele de sfoară,
Zac în sânge și noroi.

O singură jivină, gogoloi,
Ca un arici, ca un pește,
Pitulată, se rostogolește.

Și un coșciug spânzură-n văzduh:
Al Tatălui, al Fiului și-al Sfântului Duh.

Spuză fierbinte

Spuză fierbinte, drumul fierbinte.
Câmpie de oseminte.

Mi-e ca o coajă de pâine arsă gura.
Și balele-s ca saramura.

Limba mi-i ca piatra de ascuțit coasa.
S-au lăsat pe mine păreții, bârnele, și toată casa
Se strânge coșciug.

Mă frânge un zăvor, mă rupe un belciug.
Am în gâttej lacăte sparte.
Un lanț m-a-ncolăcit cu zale moarte.

Ai văzut luna,
Nebuna?
A intrat pe furiș
În trestie și păpuriș.
Seceră de-a valma rogoz, șerpi și broaște.

Pe la ferestre trece chivotul stelelor cu sfintele moaște.
Vine otravă cu sânge, pe moară
Nu bea mocirla murdară!

Bivolul de jar

Bivolul cu coarne de jar
Paște spini, pulbere și lut,
Și lasă scrum și pojar
Pe unde-a păscut și-a șezut.

Pe biserica mare
S-a ridicat ca o capră, în două picioare.
Noapte: năvală și pâclă de noroade.
Îi linge turla și-o roade.

A mușcat din aramă și-a supt.
Scrâșnit, clopotul a sunat și s-a rupt.

De-o sută de zile
Îi pâlpâie ochii a fum de feștile
Și-mi dă, cu moartea călare pe bivol, târcoale.
Brațul e gângav și vlaga e moale.

Vai! apa s-a fiert în urcioare.
Tânjesc să o sorb din izvoare.
Mi-aș vrea pălmile, tălpile, reci,
Proaspătă iarbă, crăițe-n poteci.

Icoana singură surâde ca o păpușe.

A bătut cineva la ușe?

S-a culcat o fiară

S-a culcat peste mine o fiară
Fără picioare, cu coarnele arse.
Alergase lanurile de secară,
Și zidul cu nările-l sparse,
Buturugă de tăciune.

Aș voi cu o rugăciune
Să chem din cer, să vie careva,
Cu sulită grea,
Și s-o alunge-n bezna mare.
Atât îți cer, Doamne, nițică răcoare.

Fiara și-a potrivit
Ochiul aprins și zgâit
În ochiul meu, de care-și freacă pleoapa.
Mă-neacă norul, ca nisipul și groapa.

Nu pot să strig, de lanțuri și cătușe.
Da? Maica Domnului a încercat la ușe?
Aduce lingura cu doftorie.
Intră! Dumneata ești, Fecioară Marie?

Ce plângi?

Ce plângi, copilul meu? Ce-ți are
Sufletul? Te doare?
Senină ca un bob de rouă,

Ar fi ca o podoabă nouă,
Dar e o lacrimă de turburare
Și mai cu seamă locul ei mă doare.

Eu, lacrima, de tine-o am ascuns,
Căci lacrimile nici nu-ntreabă, nici nu au răspuns.
Teamă mi-a fost de lacrima ta, fată,
Și ea s-a și ivit neașteptată.

De unde a putut să-nmugurească?
Pricina ei o simt că-i pământească.
Dintr-un nisip, dintr-un prundiș, dintr-un nămol.
De nu aş da de urma ei în gol.

Când a-nceput și lacrima de viță,
Ai plâns și tu, suava mea domniță,
Și n-am avut să bănuiesc prilej
Că s-a rănit o ramură de vrej.

Mă doare că-i sosită vremea lor,
A gândului și-a lacrimilor,
Fără să văd că fragedul sân mic
Crește tiptil în cuibul lui de borangic.

Obrazul sărutat de mine,
Acum primește lacrima, mai bine.
Vioaia pleoapă, deodată tristă,
Cată la drum și tace în batistă.

Păpușile, poveștile cum au trecut
De n-am știut și nu am priceput?

Păstrează

Păstrează lacrimile în urcioare
Și-ascunde-o, copila mea, departe,
Comoara cu mărgăritare.
Plânsele lacrimi sunt mărgăritare moarte.

Nu trebuie să moară
Nici una din comoară,
E zestrea ta de teafără fecioară.

Cununa ta domnească, de scânteii,
Să stea în taina din firida ei.
Te calicește, strânge subt zăvoare
Neînceputele urcioare de izvoare,
Să nu străbată-n ele nici, curată, luna.
Nu cheltui din lacrimi, tu, nici una.

Întârzie suspinul și, la plată,
Să nu plătești cu lacrimi niciodată,
Că o să ai nevoie, poate,
Cândva, de lacrimile toate.

Copilă

Copilă, copilă,
Mi-e mâhnire și milă.
Grivei, plânge și el.

Lacrimile noastre sunt la fel.
I s-a urât și lui cu lacrimile mute,
Un gând i-a spus: așteaptă. Alt gând îi spune: du-te.

Îi este dor, ca nouă,
De făgăduielile-amândouă.
Îl cotopește ceața, ca pe fiecare.
Seceră, poate, și-n el semnul de-ntrebare.

Flămânde sunteți de altă pâine,
Lacrimi de om și lacrimi de câine.

Ce e, Grivei?
Ce-i, moșule? Ce vrei?

Glasul, ca o bătaie de aramă,
Ți s-a nctinat și se destramă
Și latră-năbușit de noapte
Sfaturi și șoapte.

A stat cu mine-n bătătură o viață,
El într-o ceață, eu într-altă ceață.
Copilă,
Mi-e mahnire și milă.
Tovarăși, prieteni, vecini,
Dar singurateci, dar streini.

Un ȏstrov fără luntre fiecare,
Ostroave-n bălți, în depărtare,
Zărite-n ochii tăi, în ochii ei...

Îmbătrânim, Grivei.

Mă uit la flori

Mă uit la flori, mă uit la stele:
Ești chinul dulce al tristeții mele.
Mă uit în mine, ca într-o chilie,
Mă uit în ceruri, în împărăție,
Mă uit în gol, mă uit în vizuini.
Te caut printre spinii din grădini,
Dau buruienile deoparte, de otravă,
Și pipăi locul urmei tale cu zăbavă.
Străbat călare șesul, cucuruzul:
Te caut cu vederea, cu auzul.
Mă plec la trandafiri și le miros
Bobocii din tulpinile de jos.

Fuseși în toate și te-ai dat în lături.
Încerc sulfina: tu trecuși alături.
Întreb plăpândeale verbine.
Ele răspund că știe patlagina mai bine.
Zisei șopârlei: – „A trecut pe-aici?”
Ea m-a trimis la șerpi și licurici.
Și neprimind răspuns nici de la stupi,
Mă iau după vulturi și lupi.

Am colindat moșia-n lung și lat
Și-am scoborât din leat în leat
Și, ostenit în râvnă și puteri,
N-am dat de tine nicăieri.
Oriunde-ncep a cerceta
Trecuse albă, chiar atuncea, umbra ta.
Tăria-i de beteală și salbă lângă salbă.
Mi s-a părut odată că ai fi fost o nalbă.

Dar auzind o șoaptă, m-am întors:
Vorbise vântul într-un lan de orz...
„Omul cu șoimul caută mereu
Răspântia lui Dumnezeu.
Noi o vedem în câmp și în livede.
El singur are ochi și nu o vede.“

Cu jurământul morții, cel fără iertăciune,
Toate îl știu pe Domnul: nici una nu mi-l spune.

Psalm

Făr-a te ști decât din presimțire,
Din mărturii și nemărturisire,
M-am pomenit gândindu-mă la tine
Și m-am simțit cu sufletul mai bine.
Poverile-mi păsură mai ușoare,
Ca după binecuvântare,
Și-nsetoșat de tine și flămând,
M-am ridicat în groapa mea cântând.

Cine ești tu, acel de care gândul
Se-apropie necunoscându-l?
Cui cere milă, sprijin și putere
Neștiutor nici cum, nici cui le cere?
De-ajuns a fost ca, nezărit,
Să te gândesc și-am tresărit.

Tu nici nu-ntrebi ce voi și mi-l și dai.
Ce mi-a lipsit, întodeauna ai,

Și-ai și uitat
De câte ori și ce și cât mi-ai dat.
Hambarul ți-este plin împărătește.
Pe cât îl scazi, mai mult se împlinește,
Și de la sine sacul ce se scoate
Se însutește, cu bucate.
Dai voie bună, voia bună crește.
Dai dragoste și dragostea sporește.
Izvor îmbelșugat a toate,
Tu nu dai nici un bun pe jumătate
Sau nu-l dai nicidecum
Aceluia ce toarce și împânzește fum.
Când l-am pierdut, n-apuc să ți-l arăt
Că mi l-ai pus adaos îndărăt.

Stau ca-ntre sălcii, noaptea, călătorul
Și nu știu cine-i binefăcătorul.

Când veniră

Când îmi veniră furii în ogradă
Ei n-au venit întâi grămadă.
Nu au venit cum vin, deobște, hoții
Cu ceata și-odată cu toții.
Ograda, satul și cătunul
I-au cunoscut, venind, pe câte unul.
Și n-au venit nici noaptea, pe furiș,
Feriți de drum și luminiș.
Ei au venit cum vin vecinii,

În toiul zilei. Se coceau ciorchinii
Și atâneau din frunze poame coapte.
Era mai multă zi decât fusese noapte
Și n-ațipea, că-n deal se și trezea
Ziua de aur în grădina mea.

M-au întrebat ce-mi fac copiii.
Unii munceau prin fundurile viei,
Alții-i zăream pe scule cum se-ndoaie
Biruitori în luncă și-n zăvoaie,
Cu seceri de scânteii și cu topoare noi.
În lanurile de trifoi
Vedeam și coasele cum zboară,
Tăind nutrețul meu a patra oară.
Cum auzeam că spun și-ntreabă
Păreau să fie oamenii de treabă.
Dar câinii ridicați în băătăură
I-au dus lătrați, din gură-n gură.
Câinii mei proști, Potaia și Lățosul,
Citesc cu nasul și mirosul.

Altă dată

Altă dată, au venit prin baltă.
Cu câte un ochean, cu câte vreo unealtă.
I-am văzut în pășuni, prin uluci,
În cimitir, printre cruci.
Au întrebat: – „Ce ați dat
Pe șesul ăsta semănat,

Pe măgură și pe izlaz,
Pe livada din iaz?“

Ce-am dat, ce n-am dat,
Ei vorbeau pițigăiat.
Ce vorbă-i asta că ce-am dat?
– „N-a fost, – am spus, – de cumpărat,
Că noi altfel am apucat.
Alte tocmeli avem pentru pământ,
Că astea nu se cumpără și nu se vând.
Izvoarele și țara, noi de-a dreptul
Le-am dobândit cu sufletul și pieptul.
Săgețile pornite, cât ajung.
Din munți în munți, croiesc hotarul lung,
Și țarina răzeasă nu se schimbă
Pe preț de liftă sau de limbă.
Vânzarea, prețul, câștiul, banii,
Tertipurile sunt ale Sataniei.“

Răspunse unul: – „Ba mai taci din gură,
Ce tot vorbești? că țara se și fură“.

Zisei și eu: – „Dacă ți-ai pus în gând,
Să nu-i mușcați țărâna pe curând“.

Mărturie pe vioară și arcuș

Sufletul mi-e un leagăn de păpuși,
Un călușel de leagăne-nvârtite
În valsul unei muzici pe șoptite.

Zăresc câte-o ureche și-un obraz
Din scoicile-așternute cu atlas
Și prinse una de-alta-n fuga lor
Cu lanțul câte unui măștișor.

Călătorind vârtejul de scufițe,
Le flutură perucile, șuvițe,
Și ochii teferi, de safir rotund,
Clipesc din fugă și se-ascund.

Caii de lemn, cât niște cărăbuși,
Sunt înhămați, părechi, între păpuși.
Ar necheza-nvârtindu-se la lună,
Dar glasul și gâttelejul nu le sună.

Un stol de fluturi de sulfină
De vântul scrânciobului se anină
Și râd, în vântul ce le ia
Din geamul meu și de sub lampa mea.

Nu turbura cu nici o întrebare.
Tăcuta mea înseninare
Surâsul meu, la zodii și la stele,
Ai înțeles că vine de la ele.

Crezi basmul...

Crezi basmul c-a sfârșit și s-a pierdut,
Și el de-abia-i la început...

Când seceta mai stearpă ți se pare,
Atuncea podidește izvorul tău mai tare,
Și albia, uscată ca un drumeac de țară,
A izbucnit odată și dă pe dinafară.
Aseară ți-era pana din călimară seacă.
Șuvoiul azi o-neacă.
Minunile se iscă din peșterile pline
Nainte să ajungă izvoarele la tine.

Tu înnădind povești după povești
Grije să n-ai că o să isprăvești.
Rămâne orișicând răzleț un fir
Din cusătura unui trandafir.
Dacă și cade mâna la țesut,
O mână nouă firul îl ia, unde-a căzut,
În iia străbunichii, se împlinise veacul,
Pe-o floare întreruptă mai sta înfipt și acul.
Întorci un fir prin fire, de beteală,
Și altă față iese din urzeală,
Izvoade noi, din două-trei vopsele,
Și n-a putut nici veacul să le spele.

Eu le-am întors și le-am tot fost sucit,
Până ce s-au fărâmițit.
Povestea mare mi-am făcut-o mică.
Am deșertat Tăria cu-o ulcică.
Din Calea Robilor am luat prundiș,

Suind în cer cărarea pe furiș.
Spinarea îmi rămase mânjită de făină,
Cărând în saci pe umeri țărână de lumină.

Și le-am întors poveștile-ndărăt...
Și numai ca să-ți mai arăt
Că din scânteii sleite și surcele
Poți întocmi din nou un cer cu stele.
S-a spart oglinda și-am suflat-o-n foc
Și s-au făcut oglinzile la loc.

Din ceruri cade o paiată.
Păianjenul de catifea, se-agață
De o lumină leneșe, de ață.

Și stă-n văzduh, cu luna față-n față.

Măhniri de tânăr cărturar

Cum să o las? Nici ea nu m-a lăsat
Pân' la bacalaureat.
Și nici să mă gândesc nu-mi vine.
Că toate clasele le-a preparat cu mine,
Teme grecești și versiuni latine.
Nu mi-a făcut, sărmana domnișoară,
Cosmografia mai ușoară?
Nu mi-a sucit urechile tot ea
Când nu-mi intra deloc în cap câte ceva?

Dar, Doamne, i-ai dat voie să se nască,
Și ai făcut să o cunosc, să mă cunoască.
Tu i-ai permis să facă două doctorate,
Tu ai ținut-o-n universitate,
Să-nvețe reguli și cuvinte.
De ce mi-ai scos-o tocmai mie înainte
Și cum,
Să mă frământ așa de mult acum?

E galeșă, fără-ndoială, simțitoare,
Sufletul ei mai dulce-i ca o floare,
E bună, și gingașe, și blajină,
Dar, Doamne, e cât o mașină.
O voce de portar, de-ngrijitor,
Un pas, o claviculă, un picior,
Fără pereche, Doamne! Și ce gură!
Ce pipăit! Ce zâmbet! Ce căutătură!

Când mi-a mărturisit, pe seară, tinerește,
Că suferă și mă iubește
Și că m-a așteptat
Să cresc,
M-am înfricoșat,
Tată ceresc!
Am simțit întâia oară
Cum bate-o inimă de profesoară.

Are treizeci de ani mai mult ca mine,
Opt coți înălțime,
Dar în făptura ei ceva virginal.
Știe pe dinafară *Iliada*, în original,
Sonetele lui Petrarca,
Pe Goethe, pe Calderon de la Barca.

Mi-a spus cu glas de pitulice:

– „Să-mi zici Beatrice.“

Și, ca un strănepot,

Am văzut că nu pot.

Eu îi zic domnișoară,

Și mă-nfioară

Să nu-i vorbesc cu sfiială

La persoana a doua plurală.

Dacă mă mângâie, mă doare.

Mâna îi e ca o răzătoare.

Nu-i o ființă, Doamne, e-un dulgher,

Deprins cu sculele de fier,

Cu bușteni, cu grinzi, cu răngi și rindele,

Vai de păcatele mele!

Mă contemplă languroasă

Și mă răsfată delicat cu șoapta cea mai groasă.

Doamne, cel ce faci firul de iarbă,

Numai mustăți nu are și barbă.

Ce să mă fac, Doamne, acuș?

Nu e fată de măritat, e un lăcătuș.

Cu ochelarii, mari, pe nasul mic,

Calcă-n pantofi cu călcâie de gumă

Și merge rigidă, solemnă, ca un dric

Împiedicat în brumă.

Ce să-i spui dascălului sentimental?

Că e un cal,

Ca un cal de cioclu,

Cu valtrap și binoclu?

Că miroase a pipă

N-ar fi nimic, Doamne, dar țipă!

Să-i spui că ar fi mai bine

Să-și depărteze nițeluș inima de mine?
Nu vreau să fiu bărbat de doică!
Să mă legene o troică,
Un camion, un car!
De-ar fi de două ori mai tânără, măcar!

S-a răstit la mine să o sărut
Și, Doamne, n-am putut.
Nici nu m-am priceput.
Și m-a bătut!

Când ne-ntâlnim, e ca o șiră de paie
Lângă o copaie.
Mi-e frică, Doamne, șovăi în contraste,
Între fericire și năpaste,
Că domnișoara nu vrea să moară
Nici profesoară, nici domnișoară.

Fă ceva. Dă o muscă, dă o boală!
Sau fă-mă iar de școală.
Năpârlește-mă, Doamne, de tuleie,
Fă-mă femeie
Sau fă-mă iar băiat.

Să mai dau un bacalaureat.

Inscripție pe mormânt

Cel care s-a ascuns aci de lume
A vrut un stei sălbatec, fără nume,
Și o grădină-n jurul mormântului, departe
De orice mort, de orice moarte.

L-am ascultat și-am prăbușit din munte
Pleșuva stâncă, ruptă de la frunte.
Nu are, prăvălită din creasta ei înaltă,
Știrbire de la daltă.

Cine-i aci? O floare doar îl știe,
Și neștiința noastră rămâne pe vecie,
Nu te ruga. Nu plânge. Nu căuta în jos.
A fost? N-a fost? E de prisos.

Inscripție pe un inel

Am scris-o mic, ai s-o citești cu greu,
Pune-l în deget, scoate-ți-l mereu.

Nemaiputând să ți-l sărut, eu, faur,
Surâd în stihul ce ți-l scriu pe aur.

Am vrut să nu fiu eu de vină
Că am avut numai atâta rădăcină

Cât a rodit o rodie, și-atât.
Citește când ți-o fi urât.

Inelul strecurat pe dești
Sărută-l când ți-l scoți și când citești.

Noi moștenim

Noi moștenim acest tărâm
De la măritul Împărat din Râm,
Blagoslovit să-i fie osul
Că și-a trimis încoace și prisosul,
Și legene-i țărâna și mormântul
Și-adie-i-le vântul.

Ne-ncinse țarina cu brâu
De râuri și-i urzi năframă
Jurîmprejur, de grâu.
În soare bate-a zale de aramă.

Strămoșul lui făcuse dintr-o piele
Hotarul țării sale nou,
Împrejmuid cu noduri de curele
Croite din spinarea unui bou.

– „Socot cureaua, zise, ca un zid:
Pe cine-l sare îlucid.“
Și fratele lui geamăn, este scris
Că l-a sărit în răs. Și l-a ucis.

Dar cel puțin, mărite Împărate,
Acela i-a fost frate.

Buruiana asta

Cu liftele de pe hotare
Spadele noastre știu să se măsoare
Și, slavă Domnului, s-au măsurat
Și sus și jos, în lung și lat.
Când nu le-am frânt, de mijloc, în pământ,
Robia și răbdarea scrâșnită le-au înfrânt.

Făptura lor ia fință numeroasă,
Când gălbejită, vânătă, când grasă.
Când se arată-n turnuri și-n cetate,
Când iese-n iarbă din bucate,
Stă când pitită-n cărți și călimară,
Se mută și, ca musca și molia, și zboară:
Un mucegai, un lindin, o mușită.
Se-mpacă și cu gerul și-mpuie în arșiță,
În chip cinstit de dascăl cărturar
Și-ți face axioane și colinde.
Te-a sărutat și știi că te va vinde.

Nu ai adus-o tu în țară
Otrava palidă și acrișoară,
Voinic întors de pe hotar acasă,
O liftă mai ascunsă îl apasă,
Mai molcomă și mai gingașe.

O simte ca-n opincă și-n cămașe.
Tiptilul corci de mătrăgună
Cu grâul crește dimpreună.
El s-a ivit, s-a strecurat
Pe arături, la semănat.
Și-a prins atâta rădăcină
Că țarina,-mpărate, este plină.
Unde-și dă brazda rodul cel mai cald
Acolo-i sare vârful mai înalt.

Și-nfășură tulpina din răzor,
Moalele zgârci, întins și târător.

Și, ce-i mai greu, nici coasa și nici focul
Nu dovedesc să curățească locul.

Au stăvilit voinicii, la graniță, năpasta:
Ei nu pot să stârpească buruiana asta.

Într-un județ

Într-un județ de miazănoapte,
Din sat în sat, din zvon, din șoapte,
Se știe că și-au rupt genunchii,
Până la groapă, tații, frații, unchii,
Și verii, și cumnații, și nepoții.
Toți au murit, cu toții.
Nu mai e bun nici un bărbat
În nici un sat.

Vreun unchiaș, ici-colea, un nebun,
Mai șchioapătă-n vreun cătun,
Cotrobăind pe drumuri, pe șosele,
După coceni, după surcele,
Domniță și duduie.
El ar mânca și balebă, și nu e,
Câinii schilozi așteaptă-n drum,
Scămoși în ceața ca de fum,
Să vie-acasă cine nu mai vine.
Și ține vântul și războiul ține!
Dar nu e voie de-asta
Să stea de vorbă maica, surorile, nevasta
Și nu e voie nici să te gândești,
Că ori iscoadă ori vândut ești.
Domnii cu căși de geam, din București,
Sunt bucuroși, pe un'te duci,
Că țara s-a umplut de cruci.

În satele și văile

În satele și văile din Jii,
Numai schilozi, numai muieri, numai copii
Împleticiți în ceață.
Carnea pe ei e vânătă și creață,
Și osul se străvede-n piele.
Dau brațele de glezne, picioarele sunt grele.
Strigoii ăștia mici, de țară,
Parc-ar voi să sară
Și s-ar sfii să calce pe pământ,

Ca de mormânt,
La fiecare cotitură.
Nici nu se plâng și nici nu-njură.
Atâta carne bună le-a rămas,
Cât buba-rea, de la urechi la nas.

Da, e lung

Drumu-i lung până la Jii,
Fără tați, fără copii.
Ce rămâne sunt flăcăi
De scutec și de copăi.
Casele, cătunele,
Colea, câte unele,
Au rămas cu niște babe,
Vinete, scâlcii și slabe.
Fetele îmbătrânite
Nu mai știu să se mărite.
Pe flăcăi i-a luat pe sus
Și i-a dus și i-a tot dus.
I-a furat o vijelie
Peste negura pustie
Și i-a dus, i-a răsucit,
Până li s-au risipit,
Zvârcoliți de-a-ndoasele,
Zgârciurile, oasele.
Ce fu ăsta, om cu față,
Cel împleticit în ceață?
Cârja-l ia de subsuoară,

Îl întoarce și-l doboară.
Făt-Frumos era frumos:
I-a căzut falca de jos.
L-au mâncat pe jumătate
Toate rănilor spurcate.
A scăpat ciuntit și mut.
Brațele și le-a pierdut,
Doar genunchii, calea, valea,
S-au strâmbat ca alte alea.

Drumu-i lung

Drumu-i lung din Jii încoace
Și cuptorul nu mai coace.
Câtă-i cale, câtu-i drum,
Nu e vatră, nu e fum,
Azimă și mămăligă.
Maica plânge, pruncii strigă.
Au rămas în sate vii
Numai câteva stafii,
Fără păr, fără gingii.
Un' mă duc și un' mă port
Pute-a candelă de mort.
Maicile și vacile-au
Întărcat, săracile.
Gura umblă după sân
Frământând un hoit bătrân,
Ugerile, țâțele,
Aspre ca țărâțele.

După ce-au pierit și câinii,
Au rămas numai bătrânii,
Să-și numere zilele.
Te apucă milele,
Lacrimile și mânia.

Asta fuse România?

De la Jii, în drum

De la Jii, în drum, încoace,
Nici o vatră nu mai coace,
Nici un coș nu scoate fum,
Cât îi țară, câmp și drum.
În vetre-n nici unele
Nu-i aprins tăciunele.

Drumu-i lung până la Jii...
Vitele-au tânjit în iarnă
Mai mult moarte decât vii.
Abia calcă, se răstoarnă.
Una-i șchioapă, alta-i oarbă,
Toate-au chică, toate barbă,
De răbdare, de flămânde.
Au și coarne și-s și blânde
Și pe nemâncatele,
Binecuvântatele!
S-au smerit bietele vite,
Parc-au fost călugărite.

Ochii-ntregi și ochii lipsă
Bat ca din Apocalipsă.
Rod în gard și-n cimitire
Lemnul crucilor subțire.

Pe la Sfântul Niculaie
Mai rămân niscaiva paie
Și coceni, de cap de vită,
Pe o streășină slutiță.

Zmârcul

Aud o colcăire și-o mișcare
Și mă ajunge un miros
De murdărie și sudoare.
Ce se petrece-acolo, jos?

Dau dăliile-nalte la o parte,
Ascult răscoala larvei și-o pricep.
Duhnește-a putregai și-a moarte
Și mormurele cloacei reîncep.

Ce sunteți voi, că nu ieșiți din tină
Și scufundați în mlaștină cu graiul,
Ați vrea s-ajungeți sus, până-n lumină,
Cu mușșita și mucegaiul?

Fă-ți aripi, vierme, dacă ai mătase,
Și urcă-ncoa, la steaua cu beteală,
Să-ți ardă mădulele băloase
Și să cunoști căderea verticală.

Câinele sufletului

Sufletul meu e câine credincios.
L-am dezlegat adeseori din lanț.
Adeseori din cușca lui l-am scos
Și l-am târât până la șanț.
Până la șanțul întăririi mele,
Ca să-l înec la zmârcul dintre stele.

Deprins cu lanțul și lungimea lui,
Se-ntoarce repede la cușcă
Și mârâie la biciul dintr-un cui
Care scoboară pe-nserat și-l mușcă
Și i se plimbă ca un foc pe piele.
Rănile lui sunt și-ale mele.

Câine mișel, tu mârâi numai biciul
Și urmele și pragul mi le lingi!
Căci te târăști ca să-ți păstrezi șoricul
Și dând din coadă voia mi-o învingi.

Pe toată viața înnădit cu tine,
Nedespărțit de coadă și de bot,
Sunt supărat că, strânși atât de bine,
Să te alung din băătăura mea nu pot.

Însă mă jur, când voi cădea de moarte,
Hoitul meu gol nu-ți va spori ospățul,
Căci de aproape, ca și de departe,
Te voi croi și din mormânt cu bățul.

Ce-i fi și tu?

Ce-i fi și tu și ce fel de jivină,
Că scormonești și tu-n lumină?
Încerci să zbori și-ajungi să sai
Ca gărgărița de mălai.
Ai vrea să cânți și zbieri:
N-ai glas, nici aripi, nici puteri.
Te-ai cuibărit pe undeva-ntr-o buche
Și stai în slovă strâns ca un păduche.
Ți s-a spuzit hârtia pe care umbli-n lat
Și vrând să te înalți te-ai cocoșat.

Te-aud și-aș vrea să și te-ascult,
Dar bâzâitul tău nu ține mult
Și-o ia mereu de la-nceput,
Ca un sughiț, o tuse, un strănut.
Ai fi râvnit să cânți, și-n rotogoale
Să crească larg și cântecele tale.
Răsuflul ți-este scurt și, întrerupte,
Fărămele cu-ntregul de-a surda dau să lupte.

Mânia ți-o încerci ca un gândac,
Și ți-o răzbuni, dar n-ai nici ac
Și nici venin în măruntaul dumitale.
Te-apăs cu talpa: ies nițele bale.

Cetate medievală

Luna ninge chiparișii
Cu funingini de argint.
Unda pare amurgind.
Turnurile par trimișii
Unui rege, ca s-asculțe.
El le-a pus pe cap comori,
Chivăre cu pietre multe,
Și le-a dat și trei surori.

Pasărilor trec în zbor.
Pasărilor sunt de aur.
Pentru cine ciocul lor
Duce-ncolo foi de laur?
Au rubine-n ochi și-n ghiare.
Din fântâna cu căldare
Cercuită cu ghirlande,
Scoate-o fată diamante.

De-aș avea un cal și-o spadă
Și-o domniță de furat!
Du-te, lună, din ogradă.
Lumea s-a schimbat,
Și flăcăului din salbă
I-a ieșit mustața albă.

Du-te, lună, ia-ți veștmântul
Și năframele senine,
Dacă numai pentru mine
Farmeci noaptea și pământul.

Clopotele

Sunați de seară ca-ntr-o dimineață.
Parcă sunați dintr-altă viață,
Dintr-un văzduh, care părea pierdut.
V-ascult și v-am recunoscut.

Nu știu ce chin mă ia și mă frământă
Când iar ascult cum vocile vă cântă,
Nu vreți să stați pe loc puțin,
Să mă gândesc ce e, alean, ori chin?

Muncesc în mine aripi să-ncolțească,
Dintr-o pruncie îngerească,
Și neputând ieși, la cer, să bată,
Mă doare carnea-n umeri, sângerată.

Vecernia uitată, de la toacă,
Aș vrea să sune și aș vrea să tacă
Și nu știu, să mă-nchin, ori să m-ascund?

Dintr-alte ceruri altele răspund.

Transfigurare

Pentru că am auzit
Că prin timp ai năpârlit,
Ți-aș da-n dar o bidinea
Să-ți lipești chică din ea.

Cu barbete tinere
Ai fi ca un ginere,
Și mustățile de cneaz
Ți-ar da ifos de viteaz.

O prăjină-ntre picioare
Ți-ar ieși cam prin spinare,
Și o cobiliță-n vânt
Te-ar da-n leagăn, când și când.

Și măcar o să-ți rămâie
Drept statuie o momâie.

Numai că-n prăjină, sus,
N-ai să gemi că ești Isus
Și să plângi în asfințit
Că te-au prins și răstignit.

Epitaf

Și-a făcut înghițitoare
Pe pofta lui de mâncare.
Toate bunătățile
I-au mânjit mustățile.

Au trecut prin burta lui
Iezii, mieii câmpului
Și-a-nvățat cum să prăjească
Sos cu pasăre cerească.

Miorița i-a plăcut
Cu nucșoară și năut,
Și pentru privighetoare
Avea alt fel de frigare.

Epitaf

Hoitul de subt piatra mea
Și-a dus viața pe saltea.
Toate păcatele grele
I-au fost pături și saltele.

N-a avut atâtea sugeri
Câte țâțe și câți ugeri
La tot ceasul
I-au lovit gura și nasul.

Doi frumoși

Pe-o foaie de izmă-ngustă
Se oprește o lăcustă.
Ce frumoasă-i, fa, Mărie!
N-are nici ea pălărie
Și, strânsă-n fotele ei,
Fără tocuri și cercei
Cu bondița-n subsuori
Și cu talpa goală-n flori
N-a fost, când era mireasă,
Nici Crăiasa mai frumoasă.

Însă e și-un brotăcel
Și nu luai seama la el.
Ochii lui în ochii ei
Licăresc și dau scânteii,
Sufletele amândouă
Tremurând de-o spaimă nouă,
Și fiecare se strânge
Celălalt c-o să-l mănânce.

Vai de păcatele lor,
Nu a fost nici un omor,
Au sărit care-ntr-o parte
Și s-au dus în cârji departe.

Adevărul se cunoaște:
Dânsa nu mănâncă broaște.
Ar putea măcar să guste
Dânsul, gîngașul, lăcuste?

Pisane

Între drumuri și castani
Stau de două mii de ani,
Pune mâna, ușa scrisă
Mi-e de-a pururea deschisă –
Intră, cum te-am mai primit,
Ori trufaș, ori biruit.
Nu-i trufie-n jilț și straie
Legea mea să n-o-ncovoaie
Și n-a fost pe lume trunchi
Să nu-mi cadă în genunchi.

Inscripție pe catapeteasmă

Pe icoana-mpărătească,
Neagră ca un lemn de iască,
E o pată cât răsură,
Unde îți ajunge gura.
Mii de mii de buze-n leat
Locul ei l-au sărutat.

Pisanie

Sunt un schit de blăni și doage
Pentru cine să se roage.
Vine cine vrea să treacă
Pe sub turla mea săracă.

Câte un vrăjmaș de frunte
Nalță ghioaga să mă-nfrunte.
L-ai văzut? Avea la el
Săbii grele de măcel.

Călărind vârtej, s-a dus
Nu departe, într-apus
Și s-a-ntors din zarea largă
Slut și-ntins și mort, pe targă.

Pisanie

Dă-mi durere și prigoană,
Dă-mi otravă cât îți place.
Ține: milă și pomană,
Ține har și ține pace.

Inscripție pe paraclis

În altar sfârșesc și-ncep
Cele ce nu se pricep.

Inscripție pe biserică

Toți au fost un timp. Eu sunt.
Eu în cer. Ei în pământ.

Inscripție pe tobă

Scula asta are mare căutare:
Niciodată golul n-a sunat mai tare.

Inscripție pe un craniu

Paiața lui se-arată mereu cu altă mască.
Urzeala comediei să nu i se cunoască,
Jucând în mii de fețe, naiv, același rol
În care Măscăriciul divin se dă de gol.
Iubire, jertfă, luptă: costume, Doamne Gâde.
Cuvântul cel din urmă e-al ăstuia. El râde.

Inscripție pe Ararat

Pe drumul mut al marilor stihii
Pământul mort plutește-ntre stafii
Și-atârnă putred, spânzurat în cete,
Cu hoiturile altor vechi planete.

Iudeea, piramidele, pustiul...
Cine-a-ntrebat al cui era sicriul
Mănat pribeag printre vârtejuri oarbe,
De-l varsă unul, celălalt de-l soarbe?

Învăluit în stele, flori și ape,
Nu bănuia că moartea-i pe aproape.
Ce zămislise-n vreme din viața lui mai bun:
O mușită și-o muscă a viermelui nebun.

Mai știe cineva că-n neamul lor
Țânțarul cu hrisoave a fost nemuritor,
Când nici strigoilor de ceață
Slova de-acî nu le mai e citeață?

Inscripție pe steag

Ce mi-ai părut odinioară,
În zarea cenușie și streină,
Un petec atârnat pe sfoară?
Și-o zdreanță aninată de-o prăjină?

Din viscol, uragane și furtuni,
Rămâne viu crâmpeliul de mătase.
Acolo unde maica-l așezase,
Zăloagă-n cartea ei de rugăciuni.

Inscripție pe ușa poetului

Într-o viață de-o durată
Ai murit de patru ori.
De aceea n-ai să mori
Încă-o dată niciodată.

Moarte, când ai vrut să știi,
Moarte, viață când ai vrut,
Moarte de necunoscut,
Morți târzii și timpurii.

Amintirile, treptat,
Au scăzut, și-ncet, pe-ncetul,
S-a iscat din morți poetul,
Ca un cerc dintr-un pătrat.

Rătăcește în pierzare
Spre un punct sclipit de stea
Poruncește-i și-o să stea
S-o ajungi din depărtare.

Inscripție pe cotețul lui Hoțu

A orbit de boală grea
Hoțu tatii, și-aș fi vrut
Să-i găsesc un leac, ceva.
Nici un vraci nu l-a avut.
N-am aflat nici un spițer,
Nici la târg, și nici în cer.

De vreo șase ani sau șapte
Ochii-i zac, peceti de noapte,
Și-ngropat în gol cu totul
Cată cu nasul și botul.
Uite-l, dibuie și parcă
A zări nițel încearcă.

A trecut și s-a lovit,
A lătrat. O fi simțit.
A-nțeles că pe aici
Umblă-n tufe un arici.
Altă dată, lângă casă,
A dat de broasca țestoasă.
Într-o zi, s-a pomenit
Ciufulit, dar mulțumit,
Că visase că bătea
Cinci dulăi și o cățea.
El se ceartă printre stele
Și cu niște cucuvele.

Hoțu e cățel de treabă,
Puii cloștii îl întreabă
Cum e noaptea-n noaptea lui
Și-l mângâie ca pe pui,
Povestind mai lămurit
Ce-au visat și-au mai gândit.

Îl iubesc și derbedeii
Din văzduhuri, porumbieii.
Prieten bun, un porumbiel
Doarme în coteț cu el.

Reminiscențe

Vin, iată-le, tot de la sine,
Frânturile toate spre mine,
Fărăme știrbite și-ntregi
De lucruri pe care de-abia le-nțelegi.
Așa sunt precum le-am uitat
De când s-au culcat:
Un fost cimitir de păpuși,
Încep să se miște de-acuși,
Să capete trup
Din umbră și zvon ca de stup,
Și, rupte, pe-ncetul se reîntregesc.
Copite cu nimb îngeresc,
Spărturi de icoane, păstrând a mustrare,
O schiță de bine și rău cuvântare,
O lacrimă prinsă-n pictură,
O mână rănită, o căutătură,
Și clopote, parcă, departe,
Și câte o foaie de carte.
O țandără-nvie o amforă spartă.
Dă sunet și iedera moartă
Și vocile stinse luând graiuri, pe rând,
Și mormură parcă și parcă și râd.
Mă văd când la Cină părtaș,
Sau când, în prigoană, sutaș.
Încerc iar cămașa de-atunci,
Îngustă, cu-o rană de-atunci,
Și nemaștiută
La inima vremii, tăcută,
Și dacă duc palma la gaura ruptă,
Nu știu din ce luptă,

Mi-alunecă, moale, pe sânge.
Acolo se strânge
Tot ce de la sine se-adună,
Frânturi de Scriptură și hașchii de lună.
Nu pot să mă mint.
Mă arde înghețul: un sloi de argint,
Și deștele-n ceață
Se fac peste unghii cărbune de gheață.

Inscripție în pantoful logodnicei

Nu știe sprinteneala suavei domnișoare
Că ridicându-i coapsa mai sus de locul ei,
Făptura o-așezase din veac peste femei,
Apropiindu-i pasul înalt, de zburătoare.

Aristocratic, mersul s-a dezlipit de lut.
Dansează zvelt și cântă, ca papura ușoară.
Amestecată-n ritmul aspectelor și clară,
Plăpânda siluetă tiparul l-a-ntrecut.

Ți-am scris de-o viață stihul de dragoste, întâiul,
Într-un pantof de nuntă, uitat între caiși,
Când ostenită-n vâlul miresei adormiși,
Ca să-ți sărute talpa de-aproape și călcâiul.

Inscripție în inel

Trei cuvinte viața-ntreagă.
Două puncte: Îmi ești dragă.

Inscripție pe oglinda mare

Ascuns de toată lumea, de ochii mei profunzi,
Deschiși cât zarea largă, tu nu te mai ascunzi.
Mi te arăți pe față și fără de sfiială,
Și-nzorzonat de teatru și strâmb în pielea goală.
N-a fost nerușinare să nu mi-o pui în față,
Nestingherit de calmul meu luciu clar de gheață.
Prin spațiile mele înoți ca-n balta lină
Și-mi dai caricatură, pe când îți dau lumină.
Că-mi știi și însușirea din care ea porcede:
Lumina mea se uită la voi și nu vă vede.

.

La treabă

Încă o dată Făt-Frumos
Și-a smuls din grinda casei spadă,
Arc bun și buzdugan mai noduros,
Să dea din munte namila grămadă.

Singur, orbește-n ceasul rău,
Simțindu-se-ntărit ca de-o solie,
Cu o chemare din pământ și hău,
Pe care o-nțelege și n-o știe,

Se puse-n calea negurii cu coarne
Și găurindu-i pântecul în zmârc
Și împlântându-i sabia în carne,
Au curs din ea otravă, muci și spârc.

În tăvăleala șarpelui cu zeci
De căpățâni și ghiare uriașe,
Era să-și piardă zilele de veci,
Mușcat de scut, de piept și de cămașe.

Când a căzut, dihania a dat
Un vuiet care încă mai răsună,
Că muntele pleșuv a tremurat
Și cu văzduhul lunii dimpreună.

Urletul fiarei a mutat din loc
Cremenea stâncii, brazdele și marea.
Dar Făt-Frumos avu și-acum noroc
Și se-mplini de-a-ntregul ei chemarea.

Și isprăvind, sfios se-ntoarce-n sat,
Se-ascunde chibzuind ce să mai facă

O ciutură mai mare de-adăpat
Și-un staul mai ca lumea, pentru vacă.

De ziua cărturarului

Ești, cărturare, mândru, destoinic și dibaci.
Cum te îmbraci de iute, așa te și dezbraci.
În câteva costume ți-ai hotărât portretul
Și-mpaci cu eleganță pe domnul cu valetul.

Înalt, stufos și chipeș, s-ar zice, pe figură,
Că ai un pisc în suflet și oase de armură.
Călare pe o faimă severă, tu, frumos,
Urcai târâș, în zale, și scările dindos.

Nimic nu te-ntârzie, căci trebuie s-aduni
În coiful tău cu pene bani, repede și buni.
Zgârcit la judecată, aleasă ca din sită,
Cu gloria ești darnic, când lauda-i plătită.

Pitit subt jilțul moale, al fostului Șezut,
Putuși sluji de cârpă stăpânului căzut,
Și-acum o schimbi cu steagul, vărgat, cu dungi și stele.
Vei dovedi cu martori că l-ai purtat la piele.

Consolări

S-au prins tovarăși buni cu rânduiala,
Hârdăul, fedeleșul și găleata,
Vroind să-nfrunte laolaltă nicovala,
Ciocanul, jarul, spada și săgeata.

La drept vorbind, nu-i nici o trebuință.
Noi vom sili uneltele să stea.
Auzi tu, ce nesocotință,
Să faci oțel în loc de tinichea.

Materialele de cinste, eu te-nvăț,
Să știi și tu, ca om, că la bătaie
Nu sunt acelea ce stau băț,
Dar celelalte, care se-ncovoaie.

Și sculele nevoilor de-acum
Nu sunt acelea care-mpung și-nțeapă.
Capacitate trebui' și volum,
Ca să primească-n ele și să-ncapă.

Iată putințele ce ți se cer.
Împacă-te cu dreapta chibzuială.
Cugetul tău să fie cu coadă și mâner,
Și visul tău să fie ca o oală.

Nu-i bine, oare, să te simți
Cu fundul lângă gură, scumpă troacă?
La ce folos o za cu niște zimți
Și scânteierea lor de promoroacă?

Sarcina sacră

Sunt greu cum era grea Fecioara,
Din Duhul Sfânt, și-s chinuit și trist.
Mă doare gândul, doare subsuoara.
Se zvârcolește parcă-n mine Crist.
Și mă înțeapă parcă raza lui,
Și rana lui de lance m-a durut.
Mă doare fiecare cui,
Mă doare locul unde-a fost bătut.
Mă dor mormântul, spinii, crucea – și mi-e sete
Și mie, ca și lui, de apă.
Unse mi-s buzele și arse de burete
Și de otrava care mă adapă.
Am și murit întocmai, taică,
Și toată suferința ta m-a strâns,
De-a pururea Fecioară, maică.
Și plâng, și nu știu când și tu ai plâns.
Dar, vezi, tu, prunc pe-acela l-ai putut și naște.
Isusul meu nu-i cel adevărat,
Și eu nu-l pot nici duce, nici cunoaște.

Ai văzut?

Ai văzut cum Dumnezeu ne păcăleşte,
De ne trec lucrurile printre deşte?
Ce şiret! Ce calic! Ce tertipar!
Pune un lucru tot într-alt tipar.

Face pachete, sticle-nfundate,
Cocoloşeşte, dă la strung şi bate,
Răsucesşte, face mingi de ceaţă,
Închide fără lipituri, coase fără aţă.

Pe cele-n colţuri le pune rotunde,
Rotundele-n drepte le-ascunde.
Ia lumina din cui
Şi-o mută tocmai într-un gutui.

Când încoace, când încolo, ia
De ici, de colo, câte ceva
Şi măsluie sufletul şi trupul,
De nu ştii care-i albina şi care e stupul.

De ce fac păianjenii dantele,
Lacul oglinzi, giuvaiere şi betele?
De ce face zarea depărtată privelişte?
Când omul stă, el pune să se mişte
În el şi împrejur: totul, ape, stele,
Codrii, luna, norii, toate cele,
Învârtite ca nişte inele.

Cuprinsul

Pământul, țarina, bucatele,
Puse-n spinarea mea cu toatele,
Oameni și turme și vite,
Brazdele zguduite,
Potecile, miriștea,
Durerile, neliniștea,
Ploaia, negura, vântul,
Hohotul, spaima, frământul.

Cum a intrat în mine țara toată?
Cum a-ncăput o țară-ntr-o lopată?
Pădurile într-un ghiveci de lut?
O mare-ntreagă-ntr-un pahar băut?

Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul meu
De zmârc, a încăput și Dumnezeu.

De când mă știi

De când mă știi, am luat asupra mea
Povara-ntodeauna, Doamne, cea mai grea,
Și tot urcând în coastă, vream s-arăt
Că nu mă dau poverile-ndărăt.

O suferință între alte două
N-am socotit-o suferință nouă.

Haide și tu, așează-te-n spinare.
Mă simt voinic. Pe cine ce-l mai doare?
Cine-i strein și singur, cine?
Să urce-n cârcă, pe samar, la mine.

Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,
Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu palma,
Însărcinare, poate, am de la Satan
Să vă ridic la cer prin uragan.
Sunt robul vostru, hotărât de sus,
Să fiu caricatura lui Isus.

De câți în seamă mi v-a dat
Vreau să răspund pe față și curat.
Nu-l uit pe cel ce carne dă și nici
Pe cel ce dă cătușe, pravilă și bici.
Suntèți ai mei, și răi și buni. Veniți.
Dator sunt să vă fac și fericiți.

Dar ostenit în drumul meu îngust,
Că sunt ales la milă cu dezgust,
Scârbit de om, jignit de omenire,
Să-mi duc poverile la mântuire,
Aș căuta zadarnic a-nțelege
De ce mi-ai pus porunci de-atare lege.

Eu, Doamne, le-am primit și mă supun,
Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun,
Vreau să te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?

Nici suferințele nu sunt la fel

Nici suferințele nu sunt la fel.
Unul apasă, altul rabdă-n el.
Pe unu-l doare talpa, pe celălalt grumazul,
Pe cei mai tari trufia, pe cei mai slabi necazul.

Tu gemi că ești puternic, el geme că-i sărac.
Pe amândoi jurat sunt să vă-mpac.
Un vinovat îndură, alt vinovat înfrânge.
Tu dai otravă, semenul dă sânge.

Nefericiți și crânceni amândoi,
Care-i mai teafăr dintre voi?
Când schimb pe cel mai mare, de sus, cu cel mai mic,
În cumpăna întoarsă nu s-a schimbat nimic.

Când ei se bucură

Când ei se bucură și cântă,
Eu, ce mă iau cu viața mea la trântă?
În loc să joc, să strig, să beau, stingher
Mă uit, mă-ntreb, posac într-un ungher
Și mi se pare că de-aș fi călcat
În hora lor, aș face un păcat.

Îi cercetez pe cei închiși în casă,
Pe care-o suferință îi apasă,

Câți în nădejde și în rugăciune
Nu au aflat alean și-nțelepciune.
Ori chinuiți în taină de trecut,
De ce-au făcut și n-au făcut.

Unul plângând, o lacrimă pribeagă
Pe rana ochilor se-ncheagă,
Pecete pe o negură de veci.
Ei gem și tu petreci?
Nădejdea celor sprinteni a murit.
Umerii-s rupți și sufletu-i strivit.
Carul de aur cu împărați și zei
Trecu prin gloate peste ei.
Cimpoaie, cobze, flaute și naiuri,
Dați cântecelor voastre alte graiuri.
Mai bate hora și aleargă,
Când trec flăcăii-ncremeniți pe targă?

De multe ori

De multe ori ți-a fost rușine
Sculându-te cu soarele pe tine,
Că-n raza lui din așternut
O nouă zi a și-nceput.
Nu se sfârșise încă-n amortire
Ziua de ieri din amintire
Cu nedreptatea, groaza și dezgustul ei
Că alta vine fără să i-o cei
Destinului din negurile grele,
Pribeg între mocirlă, vânt și stele.

De cobilița dusă în spinare
Mi-atârănă zilele în câte o căldare
Și calc încet, să nu le vărs în mers.
De câte ori le-am clătinat, am șters
Cu talpa și opinca, la fântână,
O vărsătură neagră pe țărână.

Duc sânge-n ele vechi, ca un năuc.
Al cui e sângele și cui îl duc?

Câte puhoaie!

Câte puhoaie, câtă omenire
Se rânduiesc de-acuma în vileag,
Să ceară bucurii și fericire
Scrise cu slove mari pe steag!

Aș vrea să mă-nfierbânt și eu cu ele,
Să-mi bată-n tâmple inima și mie,
Văzându-le trezite, mari și grele,
Ca de o mare, sfântă datorie.

Dar iată, pana celor ce-au mânjit
Drapelele cu alte jurăminte,
E-o bidinea cu părul năclăit
De fostele vopseli de mai nainte.

Unde stătură bravii până azi,
Că nu la bucurie, ci la luptă

Era chemarea, frați și camarazi:
Viața le curse dulce, nentreruptă.

Ați vrea credință într-o necredință
Și lauri fără să fi-nvins,
Venind la hramuri, după biruință,
Cu sângele păstrat și neatins.

Omule

O lăcomie crâncenă, nebună.
Adună, omule, adună,
Căznește, fură, surpă și omoară.
Îți trebuiesc putere și comoară.
Îți trebuiesc palate și veștminte
Să-ți zacă-n ele hoit și oseminte.
Morminte, omule, morminte.

Avidă, mâna ta se strânge.
Storci aur și se scurge sânge.
Nădejde, sânge, har, ca un burete,
Le soarbe aurul cu sete,
Și-n beciul tău zidit înghiață
Neprihănită oamenilor viață,
Avântul, bucuria, puse bine
De stârvul tău, păstrate pentru tine.

Îmi e rușine, omule, îmi e rușine.

Floare de mucegai

Întreaga noapte au cântat din sute
De fluier, cimpoaie și viori
Și din uneltele necunoscute
Vântul și ploaia pe învelitori.

Vulturii, corbii au venit cu toții
Și râd în coruri grave de metal,
Văzând cum mor în noaptea lungă hoții
Sub lacătele mari de la spital.

S-au înnodat ca viermii și limbricii
Pe coridoare, adunați la zbeg,
Toți sluții beznei, cocoșaii și piticii
Cu haitele pământului întreg.

Dar sentinela temniței pe viață
A-ncremenit pe pușca ei de ghiață.

Și dumneata?

Și Dumneata, a cărei gură pute,
Ce fel de viermi și ce fel de ciuperci
Hrănești în vorbele stătute,
Cu ce mă îndulcești și mă încerci?

Pe când te bucuri și mă lauzi, frate,
Mă uit în sufletul tău, biet,
Bolnav în bubele umflate
De un puroi ce coace-afund și-ncet.

Privirea, grea de veghe-nveninată,
Mocnește vânăță, ca niște zer.
Nu știu ce zări ți-o turbură vreodată
Și-o luminează strâmb ce soi de cer.

În bunătatea ta, spoită ca de Paște,
M-am poticnit de-o piatră de la fund
Și am călcat pe mațe vii și broaște,
Care alunecă pitite și se-ascund.

Aci, la noi

Aci, la noi, ne-ai dat vecine
O-nvălmășeală de maimuțe și jivine,
Cu graiul nădușit și-ntărâtat!
De se mângâie, pare că se bat
Pe demâncare și simbrie,
Și ocărăsc răstit când se îmbie.
Strâmbi și la gând și la căutătură,
Nasul turtit le stă lipit de gură,
Și nările sleite pe măsele
Arată neamul bun, ca la cățele.
Peltică-n buze, limba lor trândavă
Frământă vorba grea, ca o potcoavă.

Gingia, rozătoare din părinți,
Rânjește și surâde furiș, cu patru dinți.
Șașie mintea și-n deșert șireată,
Te linge și-mbălează totodată.

Mărite Doamne, un dușman
Ne-nfruntă-aproape-n fiecare an
Și n-am avut, din leat în leat,
Nici un cules netulburat,
Mânjind mereu cu săbiile scoase
Hotarul și porumbul cu mătase.
Suntem, e drept, viteji din vrej,
Dar nentrerupt să fim viteji,
Findcă pofteste fiara la bucate,
Din toate părțile nesemănate?

POSTFAȚĂ

Tudor Arghezi are o situație sigură în canonul estetic al modernității. Deși perioada postdecembristă a pus toate valorile sub semnul întrebării, în scopul unei noi legitimări sau al reautentificării cerute de rupturile dintre epoci, opera argheziană nu a fost trecută deocamdată prin proba decisivă a unei revizuii semnificative, a unei lecturi critice de autoritate (o lectură integrală, fundamental nouă), care să însemne înnoirea argumentelor de perpetuare a rangului ei estetic. Contestările au vizat numai un segment limitat și conjunctural al operei argheziene și anume perioada postbelică acuzată de oportunism. Însă negația nu se poate exercita fără a face distincții și deparțajări. Pe de o parte, rămân perfect valabile și păstrează legăturile firești cu etapele anterioare poezia senectuții, poezia universului domestic și poezia sensibilității metafizice din ultimele volume, *Frunze* (1961), *Poeme noi* (1963), *Cadențe* (1964), *Silabe* (1965), *Ritmuri* (1966), *Noaptea* (1967), din volumele postume *Frunzele tale* (1968), *Crengi* (1970), *XC* (1970) și din alte culegeri de inedite (*Călătorie în vis*, 1973, și *Deslușiri*, 1980) ale unui scriitor cu un foarte bogat atelier de creație, lăsat dolidora de poemele unui meșteșugar ce a lucrat până în ultima clipă. Pe de altă parte, în cu totul alt mod trebuie judecate volumele tributare contextului proletcultist 1907 — *peizaje* (1955) și *Cântare omului* (1956), unde mâna maestrului se vede mai mult decât, de pildă, a lui Mihail Sadoveanu în *Mitrea Cocor* (1949) sau a lui Camil Petrescu în romanul neterminat *Un om între oameni*

(1953–1957). În anii '50, după revenirea sa în prim-plan, poetul Tudor Arghezi nu a fost niciodată un oportunism de teapa lui A. Toma sau Mihai Beniuc. Compromisurile sale, mai mult biografice și publicistice, nu au afectat miezul operei și nu au însemnat o adaptare a poeziei la sloganele epocii comuniste până la ieșirea totală și fără ezitări din perimetrul literaturii, așa cum s-a întâmplat cu mulți alți scriitori. Nu putem să nu luăm în seamă o gradualitate a compromisurilor politice și morale, dacă vrem să ne păstrăm în limitele onestității ca observație de istorie literară. Nu e mai puțin adevărat că orice compromis afectează imaginea scriitorului. Dezbaterile din perioada postdecembristă despre posteritatea operei argheziene, în pragul mileniului III, au depășit rareori sfera oportunismului, pentru a surmonta un impas al receptării și a lua în seamă partea cea mai însemnată a operei argheziene.

Oricum am întoarce-o însă, nu putem evita formularea adevăratei probleme a momentului actual al posterității argheziene: traversează opera argheziană o criză prelungită a receptării, trece personalitatea proteicului scriitor printr-un con de umbră? Cu toată tristețea răspunsului, trebuie să spun: da. Arghezi, ca și Sadoveanu, se află într-o depresiune evidentă a interesului public — înțelegând prin aceasta atât criza receptării critice, cât și criza lecturii. Ar fi prea simplu să dăm o explicație prin criza generală a statutului literaturii, într-o vreme a presiunii de nestăvilit a Internetului, a televizorului și a divertismentului. Ar fi, de asemenea, evaziv și fals-optimist să estimez (cum, de altfel, și cred) că trebuie să așteptăm un timp mai echilibrat al reasezării valorilor. Se poate face ceva acum, în favoarea operei lui Tudor Arghezi? — aceasta-i întrebarea. Adevărul este că, dacă privim mai atent, situația nu este chiar atât de disperată (însă dramatică — da!). Locul lui Tudor Arghezi în canonul didactic nu a fost și nu este periclitat: poezii ale sale figurează în manuale, de la clasele mici până la clasele de liceu. Opera sa este reeditată ritmic și ne putem bucura că, în 2000, a apărut o integrală a poeziei, în două volume frumoase, în seria de „Opere fundamentale” coordonată de Eugen Simion la Editura Univers Enciclopedic, într-un proiect al Academiei Române. În îngrijirea Mitzurei Arghezi și a lui Traian Radu, seria de *Opere* Arghezi continuă cu publicistica, din care au apărut, în 2003, primele două volume, și va cuprinde toate celelalte

compartimente ale creației argheziene într-o ediție integrală, în măsură să dea o nouă perspectivă de critică și istorie literară.

Există cu adevărat un apetit semnificativ al exegezei critice consacrate operei argheziene în anii de după revoluția din 1989? Semnele unei receptări (generoase) sunt prea firave pentru un scriitor atât de mare. Au apărut două cărți de istorie literară, special consacrate subiectului: *Întâlniri cu Arghezi* (1992) de Gh. Bulgăr și *Arghezi necunoscut* (1998) de Pavel Țugui, la care mai sunt de adăugat referințele Anei Selejan din volumele sale despre *Literatura în totalitarism*, din 1944 încoace (a ajuns cu explorările până în 1958 și va continua, bănuiesc). În critica literară propriu-zisă despre poezia argheziană e de reținut un singur volum: *Tudor Arghezi — poet religios* (1999) de Marin Beșteliu. E de consemnat faptul important că a fost reeditat în „Biblioteca pentru toți”, la Editura Minerva, în 1994, eseul monografic *Tudor Arghezi* al lui Pompiliu Constantinescu, apărut inițial în 1940 și scris din perspectiva filosofiei blagiene. A fost reeditată și cea mai bună carte, după părerea mea: *Opera lui Tudor Arghezi* de Nicolae Balotă (în 1997; prima apariție, în 1979), alături de care putem așeza eseul *Marele Alpha* (1970) de Alexandru George. Deceniul opt fusese unul prielnic posterității argheziene. De atunci, după 1980, am putea spune că înregistrăm declinul receptării. Reeditarea astăzi a cărților de critică de altădată nu ține locul necesarelor reevaluări din perspectiva actualității. Prozatorul Arghezi, îndeosebi pamfletarul (precaut cenzurat în perioada comunistă în edițiile de *Scrieri*), pare privilegiat în interpretările craioveanului Marian Victor Buciu din *Celălalt Arghezi. Eseu de poetica retorică a prozei* (1995) și ale clujeanului Ștefan Melancu din *Apocalipsa cuvântului. Pamfletul arghezian* (2001). Să mai înregistrez și ediția bibliofilă scoasă de Muzeul Literaturii Române, în anul 2000, dintr-o versiune de sertar a unui studiu Arghezi, redactat în iulie 1946 de Șerban Cioculescu. E mult? E puțin? Nu am cătuși de puțin satisfacția că Tudor Arghezi este un subiect major, asumat pe deplin și reintegrat într-o circulație normală a valorilor, în configurația lor atât de dinamică și de contradictorie de la începutul mileniului III.

Ca și Ion Barbu, Tudor Arghezi mi se pare un subiect închis pentru poezia contemporană, pe care nu o văd pactizând creator cu un maestru posibil. Dacă Leonid Dimov și, mai târziu, Mircea Cărtărescu

asimilaseră ceva semnificativ din arghezianism, astăzi nu ne mai putem (măcar) imagina să avem barbieni și arghezieni, în timp ce bacovienii și blagienii mai sunt încă posibili. Mai clar spus: în timp ce cota lui Bacovia a crescut continuu, până la a fi revendicat de postmodernismul românesc ca un precursor, cota lui Arghezi pare să fi scăzut simetric, neliniștitor, ca predecesor valorificabil în creația poetică. Arghezi rămâne o valoare de referință mai puțin pentru poezia contemporană, mai mult pentru istoria literară, pentru critica universitară și pentru canonul didactic. În fond, este destinul oricărui scriitor important acela de a se fixa pe un loc stabil în istoria literaturii române, imposibil de mișcat într-un sens sau altul (al supralicitării sau al diminuării locului său). E o formă de inerție, de împietrire pe soclu — pe care periodic o clintesc numai remedierile de detaliu, restaurările, revizuirile, reconsiderările unor segmente ale operei. Opera monumentală a lui Tudor Arghezi, atât de diversă, se salvează tocmai prin deplasările atenției de la un sector la altul, de la o etapă la alta, de la un punct de vedere (să zicem, estetic) la altul (politic, moral, adică extraestetic). În fond, e benefică repunerea în discuție, fie și în sens negativ, a ultimei perioade argheziene de creație, prin prisma oportunismului, devenit marota unui justițiarism anterior oprimat, ulterior cu atât mai răzbunător, și obsesia unui moralism compensatoriu. Biografia și opera lui Tudor Arghezi deschid șansa unor exerciții de aplicație și pentru astfel de cercetări și observații extraestetice, dar nu extraliterare.

Fără a lua în seamă efectele estetice sau politice ale pamfletarului, ale publicistului, ale prozatorului sau ale dramaturgului — capabili să suscite interese imprevizibile de cercetare și exegeză —, Arghezi pune o mie de probleme, noi și vechi, numai pe teritoriul poeziei. Într-o reevaluare de ansamblu, toate ar trebui avute în vedere, indiferent dacă par deja elucidate, într-un fel sau altul. Reformulez câteva astfel de întrebări esențiale. Pot fi rezolvate printr-o conciliere abstractă contradicțiile interne dintre diferitele opțiuni estetice și tentații divergente ale poetului? E mulțumitor răspunsul (destul de expeditiv și, prin urmare, superficial) că Arghezi nu a aparținut nici unui grup, nici unui curent literar, că scriitorul a plutit impasibil pe deasupra epocilor pe care le-a survolat fără vreo tangență? Ce relații a avut cu tradiționalismul și modernismele? Cred că istoria literară

va trebui să fie mai atentă la conjuncturalismele profitabile, pe care poetul le-a străbătut, le-a exploatat cu umor sau sarcasm, le-a asimilat și le-a depășit. E. Lovinescu a rezolvat simplu această problemă ce s-ar putea transforma într-o dilemă fără ieșire: în *Istoria...* sa din 1937 a discutat poezia argheziană în capitolul *Sinteza poeziei moderniste și tradiționale*.

În ce constă, în principal, revoluția poetică săvârșită de Arghezi? (Iată întrebarea cea mai grea, la care puțini se încumetă să răspundă direct!) Este Arghezi doar un geniu verbal, cum îl cataloga Vladimir Streinu, într-un elogiu subtil (și, poate, involuntar) otrăvit? Ulterior, criticul s-a simțit dator să modifice observația și elogiuul, în sensul că Arghezi „pune în stare de strălucire un vocabular specific într-o sintaxă specifică” — ceea ce e mult mai bine și mai potrivit spus, fiind chiar un răspuns sintetic la întrebarea despre revoluția poetică argheziană.

O interminabilă dispută s-a desfășurat — și ea mai continuă încă — în jurul problemei dacă Arghezi este un poet religios sau nu. Există răspunsuri ferme și pentru una și pentru cealaltă opinie sau opțiune. Dumnezeu arghezian din *Psalmi*, din *Între două nopți* sau din *Duhovnicească* e însă obiect al cunoașterii și al investigației (nu al adorației), de același rang cu eul și lumea — toate puse sub semnul aceluiași necunoscut impenetrabil. *Psalmii* ne transmit uneori decepția profundă că Dumnezeu nu poate fi cunoscut, nu-i accesibil minții omenești. Dumnezeu arghezian pare nu numai dincolo de măsura și posibilitățile cugetării umane, dar — ceea ce-l intrigă mai mult pe poet și îl umilește — pare incomprehensibil și inabordabil și prin intermediul poeziei, care e un instrument mai rafinat al cunoașterii. De aceea, cu speranța din ce în ce mai diminuată că Dumnezeu s-ar putea să dea un semn al prezenței sale, *Psalmii* experimentează modalități de cunoaștere a divinității, forme de comunicare și de apropiere. Marea poezie argheziană este o provocare disperată a barierelor cunoașterii, o interogație continuă despre lume, despre Dumnezeu și despre sine, ca agent al cunoașterii poetice.

Există o ipostază originară a scriitorului, privilegiabilă și ireductibilă, de la care pornesc toate celelalte dezvoltări artistice? Dar poate fi redus Arghezi la emisia omogenă a unui singur eu poetic, la o voce unică și unitară, fără disonanțe? Autenticul Arghezi sălășluiește într-o ipostază ascunsă, inaccesibilă, dar totuși explorabilă prin

tatonări și aproximații? Poate fi descrisă o evoluție pe vârste și etape a poeziei argheziene? Are ea o istorie internă semnificativă și relevantă? Sunt mai importante anumite zone ale poeziei argheziene decât altele? Cu alte cuvinte, există o ierarhie internă a volumelor argheziene de poezie?

Mă și grăbesc să răspund la această ultimă întrebare, atrăgând atenția că opera poetică argheziană se sprijină pe doi piloni solizi: volumul *Cuvinte potrivite* (1927), cuprinzând (nu e o simplă curiozitate statistică) exact o sută de poeme, adică un eșantion semnificativ prin numărul rotund, o demonstrație de forță și originalitate într-o limită cantitativă autoimpusă pentru o antologie de autor, neobișnuită pentru un debut, și volumul *Una sută una poeme* (1947), al cărui număr trebuie raportat la cele o sută din primul (e interesant de știut că și volumul *Una sută una poeme* cuprinde tot o sută, ca și primul, pentru că o poezie, cu ușor sesizabile aluzii antirusești, *Aci, la noi*, a fost suprimată de cenzură). Dacă acestea două sunt demonstrațiile de complexitate tematică și stilistică ale unui poet foarte orgolios, între ele, celelalte volume, toate de mai mici dimensiuni, sunt demonstrații de virtuozitate pe secvențe foarte speciale, alese polemic și provocator: *Flori de mucigai* (1931) ca narațiune neagră, lirism sarcastic și ironic al lumii blestemată a închisorilor, *Cărticică de seară* (1935) ca revelație a universului domestic genuin, a miracolului erotic și a germinației materiale fabuloase, *Hore* (1939) ca plăcere a jocului, a inocenței regăsite și a copilăririi euforice; la acestea ar trebui să adăugăm neapărat experimentul versului liber din ciclul *Șapte cântece cu gura-nchisă* (1940), limitat ca eliberare de metrică și rimă numai la această secvență a operei. Între două mari construcții, poetul a lucrat la detalii ce au tins să devină senzaționale (mai ales *Florile de mucigai*) prin efectul de șoc și surpriză. Psalmistul fără veleități de metafizician, dar confiscat de interogația necunoscutului și a cerurilor, atât de pregnant în poemele din *Cuvinte potrivite*, coboară firesc, iscoditor sau jubilat, în lumile de jos, foarte diferite între ele, ale infernului închisorii, ale raiului grădinii sau ale naivității ludice.

Poezia lui Arghezi are o evoluție numai dacă o reconstituim sau chiar o inventăm înainte de apariția volumului *Cuvinte potrivite*, printr-o operațiune imaginativă și documentară de istorie literară. Amânându-și atâta vreme debutul, până la vârsta de 47 de ani, poetul a vrut să se înfățișeze dintr-o dată întreg și matur, fără ezitări și

tatonările perioadei de formare, ale cărei urme le-a strecurat abia perceptibil printre celelalte poeme, din deceniul trei al secolului XX. Prin toată diversitatea lui derutantă, volumul *Cuvinte potrivite* comprimă în sine o nebănuită istorie personală, o devenire a poetului ce abia dacă se poate reconstitui din relicvele și semnele altor vârste (*Agatele negre*, întrezărite doar prin trei fragmente, sunt o astfel de reminiscență). Amalgamul de stiluri, atitudini, teme și forme poetice seamănă ingenios confuzia, cu scopul ca scriitorul să nu-și releve de îndată secretele și identitatea. Volumul *Cuvinte potrivite* înseamnă o condensare tematică a universului arghezian, în aceeași măsură în care reprezintă o comprimare a vârstelor. El certifică adevărul, ce va deveni din ce în ce mai clar cu timpul, că Arghezi nu e unul singur, nu e o personalitate poetică univocă, ci una proteică, de o prodigiozitate ce a pus critica în dificultăți de înțelegere din ce în ce mai mari. Vocile sale sunt când complementare, când surprinzător de disonante. Formația argheziană a anilor 1896-1910 reunește și valorifică elemente disparate, ce ar părea imposibil de asociat, din Eminescu și (mai ales) Macedonski, primul și singurul său maestru, din parnasianism și simbolism, din Baudelaire, făcând să se intersecteze sau să alterneze romantismul și tradiționalismul cu tendințe echilibrat-moderne sau chiar exagerat-moderniste. Aceste simbioze și amalgamuri, alternări de ritmuri și precipitate culturale, osmoze, cristalizări și conflicte interioare favorizează, în chiar structura intimă a poemului, a versului și a eului poetic, figurații prodigioase ale sinelui, o dinamică imprevizibilă a relațiilor dintre eu și lume, într-o bogăție nemaiîntâlnită de nuanțe, de accente și de metamorfoze, pe care critica, depășită de fenomenul Arghezi, a avut uneori tendința să le simplifice. Din multe probleme posibile, aleg să reanalizez și, eventual, să revizuiesc părerea aproape unanimă despre dualismul arghezian și reflexul structurilor antinomice ale eului, transformate în convenționalisme poetice și clișee foarte rezistente ale interpretărilor critice.

Ca nici un alt poet român, Arghezi a fost de la început refractar oricărei tentative de a-i înțelege personalitatea sau de a-i explica poezia. Parcă ar fi avut ceva de ascuns. Primul simptom evident e adoptarea unui pseudonim (adevăratul Ion N. Theodorescu, ca persoană reală, face să i se piardă urma sub o identitate inventată), dar

acesta e un argument prea banal. Scriitorul a evitat sistematic să fie într-un singur fel. Autodefinirile sale — poetice sau publicistice — sunt întotdeauna înșelătoare prin ambiguitate și derutante prin contradicțiile pe care le cultivă cu metodă. Un *Portret* din perioada maturității, adăugat ulterior volumului de *Cuvinte potrivite* (1927), sintetizează foarte bine această poetică a eschivei, prezentată sub forma proliferării incontrollabile a ipostazelor interioare: „*M-am zămislit ca-n basme, cu șapte frunți și șapte/ Grumazi și șapte teste./ Cu-o frunte dau în soare, cu celelalte-n noapte./ Și fiecare este/ Și nu este./ Sunt înțel, sunt și diavol și fiară și-alte-asemeni/Și mă frământ în sine-mi ca taurii-n belciug./ Ce se lovesc în coarne cu scânteieri de cremeni./ Siliți să are stânca la jug*“¹. Secretul vitalității sale, ca disponibilitate a metamorfozelor sau, altă dată, a măștilor, e de a nu avea o singură și univocă identitate. Arghezi mizează modern — și în propria biografie, și în poezie — pe o multiplicitate a eurilor, pe o pulverizare a coerenței personalității. Șerban Cioculescu a consacrat în exegeza argheziană ideea „dualismului fundamental al temperamentului“, de sorginte clar romantică prin dramatizarea unei antiteze morale. Ea trebuie neapărat corectată în sensul foarte modern al eului multiplu, instaurat în poezie și în proză de simbolism și impresionism și speculat ulterior tematic și stilistic. „Homo duplex“, care e soluția imediată a tânărului din *Agate negre*, se transformă, pentru o mai derutantă disimulare, în „insul înșutit“.

Întrebarea despre sine este permanentă în scrisul arghezian și e simptomatic răspunsul obscur, neclar, ca în poemul *Mă uit din volumul Cărtică de seară* (1935): „*Mă uit în cer, mă uit în pământ./ M-am întrebat cine sunt./ Gânduri se duc, vin/ Din vânt, din senin,/ Ca niște păsări rotunde./ Încotro? De unde?/ Glasuri mă strigă cu nume străine./ M-ați chemat pe mine?/ Sunt eu cel căutat?/ Mi se pare că vântul s-a înșelat./ Câte puțin sunt dator/ Fără să-mi fi dat nimic, tuturor — / Și lemnului uscat, și bălții stătute,/ Și florilor, și pietrelor, și vitelor bătute./ Și oamenilor din răstignire./ Cu ce să plătesc nefire și fire?*“². Cultivarea indeciziei totale în legătură cu

¹ *Opere I*, ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu, prefață de Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, p. 158; după această ediție voi cita și în continuare poeziile.

² *Ibid.*, p. 202.

sinele este explicită în același poem: „*Sângele meu nu-i al meu./ Mi-e teamă să zic «mie» și să zic «eu»./ Cu ce fel de drept/ Mi-aș umfla bârnelor din piept/ Și mi-aș întinde pe zarea/ Toată, spinarea?// Ce martor aș întreba/ Ca să-mi răspundă întrucâtva/ Măcar dacă sunt?/ Mă tot uit în cer, mă uit în pământ/ În baltă și stuh/ Și adânc în văzduh*”³. E aici și drama constituirii propriei identități, și imposibila opțiune pentru o unică alcătuire, și misterul pierderii eului risipit în toate direcțiile, atras spre dizolvarea în elementele originare. Poemul poate fi citit și altfel, într-o cheie la fel de modernă: fie în sensul imposibilei cunoașteri a unui sine fără limite, fie în sensul unei contopiri a individualității cu cosmosul. Ambiguitățile lecturii sunt productive în interpretare și în construcția sensului. Argezi e departe de univocitățile romantice, ca și de simplele rupturi antitetice ale eului disputat între polarități ireconciliabile. Dizolvarea într-o multiplicitate de posibilități și asumarea lor programatică revin și într-un *Cântec din fluier*: „*Inima mi-e drumul cu ploile,/ Mi-e drumul cu praful și oile,/ Drumul sterp dintre copaci,/ Mi-e via strâmbă pe haraci,/ Mi-e satul cu câinii, mi-e bătătura,/ Cenușa din brazde și arătura./ Mi-e cireada care paște pământ,/ Mi-e cârdul de ciori din vânt,/ Mi-e bivoul sculat din noroi/ Cu capul greoi/ Și care se uită în golul mare*”⁴. Acest cumul derutant de disparități cu care „inima” se identifică are ca rezultat o oboseală de sine, o copleșire răsfrântă în nemulțumire și istovire: „*Cântecul nu e bun,/ Cuvântul e oftat,/ Brațul târăgănat,/ Moleșită aripa./ Mă bate vremea, mă bate ziua, mă bate clipa*”⁵. Stihia și pustia devin agenții distructivi ai sinelui, amplificând drama imposibilei coagulări într-o identitate certă. Uimirea că însuși Dumnezeu, bătându-l pe umăr, l-ar putea identifica și cunoaște se transformă în perplexitate: „*Tu ești? m-a întrebat; te cunosc./ Nu am știut răspunde./ Eu eram? eu nu eram?/ Cum putea să mă cunoască?/ Mă cunoști, Doamne, din vie,/ Din lume, din farmece, din schit?// O să-mi spuie altădată Dumnezeu,/ În ceasurile mici din amurg,/ Când vom vorbi în patru ochi*” (Tot o sarică, în *Șapte cântece cu gura-nchisă*, 1940⁶). Această

³ *Ibid.*, p. 202–203.

⁴ *Ibid.*, p. 219.

⁵ *Ibid.*, p. 220.

⁶ *Ibid.*, p. 350.

argheziană pierdere de sine, sfiala de a se legitima ca individualitate (antiromantică, într-un mod radical, deși, în alte locuri, egotismul nu lipsește), combinată cu imposibila autocunoaștere și recunoaștere, nu le mai întâlnim la nici un alt poet. Sunt o marcă prin excelență argheziană. *Inscripție în dosul unui portret* din volumul *Una sută una poeme* (1947) complică și mai mult problema cunoașterii de sine. Dacă, în alte cazuri, eul nu se putea despărți de restul lumii, aici trecutul multiplică ipostazele eului prin depuneri care-l transformă radical: „În pâinea de astăzi e grâu de ieri./ În ziua de-acuma e ziua de-atunci./ Trecutul nu moare, se-njgheabă/ Din ziua trăită cu grabă,/ Ieșind din tablou ca o pată/ A unei culori de-altădată”; urmează metafora sintetizatoare, memorabilă, a impresionantului depozit interior de proiecții ale sinelui: „Trei sfinți fură-n timp zugrăviți/ Și unul vopsit peste altul./ Uitându-te-n suflet, biserică-nchisă,/ Te vezi însuțit/ Cu toți câți în tine s-au fost zugrăvit/ Și nu s-au cojit”⁷. Vecin cu *Inscripție în dosul unui portret* în volumul *Una sută una poeme* este un alt poem pe aceeași temă, *Inscripție pe perețele chiliei*, a cărui primă parte, derutantă, evocă imaginea aproape idilică, nefirească la Arghezi, a unei iubite „din veacul trecut”. Idilismul rural, vag coșbucian, al copilei, proiectat într-un tablou colorat de o duioșie inofensiv-ironică și fals-sentimentală („Copila pe care-am iubit-o/ Pe timpuri, din veacul trecut,/ Era cea mai dârză și cea mai zglobie/ La horă, cu fote și iie./ În holda cu spic, suflecată,/ Tăia snopul plin dintr-o dată,/ Încinsă cu soare/ Și fulgere scăpărătoare./ Iar, seara, vedeam că-și agață/ Și sēcera-n cer de o ceață.”), introduce, abia perceptibil, tema timpului („Copila e visul de-atunci./ Aminte nici nu prea-mi aduc,/ Căci îs cam năuc.”) în peisajul agrest al altei lumi, vitale, ce va deveni necesarul element de contrast pentru singuraticul și devitalizatul călugăr, abia bănuț cu această identitate sugerată de titlu, un ins străin și dezorientat: „Aproape nici nu mă cunoaște./ Un munte se-apeacă-n crepuscul și paște./ În drum îmi ies alți cunoscuți,/ Mai tineri, mai duși de pe lume./ Cu toate că-mi zic și pe nume/ Nu prea mă cunosc nici cu ei,/ În cete de patru, de trei./ Îmi pare că sunt eu și-aceia,/ Din ceata de-a doua și-a treia,/ Și mergem alături muți/ Și nepricepuți./ Sfiindu-ne unul de altul/

⁷ *Ibid.*, p. 489–490.

*Piticul, ghebosul, înaltul.*⁸. Confuzia de identități, indistincția neliniștitoare dintre eu și lume revin ca simptome ale unei crize a autocunoașterii: „*Mi-e frică de ei și de mine,/ De rău și de bine./ Călcâiele mele nu-mi par ale mele./ Se-ngroașă țărâna./ O simt cu piciorul și mâna,/ Și duc șovăind și n-aleg,/ Pe tălpile mele, pământul întreg*”⁹. Înstrăinarea de propriul trecut echivalează cu pierderea percepției de sine și chiar cu o autonegare dureroasă. Dacă în poezia argheziană a primei tinereți exista, fără îndoială, un reziduu romantic în construcția dizarmonică, antitetică, a eului, sub forma consacrată a unui egotism titanian ce izbucnea uneori nefiresc de violent, în poezia senectuții răzbește din ce în ce mai dramatic „*durerea de-a fi tu*” (ca în *Seară de mai* din volumul *Frunze*) sau „*frica de tine și-ndoiala*” (ca în *Frunze pierdute* din același volum).

O ciudată oscilație între un puternic egotism și o pierdere a sinelui în infinit rupe consecvențele și face imposibile generalizările. Arghezi nu este unul și același, eul poetic nu poate fi redus la o unică modalitate de existență, omogenă de la poezia din jurul anului 1900 până la aceea de după *Cuvinte potrivite* (reamintesc istoricul an 1927 al debutului arghezian în volum), unde se consacră un mare poet suficient de bine creditat și până atunci, pentru ca debutul în volum să însemne confirmarea unui stil (de fapt, a mai multor stiluri!) și legitimarea definitivă a unei personalități. Dacă punem la socoteală faptul că debutul publicistic în poezie, sub numele Ion N. Theodorescu, se petrecuse în 1896 în suplimentul literar al ziarului „Liga ortodoxă”, condus de Alexandru Macedonski, atunci nu se poate să nu frapeze faptul că în volumul *Cuvinte potrivite* sunt condensați treizeci de ani de poezie, unde e inevitabil ca vârstele să fie amestecate, într-o combinație de stiluri, atitudini, teme și opțiuni cu atât mai derutantă cu cât e rezultatul unei voințe a autorului, satisfăcut în secret să facă o farsă de istorie literară și criticii contemporane, și posterității. De aceea ar fi riscant să reducem la una singură, oricare ar fi ea, formele de manifestare ale eului arghezian și să o absolutizăm. Așa s-a întâmplat cu acel „homo duplex” arghezian, foarte evident în unele poeme, promovat sub antinomia baudelairiană dintre „înger și diavol”,

⁸ *Ibid.*, p. 487–488.

⁹ *Ibid.*, p. 488.

redușă adesea la un satanism de sorginte simbolistă. Dualitățile argheziene sunt însă mai numeroase și se manifestă la fel de prodigios și pe alte planuri. Au alte conținuturi decât antinomia dintre înger și diavol. Dualitatea — fie romantică, fie simbolistă, fie ludic-modernă (deci oscilația de la romantism la anti-romantism trebuie luată serios în seamă) — tindea, mai ales în critica interbelică, să fie înțeleasă ca o soluție universală a poetului, transformată într-un convenționalism supărător prin stereotipie, frapant la prima lectură, iar dualismul, fără prea multe nuanțe, tindea să se transforme într-o formulă de explicație integrală a arghezianismului. Dar opozițiile argheziene — e adevărat, foarte frecvente — ies de nenumărate ori din perimetrul arhicunoscut al romantismului, ca și al simbolismului, spre configurații foarte moderne ale eului sau ale ideaticii.

Însăși arta poetică din *Testament* perpetuează imaginea artei argheziene ca o fuziune spectaculoasă a contrariilor: a „slovei de foc“ (adică a inspirației romantice iraționale, spontane, incontrolabile) și a „slovei făurite“ (adică a lucidității creatoare stând sub semnul raționalului și al meșteșugului). Alchimia poetică e și ea bazată pe algoritmul a doi termeni contrastanți: preluate din visteria strămoșească, „îndemnurile pentru vite“ au fost transformate miraculos în „cuvinte potrivite“, „în versuri și-n icoane“; veninul a fost preschimbat în miere; ocară a fost și ea subtil distilată; „cenușa morților din vatră“ a suferit, în alambicurile poetice, nesperate modificări, devenind „Dumnezeu de piatră“; durerea „surdă și amară“ a fost transformată în cântec, fermecător și pedepsitor deopotrivă. Concluzia procesului alchimic e fixată în cele două versuri memorabile, perpetuate didactic din generație în generație: „*Din bube, mucegaiuri și noroi/ Iscat-am frumuseți și preturi noi*“. În treacăt fie spus, această artă poetică (a distilării urâtului) nu e un preambul tocmai adecvat pentru *Cuvinte potrivite* (unde poezia explorează cu totul alte sensuri și universuri) și nici nu e justificat să fie adoptată ca o emblemă exclusivistă pentru întreaga poezie argheziană (cum făceau și încă mai fac manualele). În fond, așa-zisa estetică a urâtului din *Testament* anticipă volumul *Flori de mucegai* (1931).

Revenind la reflexul arghezian al polarităților și al dualismelor, să mai observăm că în *Testament* poetul e și el termenul unei opoziții: este „un nume adunat pe o carte“, dar este unul singur, alesul, autorul

unei singure cărți, iar autorul și cartea sunt rodul unei suferințe colective, al efortului unei cohorte de străbuni ce urcă prin „râpile și gropile adânci“ ale secolelor, ca să-și „verse osemintele“ în miraculosul athanor (cuptorul alchimic) — poezia — pentru ca o materie impură să se înnobileze și spiritualizeze. Unul (poetul) sau una (cartea) adună în sine multiplul (străbunii și secolele). Emfaza de *poeta vates* se desfășoară și în *Rugă de vecernie*, tot din *Cuvinte potrivite*, unde primele versuri declamă ritos și mândru: „În mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,/ Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum“¹⁰ etc. Poetul își asumă cu superbie acest rol, invocându-l pe Dumnezeu ca martor și garant al misiunii sale: „De unde vin aceștia? De unde-acești eroi,/ Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pân' la mine?/ De unde-această piatră cu fețe de noroi/ Și scăpărând cu focuri de-azur și de rubine?// Le sunt dator odihna ce pleoapa nu-mi atinge?/ Le datoresc lumina și faptul crud că sunt?/ Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?/ Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt“¹¹. Retorica unui eu ce se supraevaluează revine și în poemul *Arheologie*, tot din *Cuvinte potrivite*. „Sfintele oseminte“ ale unui trecut fabulos se așază în sufletul poetului și germinează un egocentrism paradoxal: „Și, câteodată, totul se deșteaptă,/ Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria/ Și-arată veacurile temelia./ Eu priveghez pe ultima lor treaptă“¹².

Însă asumarea durerilor altora îl exasperează altă dată pe poet și procesul benefic de rodire a creației ca răzbunare a suferințelor seculare din *Testament* se transformă într-o pedeapsă resimțită ca o teribilă condamnare, în poemul *De când mă știi* din *Una sută una poeme*: „De când mă știi, am luat asupra mea/ Povara-ntotdeauna, Doamne, cea mai grea,/ Și tot urcând în coastă, vream s-arăt/ Că nu mă dau poverile-ndărăt.// O suferință între alte două/ N-am socotit-o suferință nouă./ Haide și tu, așază-te-n spinare./ Mă simt voinic. Pe cine ce-l mai doare?/ Cine-i strein și singur, cine?/ Să urce-n cârcă, pe samar, la mine.// Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,/ Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu palma“. Iar

¹⁰ *Ibid.*, p. 131.

¹¹ *Ibid.*, p. 132.

¹² *Ibid.*, p. 58.

continuarea revoltată e o sfidare, o întoarcere pe dos a atitudinii din *Testament*; preluarea suferinței celorlalți e considerată aici o corvoadă îngrozitoare care îl transformă pe poet, pe fericitul ales de altădată, în „caricatura lui Isus“, imagine teribilă a poetului copleșit de rolul de mesager al celorlalți, pentru a le ispăși în vers păcatele: „Însărcinare, poate, am de la Satan/ Să vă ridic la cer prin uragan./ Sunt robul vostru, hotărât de sus./ Să fiu caricatura lui Isus“¹³. Dar nevroza acestei nemulțumiri nu se oprește aici și poemul se încheie cu un protest de supremă sfidare: „Sunteți ai mei, și răi și buni. Veniți./ Dator sunt să vă fac și fericiți./ Dar ostenit în drumul meu îngust./ Că sunt ales la milă cu dezgust./ Scârbit de om, jignit de omenire./ Să-mi duc poverile la mântuire./ Aș căuta zadarnic a-nțelege/ De ce mi-ai pus porunci de-atare lege// Eu, Doamne, le-am primit și mă supun./ Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun./ Vreau să te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?“¹⁴. Arta poetică din *Testament*, unde cartea are misiunea sacră a mărturie în fața lui Dumnezeu („Robul a scris-o, Domnul o citește“), iar această misiune este asumată cu mândrie de scriitorul-mediator ales, trebuie citită prin reversul ei din poemul *De când mă știi*, unde suferința celorlalți e o pacoste pentru poetul copleșit, anulat de o asemenea povară, pentru că unicitatea lui e în pericol sub presiunea gregară a celor mulți. Orgolios, poetul nu mai acceptă sacrificiul de sine, oricât de nobil ar fi acesta în aparență. A intervenit oboseala și ea este mărturisită fără ocolișuri în poemul *Răscruce* din volumul de senectute *Frunze* (1961): „Sunt, poate, desfăcut, sunt, poate, ostenit/ Călcând pe aripi și pe punți de iască?/ Nu! Insul meu se cere însutit./ Dați-i răgazul să renască.“¹⁵. Șansa regenerării este căutată în acea multiplicare a sinelui pe care o întâlnim frecvent între reflexele specifice ale vieții interioare arheziene.

Antiteza dintre unu și multiplu (care e cu totul altceva decât opoziția dintre înger și diavol) funcționează în cele mai diverse situații poetice. O astfel de structură logică organizează și poemul *Cuprinsul* din volumul *Una sută una poeme*. Un univers întreg, împreună

¹³ *Ibid.*, p. 512–513.

¹⁴ *Ibid.*, p. 513.

¹⁵ *Opere* II, p. 9.

cu Dumnezeu, încape într-un strop, în infinitul mic al unei individualități compuse din disparitățile lumii: „Pământul, țarina, bucatele./ Puse-n spinarea mea cu toatele./ Oameni și turme și vite./ Brazdele zguduite./ Potecile, miriștea./ Durerile, neliniștea./ Ploaia, negura, vântul./ Hohotul, spaima, frământul.// Cum a intrat în mine țara toată?/ Cum a-ncăput o țară-ntr-o lopată?/ Pădurile într-un ghiveci de lut?/ O mare-ntreagă-ntr-un pahar băut?// Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul meu/ De zmârc, a încăput și Dumnezeu”¹⁶. E un fenomen invers risipirii eului în lume, într-o nedeterminare egală cu anularea sinelui; e aici, în poemul citat, un fenomen de asumare și interiorizare a lumii, conducând spre o substituie solipsistă a lumii cu sinele. Eul dizolvat în lume, într-o multiplicitate indeterminată, dătătoare de vertij, are o contrapondere semnificativă în procesul egocentrist al asumării interioare a întregului univers.

Un cu totul alt înțeles și o rezolvare nescontată are polaritatea interioară așa cum e figurată într-un poem al senectutii, dar care rezumă o întreagă istorie personală: poemul *Sufletele mele-s două* din volumul postum *Frunzele tale* (1968). Îmblânzirea demonului se realizează printr-o disponibilitate ludică, o adevărată demonstrație acrobatică, în care unul și același apare proiectat în dubla ipostază de dresor și fiară domesticită: „Sufletul mi-e un jucător pe sfoară./ Dar sufletele mele-s două./ Unul întinde sfoara și o desfășoară/ Neconținut, tăioasă, vie, nouă,/ Și celuilalt «ridică-te și du-te»-i spune./ Și celălalt, rânjind i se supune./ Ochii acestuia de fiară sunt/ Și-l găuresc uitându-se-n pământ/ Și seacă apa și-ard pe sus/ Șoimii de vii, în zborul de apus”¹⁷. Monstrul e aici chinuit, bine stăpânit, biciuit de o rațiune superioară prin autoritatea pe care nu o avea în structura interioară a poetului la tinerețe, când demonul putea fi devastator, un satisfăcut agent distructiv. Jocul cu sine însuși a devenit cu timpul o componentă importantă a notoriei disponibilități ludice a poetului. „Monstrul” din sine însuși apare într-o ipostază inedită în poemul citat anterior — aceea de demon interior ce joacă pe sârmă după cum îi dictează cu severitate un alter-ego: „Monstrul din aer poate să se lase/ Purtat în bici pe firul de mătase./ Cu talpa lui de

¹⁶ *Opere I*, p. 511.

¹⁷ *Opere II*, p. 276.

piatră și pământ./ Parcă purtat și legănat de vânt./ Scrâșnește. S-a oprit. Nu-i dau răgaz./ Biciul meu greu îi cade pe grumaz./ Pe umere, pe pulpe, pe picioare./ Răcnește, urlă, vrea să se scoboare ¹⁸. Acest control excesiv asupra părții răzvrătite din sine însuși determină o neașteptată sinucidere a demonului umilit: *„Nu-i nici o clipă de repaos./ Aruncă-te și cazi în haos./ Și amețit, precipitat în el./ Sfârâmă-ncuietarea de oțel”*. Evadarea sau eliberarea „monstrului” care jucase în aer, pe sârmă, sunt numai aparente, căci nu are altă scăpare decât să „cadă în haos”.

Adevărul surprinzător este că atât de complicata ființă argheziană, un ghem de tendințe contradictorii și o sumă de euri ireductibile, tinde uneori, la senectute, să se simplifice, pentru a-și dobândi liniștea definitivă sau măcar un răgaz, inimaginabile ca aspirații de conciliere în dezlănțuirea tumultuoasă a energiilor juvenile de altădată.

ION SIMUȚ

¹⁸ *Ibid.*, p. 513.

CUPRINS

<i>Cronologie</i>	V
-------------------------	---

CUVINTE POTRIVITE (1927)

Testament	3
✧ Cântec de adormit Mitzura	5
✧ Înviere	6
Din drum	6
✧ Melancolie	7
Plugule	8
✧ Muntele măslinilor	8
✧ Târziu de toamnă	9
Psalm (<i>Aș putea vecia cu tovarășie</i>)	10
✧ Seara	11
✧ Vânt de toamnă	12
✧ Marină	13
✧ Mâhniri	13
Psalm (<i>Sunt vinovat că am râvnit</i>)	14
✧ Prigoana	16
✧ Cenușa visărilor	17
✧ Creion (<i>Un joc de vorbe goale</i>)	18
✧ Morgenstimmung	19
✧ Chemarea	20

✧ Inscripție pe paravan	20
Psalm (<i>Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!</i>)	21
✧ Întoarcere în țărână	23
✧ Descântec	23
✧ Lumină lină	24
✧ Poartă cernită	25
✧ Inscripție pe o casă de țară	26
✧ Creion (<i>Obrajii tăi mi-s dragi</i>)	27
✧ Miez de noapte	28
✧ Niciodată toamna... ..	28
✧ Heruvim bolnav	29
✧ Cântare	30
Psalm (<i>Ruga mea e fără cuvinte</i>)	31
✧ Belșug	32
✧ Ex libris	33
✧ Fiara mării	34
✧ Inscripție pe un pahar	35
✧ Pia	35
Psalm (<i>Nu-ți cer un lucru prea cu neputință</i>)	36
✧ Binecuvântare	37
✧ Poate că este ceasul	38
✧ Nehotărâre	39
✧ Doliu	40
Psalm (<i>Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere</i>)	41
✧ Inscripție pe Biblie	42
✧ Arheologie	43
✧ Dor dur	44
✧ Mănăstire	45
Psalm (<i>Pentru că n-a putut să te-nțeleagă</i>)	46
✧ Drum în iarnă	47
✧ Prințul	48
✧ Evoluții	49
Puțin	50
✧ Gravură	52

✧ Creion (<i>Recând pe puntea-ngustă</i>)	53
Psalm (<i>Pribeag în șes, în munte și pe ape</i>)	54
✧ Jignire	55
✧ Graiul nopții	56
✧ Biulbiul	57
✧ Iosif al Ungro-Vlahiei	58
✧ Icoană	59
✧ Inscripție pe un portret	60
✧ Toamnă	61
✧ Mitra lui Grigorie	62
✧ Agate negre	63
✧ Oseminate pierdute	64
✧ Satan	65
✧ Vodă Țepeș	66
✧ Între două nopți	67
✧ Caligula	68
✧ Inscripție pe o ușă	69
✧ Stinse scântei	70
✧ Restituiri	71
✧ Din nou	72
✧ Vino-mi tot tu...	73
✧ Biserica din gropi	74
✧ Despărțire	74
✧ Psalmul de taină	75
✧ Triumful	77
✧ Întâmpinare	79
✧ Heruvic	80
✧ Închinăciune	81
✧ Potirul mistic	82
✧ Tu nu ești frumusețea...	83
✧ Sfârșitul toamnei	84
Psalm (<i>Vecinul meu a strâns cu ne-ndurare</i>)	85
✧ Vraciul	87
✧ Denie cu clopote	88

✧ Interior de schit	89
Rugă de vecernie	90
Blesteme	92
✧ Miez de noapte	95
Duhovnicească	95
Buna-Vestire	97
Lingoare	99
Rugă de seară	100
Apă trecătoare	102
Stihuri	104
Zăpadă	105
De-a v-ați ascuns...	106
Incertitudine	108

FLORI DE MUCIGAI (1931) *atp*

Flori de mucigai	113
Pui de găi... ..	114
Cina	116
Streche	117
Galere	118
La popice	119
Ion Ion	121
Tinca	122
Serenadă	123
Lache	124
Ucigă-l toaca	125
Fătălăul	127
Candori	129
Dimineăța	130
Sici, bei	131
Cântec mut	132
Morții	133
Șatra	135
Convoiul	136
Generații	137

Munca	137
Sfântul	139
Rada	140
Nostalgii	141
Ceasul de-apoi	142

CĂRTICICĂ DE SEARĂ (1935)

Cuvânt	145
Ora rece	146
Mă uit	147
De Paști	148
Cântec din frunză	149
Ploaie	149
Maica Scintila	150
Miere și ceară	152
Fabulă	153
Har	154
Vaca lui Dumnezeu	155
Domnița	156
Zăbavă	157
Cântec din fluier	158
Haide	159
Ora târzie	160
Transfigurare	161
Logodnă	162
Mirele	163
Îngenunchiere	164
Mireasa	165
Căsnicie	166
Ghicitoarea	166

Addenda

Timpuri	168
Făclii	169
Bărăganul	170

O zi	171
Priveghere	171
Sfântule	173
Un cântec	174
De dincolo	175
Înviere	176
Logodnă	177

MĂRȚIȘOARE (1936)

Nu am... ..	181
Să vedem... ..	182
Frageda	183
Cuvinte stricate	184
Nu e	185

Din HORE (1939)

Iarba trează	189
Buruiană, nu știu care	190
Colind	191
Crucea veche	192
Moștenire	193
Om de pământ	194
A venit	196
Denie	198
Luna s-a	199
Dacica	200

Hore de copii

Abece	202
Hora lui Esop	204
Horă de hâtru	206
Horă de băieți	208
Horă în grădină	209
Horă-n bățătură	210

Din ALTE CUVINTE POTRIVITE (1940)

Epigraf	215
Suiș	216
Creion (<i>Luna umblă printre case</i>)	217
Psalm (<i>Ca să te ating, târâș, pe rădăcină</i>)	217
Toamnă de suflet	218

Din ȘAPTE CÂNTECE CU GURA-NCHISĂ (1940)

Mai mult pământ	221
Tot o sarică	222
Dormi?	223

DIN ABECEDAR (1940)

Iarna blajină	227
Pe o piatră	229
Unui prieten mic	230
Alfabetul	231

Din UNA SUTĂ UNA POEME (1947)

Inscripția cărții	237
Întoarcere	238
Șoim și fată	239
Ziua albă	243
Ziua cenușie	244
Cătunul	244
Un plop uscat	245
Domniță... ..	246
Când s-ar opri secunda	247
Păretele de var	248
Ogor pustiu	248
Spuză fierbinte	250
Bivolul de jar	251
S-a culcat o fiară	252
Ce plângi?	252
Păstrează	254

Copilă	255
Mă uit la flori	256
Psalm (<i>Făr-a te ști decât din presimțire</i>)	257
Când veniră	258
Altă dată	259
Mărturie pe vioară și arcuș	261
Crezi basmul... ..	262
Măhniri de tânăr cărturar	263
Inscripție pe mormânt	267
Inscripție pe un inel	267
Noi moștenim	268
Buruiana asta	269
Într-un județ	270
În satele și văile	271
Da, e lung	272
Drumu-i lung	273
De la Jii, în drum	274
Zmârcul	275
Câinele sufletului	276
Ce-i fi și tu?	277
Cetate medievală	278
Clopotele	279
Transfigurare	280
Epitaf (<i>Și-a făcut înghițitoare</i>)	281
Epitaf (<i>Hoitul de sub piatra mea</i>)	281
Doi frumoși	282
Pisanie	283
Inscripție pe catapeteasmă	283
Pisanie (<i>Între drumuri și castani</i>)	284
Pisanie (<i>Dă-mi durere și prigoană</i>)	284
Inscripție pe paraclis	285
Inscripție pe biserică	285
Inscripție pe tobă	285
Inscripție pe un craniu	286

Inscripție pe Ararat	286
Inscripție pe steag	287
Inscripție pe ușa poetului	287
Inscripție pe cotețul lui Hoțu	288
Reminiscențe	290
Inscripție în pantoful logodnicei	291
Inscripție în inel	292
Inscripție pe oglinda mare	292
La treabă	293
De ziua cărturarului	294
Consolări	295
Sarcina sacră	296
Ai văzut?	297
Cuprinsul	298
De când mă știi	298
Nici suferințele nu sunt la fel	300
Când ei se bucură	300
De multe ori	301
Câte puhoaie!	302
Omule	303
Floare de mucegai	304
Și dumneata?	304
Aci, la noi	305
<i>Postfață</i>	307

Tehnoredactor: MIRCEA TĂȚAR

Bun de tipar: 24.VIII.2004

Apărut: 2004

Coli de tipar: 22.5

Tehnoredactare computerizată:

expert
COMPUTER

CĂRȚILE CIVILIZAȚIEI ROMÂNEȘTI

lecturi esențiale

**TUDOR
ARGHEZI**

VERSURI

ISBN 973-577-404-6

EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

